

K.K.T.C. MERKEZ BANKASI

ÜÇ AYLIK BÜLTEN

Sayı: 2008 - I

ÖNSÖZ

Ekonomi ve finans sektöründe meydana gelen gelişmeleri Mart 2008 sonu itibarıyla çeyrek dönemlere göre değerlendiren ‘Üç Aylık Bülten’ içerisinde bulunduğumuz küresel gelişmeler de dikkate alınarak bazı yeniliklerle yayımlanmaktadır.

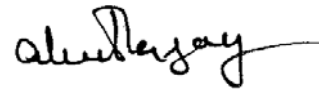
Kurumumuza ait yayınların, kamuoyunu şeffaf ve doğru bilgilendirme açısından önemli bir araç olduğuna inanmaktayız. Bu doğrultuda hazırlamış olduğumuz bülten içeriğinde esas olarak, küresel ve seçilmiş ülkelerdeki ekonomik gelişmeler, KKTC ekonomisi, KKTC bankacılık sektörü ile finansal istikrara yönelik gelişmeler bulunmaktadır. Raporun son bölümünde ise asgari ücretin ülke ekonomileri için önemini izah eden çalışma raporuna yer verilmektedir.

2008-I. çeyrek bülteni hazırlarken birinci bölümde bir yenilik olarak dünyanın gelişmiş ülkelerinde Merkez Bankaları'nın faiz kararları öncesindeki imalat ve hizmet özel sektör ekonomik faaliyetlerinin eğilimleri için öncü gösterge olarak kullanılan PMI (Ürün İmalat Endeksi) Endeksine yer verilmiştir.

‘Finansal İstikrar Analizi’ bölümündeki konular küresel krizin de etkisi dikkate alınarak finansal istikrarı tehdit eden unsurları içerecek şekilde zenginleştirilmiştir. Ayrıca gelişmiş ülke Merkez Bankaları'nın finansal krize karşı almış oldukları önlemlere ve yapmış oldukları işbirliklerine dair örnekler açıklanmaktadır. Yine aynı bölümde finansal/mali sektörün bankacılık sektörü dışındaki (Sigortacılık, uluslararası bankacılık birimleri, kooperatifler ve döviz büroları) diğer sektörlerle ait bazı bilgiler özetlenmiştir.

Bunların yanı sıra Bankamızca ülkemizdeki bankacılık sektörünün performansını takip edebilmek amacıyla Araştırma ve Fon Yönetim Müdürlüğü bünyesinde devam eden ‘Finansal Sağlık Endeksi’nin oluşturulmasına yönelik çalışmalar tamamlanmış ve deneme sürecinden geçirilmiştir. Söz konusu endeks likidite, sermaye yeterliliği, karlılık ve aktif kalitesi alt endekslerini kapsamaktadır. Bu çalışmanın ise 2008-II Bülteninden itibaren ‘Finansal İstikrar Analizi’ bölümünde yayımlanması planlanmaktadır.

Bültenin sürekli geliştirilerek çıkarılmasına katkıda bulunan çalışma arkadaşlarıma teşekkür eder, kullanıcılarına yararlı olmasını dilerim.

Ahmet TUGAY
Başkan

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

© KKTC Merkez Bankası, 2008 / I

Adres

Bedreddin Demirel Caddesi,
Lefkoşa - KKTC

Yazışma Adresi

P.K. 857, Lefkoşa-KKTC

Telefon

0392 - 228 3216 (10 Hat)

Fax

+0392 - 228 2131

+0392 - 228 5240

Telex

57493

Websitesi

<http://www.kkctmb.trnc.net>

E-mail

ileti@kkctmb.trnc.net

Bu Bülten, KKTC Merkez Bankası
Yönetim Kurulu'nun onayı ile
hazırlanmış ve yayımlanmıştır.

Üç aylık bültende yayımlanan veriler geçici verilerden derlenmiştir. Önceki bültenler ve/veya internet sitemizdeki verilerle karşılaştırıldığında farklılıklar görmek mümkün olup, kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla hazırlanan bu bültendeki veriler kanıt gösterilmek suretiyle KKTC Merkez Bankası'ndan herhangi bir hak veya değişiklik talebinde bulunulamaz.

*Bu yayının tüm hakları saklıdır.
Sadece, ticari amaçlı olmayan eğitim,
araştırma vb. çalışmalarda kaynak
gösterilerek kullanılabilir.*

Ön Kapak Resmi: Girne Kapısı

A. KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AB/AB-13	Avrupa Bölgesi
AMB/ECB	Avrupa Merkez Bankası
Avro	Avro
BoE	İngiltere Merkez Bankası
DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
FED	Amerika Merkez Bankası
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
İAB	İstanbul Altın Borsası
IMF	Uluslararası Para Fonu
KKTCMB/Banka	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası
MB	Merkez Bankası
MDC	Menkul Değerler Cüzdanı
MMK	Mevduat Munzam Karşılıkları
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SYSR/SYR/SYSO	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu
TL/TP/YTL	Türk Lirası
TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
YP	Yabancı Para
£	Sterling, GBP
\$/Dolar	Amerikan Doları, ABD Doları

B. TANIMLAR

Brüt Krediler: Kredi ve Avanslar + Tahsili Geçikmiş Alacaklar

Likit Aktifler: Nakit Değerler + Merkez Bank. Alacaklar + Bankalardan Alacaklar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Önsöz	i
1 Uluslararası Gelişmeler	1-7
2 Üretim, İstihdam ve Fiyatlar	9-12
3 Dış Ekonomik İlişkiler	13-16
4 Bütçe Gelişmeleri	17-21
5 Parasal ve Finansal Gelişmeler	23-31
6 Finansal İstikrar Analizi	33-42
7 Araştırma, Anket ve Çalışma Raporları	43-47
Ekonomik Kararlar	49-51
İstatistik Tabloları	52-84
Notlar	85-86

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

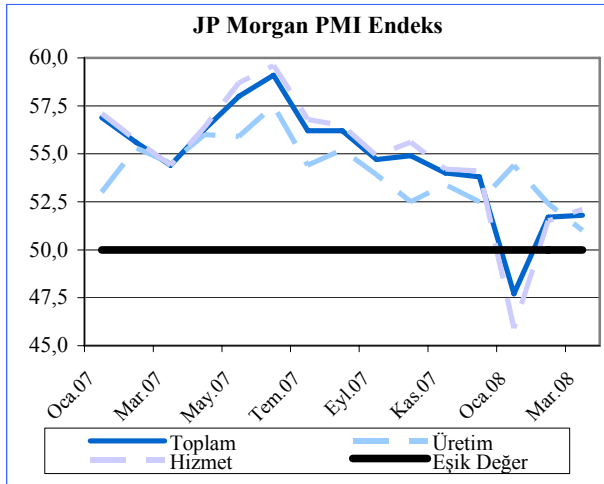
1. ULUSLARARASI GELİŞMELER

Dünya Ekonomisi 2008 Birinci Çeyrek Gerçekleşmeleri ve Yıl Sonu Beklentileri

2008 yılı ilk çeyreği itibarıyla dünya, Amerikan konut piyasasında yaşanan çöküntü ve buna bağlı kredi piyasalarındaki daralma, bankaların büyük zararlar yazmaları, özellikle gelişmiş ülkelerde görülen tüketici taleplerindeki azalma, yükselen enerji, gıda ve emtia fiyatları dünyayı ekonomik yavaşlama ile yükselen enflasyon arasına sıkıştırırken, politika yapımcıları açısından karar verilmesi zor bir ortama sürüklenmiştir.

JP-Morgan Küresel PMI Çıktı Endeksi 2007 Aralık ayında 53,8 iken, 2008'in ilk ayında eşik değeri olan 50'nin altında kalarak ve 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra en hızlı düşüşü gerçekleştirerek 47,7 olmuştur. Ocak ayındaki bu gerilemede en büyük pay, küresel çıktı endeksinin alt kalemi olan hizmet sektörü çıktı endeksinin 45,5'e gerilemesi olmuştur 2008 Mart ayında ise bu küresel endeks iyileşme göstererek 51,8 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 1.1

Kaynak: ISP

Küresel PMI endeksleri 2007 Aralık-2008 Mart özetlerine bakılacak olursa bu dönemde endekse özeldir Amerikan genelde küresel ekonomideki belirsizlik ve dalgalanmaların

etkisiyle olumsuz gelişmelerin yansıması görülmektedir. PMI Çıktı, Yeni Sipariş ve İstihdam endekslerinin tamamı bu dönem içerisinde gerileme göstermiştir. Mart verisi yükselen petrol fiyatlarının belirli hammaddelerde yaşanan sıkıntıların ve personel giderlerinin küresel ekonomi üzerinde etkili olacağına göstergesi niteliğindedir. Girdi fiyatları endeksi de bu dönem içerisinde yükselen petrol ve gıda fiyatlarının etkisiyle artış göstermiştir. Girdi fiyatları endeksinin alt kalemi olan üretim endüstrisine bakıldığı zaman üç aylık dönem içinde çok büyük bir artış olduğu gözlenmektedir.

Tablo 1.1

2007 Aralık -2008 Mart Küresel PMI Endeks Özeti

		08-Mart	07-Aralık
Çıktı	Toplam	51,9	53,8
	Üretim	50,9	52,5
	Hizmet	52,1	54,1
Yeni Sipariş	Toplam	50,8	52,9
	Üretim	50,0	51,7
	Hizmet	51,0	53,2
İstihdam	Toplam	49,5	52,2
	Üretim	50,8	51,1
	Hizmet	49,2	52,5
Girdi Fiyatları	Toplam	69,9	68,0
	Üretim	75,8	67,2
	Hizmet	68,2	68,2

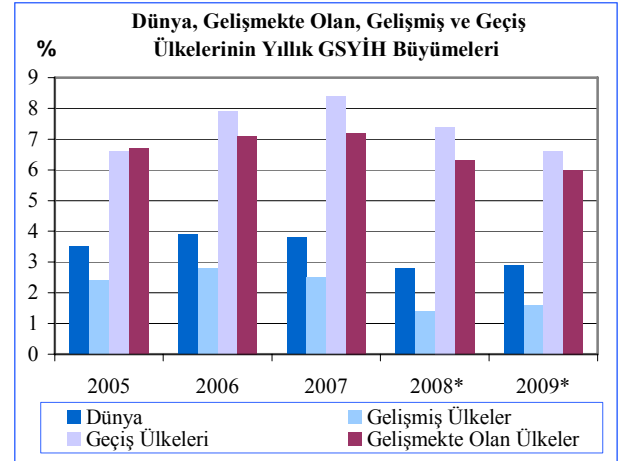
Kaynak: ISP

Kutu:1**JP-Morgan PMI Çıktı Endeksi**

- ❖ Küresel PMI Çıktı Endeksi özel sektör ekonomik faaliyetinin çok büyük bir oranını meydana getiren imalat ve hizmet sektörleriyle ilgili eğilimleri ortaya koyan bir veridir.
- ❖ PMI verisi dünyanın gelişmiş ülkelerinde Merkez Bankalarının faiz kararları öncesinde gelecek eğilimleri yorumlamak için bir öncü göstere olarak kullanılmaktadır.
- ❖ Küresel PMI Çıktı Endeksi dünya toplam gayri safi hasılasının yüzde 81'lik kısmını oluşturan 29 farklı ülkede yapılan anketler sonucunda oluşturulmaktadır. Söz konusu endeks ilgili ülkelerdeki seçilmiş şirketlerin 11,000 satın alma yöneticileri ile görüşerek toplanan veriler ışığında küresel iş şartlarıyla ilgili ilk göstere olma niteliği taşımaktadır.
- ❖ PMI imalat sanayi raporu, imalat sektörünün dönemsel etkilerinden arındırılmış durumu hakkında bilgi vermek üzere tasarlanmış tek rakamlı bileşik göstere şeklinde sunuluyor. Endeksin 50 değerinin üzerinde olması bu değışkende artış olduğunu, 50 değerinin altında olması ise düşüş olduğunu gösterirken 50 değeri herhangi bir değışiklik olmadığını ifade etmektedir.
- ❖ PMI yeni siparişler, üretim, mal stoku, ve istihdam göstergeleri olmak üzere 4 göstere temel alınarak oluşturulmaktadır.

Küresel Büyüme

Dünya ekonomisi 2007 yılında yüzde 3,8 büyümüştür. Yukarıda da belirtilen gelişmeler ışığında dünya ekonomisindeki büyüme hızında bir yavaşlama olacağı kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. İyimser senaryolar çerçevesinde oluşturulan 2008 yılı ekonomik büyüme tahminleri de bu beklentileri doğrulayacak düzeyde, yüzde 2,8 olarak verilmektedir. Bütün bu olumsuz gelişmelere rağmen, gelişmekte olan ülkelerin hızları azalsa bile büyümelerinin devam etmeleri küresel büyümenin esnekliğini kanıtlamaktadır. Yine aynı iyimser senaryolar çerçevesinde yapılan tahminlerde gelişmiş ülkelerin büyüme hızı 2008 yılı için 1,4 olarak verilirken gelişmekte olan ülkelerin yüzde 6,3, geçiş ülkelerinin ise yüzde 7,4 olarak verilmektedir.

Grafik 1.2

Not: * tahmin rakamlarıdır.

Kaynak: 2008 ortasında WESP tarafından iyimser senaryo üzerinden güncellenmiştir.

Küresel İşsizlik Oranı

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından yıllık olarak yayınlanan 'Küresel İstihdam Eğilimleri 2008' raporunda küresel ekonomik dalgalanma ile birlikte 2008 yılı sonuna kadar dünya genelinde 40 milyon yeni istihdam beklenmesine karşılık 45 milyon yeni iş gücünün beklenmesi, 5 milyon yeni işsiz ortaya çıkabileceği tahmin edilmektedir. 2007 sonu itibarıyla dünyada toplam 189,9 milyon işsiz varken küresel işsizlik oranı yüzde 6 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı için bu oranın 5 milyon kişilik artışın etkisiyle yüzde 6,1'e yükseleceği tahmin edilmektedir.

Dünya Ekonomisinin İçinde Bulunduğu Belirsizlik Ortamı

Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) 2007 yılında yüzde 4,9 olan 2008 yılı tahmini küresel büyüme oranı 2008 yılı Nisan ayında yüzde 3,7'ye revize edilmesi finansal piyasalardaki kriz, enerji ve gıda fiyatlarındaki artışların tahminlerde de etkisini ortaya koyduğunu göstermiştir. Özelde Amerika ve Avrupa Bölgesi olmak üzere 2008 yılı birinci çeyreğinde yaşanan bu yavaşlamanın, geri kalan dönemlerde daha fazla hissettireceği beklenmektedir. Gelişmekte olan ekonomilerde ise ekonomik büyümedeki yavaşlamanın ise ihracat yapılan ülkelerdeki daralmanın etkisiyle ve gecikmeli olarak yaşanması beklenmektedir.

Büyüme üzerindeki riskler yanında 2007 yılsonunda başlayan, 2008'in ilk çeyreğinde devam eden enflasyonist baskıların, 2008 yılının geri kalan bölümünde de, ekonomik büyüme hızındaki yavaşlama ve hatta 2008 sonuna doğru gelişmiş ülkelerde ortaya çıkabilecek resesyona eş zamanlı olarak gerçekleşeceği ve politika yapımcıları bu iki duvar arasına sıkışacağı tahmin edilmektedir. Bu iki faktörün yanı sıra ABD'deki finansal krizin daha da derinleşerek, 2008 yılı ilk çeyreğinde büyük zararlar yazan genelde finansal kuruluşlar özelde yatırım bankaları ve sigorta şirketlerinde daha büyük olumsuz gelişmelerin ortaya çıkması, sorunun çözülmesini daha da zorlaştıracaktır. Bu çerçevede ekonomik otoritelerin yakın işbirliği içerisinde olmaları önem arz etmektedir.

Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye'deki Ekonomik ve Finansal Gelişmeler

Büyüme

ABD ekonomisi 2008 yılı ilk çeyreğinde, 2007 yılı son çeyreğinde olduğu gibi, yüzde 0,6 büyüyerek beklentilerin üzerinde bir rakama ulaşmıştır. Bu büyüme rakamında ulaşılmasında pozitif net ihracat rakamının ve toplam stok miktarına gelen düzeltme ile yıllık büyümenin yüzde 0,8 puan artmasında

beklentilerin gerçekleşmemesinin nedenleri olarak gösterilebilmektedir. Ancak bu büyüme rakamına rağmen Amerikan halkının tüketim harcamalarındaki artış hızının bir önceki çeyreğe göre yıllık bazda yüzde 2,3'ten yüzde 1'e gerilemesi, açıklanan mali teşvik paketine ve yapılan düzenlemelere rağmen Amerika ekonomisinin ikinci ve üçüncü çeyreklerde büyüme bacağına aynı performansı gösterebilmesinin pek mümkün olmayacağı değerlendirilmektedir.

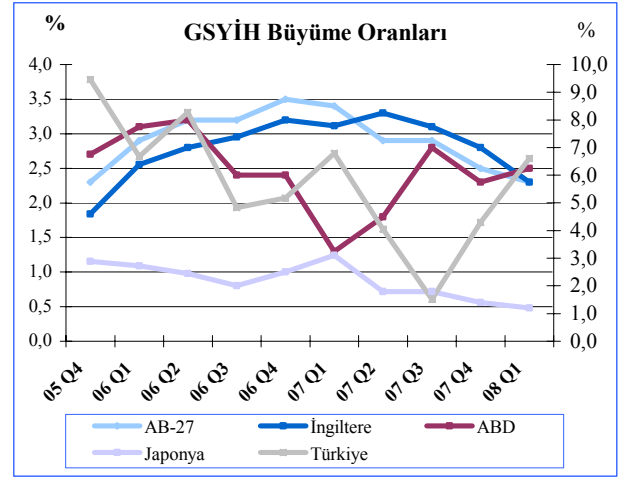
Avrupa bölgesi 2008 yılı ilk çeyreğinde yüzde 2,3'lük büyüme rakamı gerçekleşerek yapılan tahminlerin üzerinde gerçekleşmiştir. ABD'de ve Japonya'da olduğu gibi Avrupa bölgesinde de büyümenin beklentilerin üstünde çıkmasının nedeni olarak ihracat ve yeni yatırımları gösterilebiliriz. Ancak yatırımların yüksek gerçekleşmesinin de altında yatan sebep her dönemde tekrarlanamayacak bir şekilde kış şartlarının çok hafif geçerek inşaat sektörünün canlı kalmasıyla olmuştur. Bununla birlikte kişisel tüketim, 2007 yılı son çeyreğinde bir düşüş ve 2008'in ilk çeyreğinde az da olsa bir artış göstermiş olsa da yine ortalama büyüme hızının altında kalmıştır. Yukarıda saydığımız ilk çeyrekte ekonomik büyümeye pozitif etki yapan faktörlerden bir tanesinin ikinci çeyrekte daha kötü gelmesi halinde büyüme hızının yavaşlayacağı gerçeği ortada durmaktadır.

İngiltere'de 2007 yılı ikinci çeyreğinden sonra yavaşlamaya başlayan ekonomideki büyüme hızı, 2008 yılı ilk çeyreğinde de eğilimi bozmayarak bir önceki çeyrek dönemde yıllık yüzde 2,8 olan hızını yüzde 2,3'e düşmüştür. Gerçekleşen bu küçülme rakamında Mart ayında perakende satışlardaki güçlü düşüşe rağmen Ocak ve Şubat aylarında gerçekleşen güçlü satışlar önemli rol oynamıştır. Bu gelişme ve tüketici güven endeksleri göstergeleri ışığında 2008'in ikinci yarısında tüketim ve dolayısı ile ekonomik büyüme hızında bir yavaşlama olması beklentiler dahilindedir.

Japonya'da da İngiltere'ye benzer şekilde 2007 yılı ikinci çeyreğinde sert bir düşüşle başlayan ekonomik büyüme hızındaki yavaşlama, 2008'in ilk çeyreğinde de devam etmiş ve ilk çeyrekte yıllık büyüme hızı yüzde 1,2 olmuştur. Global enerji ve emtia fiyatlarındaki artışlara ve talep koşullarının her geçen gün ekonomik büyümeye katkısını azaltmasına rağmen gerçekleşen yıllık büyümenin en büyük destekçileri Japonya'da gerçekleşen güçlü ihracat ve özel tüketim miktarının büyümesi olarak gösterilebilir. Güçlü ihracat ve özel tüketimdeki artışın karşısında özel konut dışı yatırımdaki daralma ve ithalattaki artışlar GSYİH üzerinde daha yüksek büyümeyi engelleyen diğer nedenler olarak gösterilebilir.

Türkiye ekonomisi 2008 yılı ilk çeyreğinde beklentilerin üzerinde bir performans göstererek yüzde 6,6 büyümüş ve sabit fiyatlarla GSYİH 24 milyar 232 milyon YTL'ye ulaşmıştır. Bu dönem içinde tarım sektöründe olumsuz bir gelişmenin yaşanmaması ve ticaret kalemlerinde büyük bir talep gerilemesinin olmaması, imalat sanayiinde gerçekleşen olumlu büyümenin ekonomik büyümeye büyük oranda yansımadağını göstermektedir. Ancak sinai üretim artışında Mart ayında kaydedilen yavaşlama, iç talepte devam eden yavaşlama eğilimini teyit etmekle birlikte yurt içi ve yurt dışı belirsizliklerin yoğunlaşması ile faizlerdeki yükselme eğilimi dikkate alınır 2008'in geri kalan dönemlerinde büyüme bacağına ilk çeyrekte yakalanan performanstan uzaklaşılabileceği ve 2008 sonu için konulan yüzde 5,5'lik büyüme hedefine ulaşılmasının zor olacağı söylenebilir.

Grafik 1.3

Not: Önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla yıllık değişim.
Kaynak: OECD ve Ülke İstatistik Kurumları

Enflasyon

Tüketici fiyatlarındaki artışla ölçülen enflasyon, enerji ve gıda fiyatlarındaki artışlardan dolayı 2008'in ilk çeyreğinde global anlamda yüksek seyretmiştir. Bu fiyat gelişmelerine bağlı olarak ABD'de birinci çeyrek tüketici fiyat endeksi bir önceki yıla göre yüzde 4,00 artış göstermiştir. Gelecek aylarda enerji fiyatlarının yukarı gidebileceği yönündeki göstergeler ise ikinci çeyrekte enflasyonun daha da yükselebileceği endişesini ortaya çıkarmaktadır.

İngiltere'de ise mobilya, kültür ve eğlence fiyatlarındaki aşağı yönlü hareketlenmeye rağmen yükselen ulaşım, petrol ve elektrik fiyatları karşısında 2007 yılı son çeyreğinde yüzde 2,1 olan tüketici fiyatları endeksi 2008 ilk çeyreği itibarıyla yüzde 2,5'e yükselmiştir. Bunun yanında petrol fiyatlarında bağlı olarak üretici fiyatları endeksi de yukarı yönlü hareketine devam etmektedir.

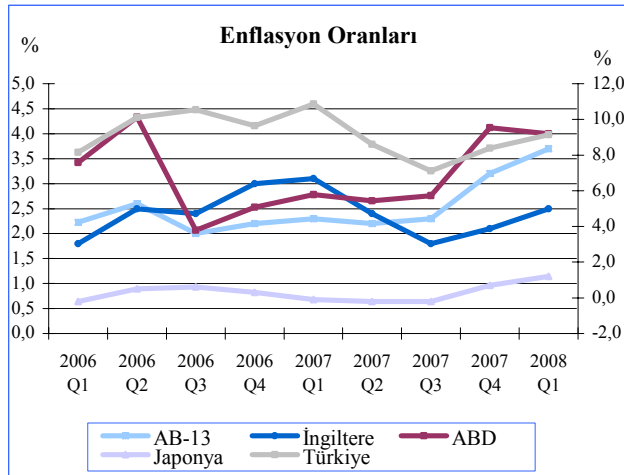
Avrupa bölgesinde ilk çeyrek itibarıyla büyümeye ilişkin verilerin olumsuz seyir izlememesi, Avrupa Merkez Bankası'nın enflasyon konusunda daha kararlı bir tutum izlemesini kolaylaştırmıştır. Buna rağmen 2008 birinci çeyrek sonu itibarıyla enflasyon bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,7 artış

kaydederek son 16 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Enerji ve gıda fiyatları dışarıda bırakılarak hesaplanan çekirdek enflasyonda gerileme yaşanarak yüzde 1,6 oranında bir yükseliş yaşanmıştır.

Japonya'da ise durgun seyreden yerel enflasyona karşın, ithal edilen ham madde fiyatlarındaki yükselişe bağlı olarak 2007'nin son çeyreğinde yüzde 0,7 olan enflasyondaki yıllık değişimin, 2008 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla yüzde 1,2 seviyesine yükseldiği görülmektedir. Enerji ve gıda fiyatları dışarıda bırakılarak hesaplanan enflasyon rakamının ilk çeyrek sonunda yüzde 0,1 olduğu düşünüldüğünde, enerji ve işlenmiş gıda fiyatlarındaki artışın bu yükselişte başrolü oynadığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'de 2007 yılı son çeyreğinde yüzde 8,39 olan tüketici fiyatlarındaki yıllık değişim, petrol gıda ve emtia fiyatlarındaki artışlar nedeniyle 2008 yılı ilk çeyrek sonu itibarıyla yüzde 9,15 seviyesine ulaşmıştır. Enerji ve gıda fiyatlarındaki artışlar enflasyonun birinci çeyrekte bu seviyeye ulaşmasında 6,13 puanlık katkı yapmıştır.

Grafik 1.4

Not: Uyumlaştırılmış Tüketici Fiyat Endeksi, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde değişim.

* Tahmini Rakamlar

Kaynak: OECD ve Ülke İstatistik Kurumları

Politika Faiz Oranları

2008 yılı ile ilk çeyreğinde finansal piyasalar üzerindeki kargaşa ortamı mali politika ile ilgili kararları etkilemeye devam etmektedir. Amerika Merkez Bankası, Avrupa Merkez Bankası ve İsviçre Merkez Bankası piyasaları rahatlatmak ve bankalara geçici olarak yardım edebilmek adına işbirliği içinde bankalara likidite sağlama kararı almışlardır. **ABD Merkez Bankası (FED)** büyüme üzerinde beliren risklerle mücadele edebilmek adına 2008 Ocak ayında iki toplantıda toplam 125 baz puanlık yüklü indirimden sonra, 18 Mart 2008 tarihinde 75 baz puanlık indirimle giderek 2007 sonunda yüzde 4,25 olan politika faiz oranlarını 2008 birinci çeyrek sonu itibarıyla yüzde 2,25 seviyesine çekmiştir. Buna rağmen büyüme üzerindeki risklerin sürdüğüne dair göstergelerin varlığına işaret etmek suretiyle yeni indirimlere de kapıyı açık bırakmıştır.

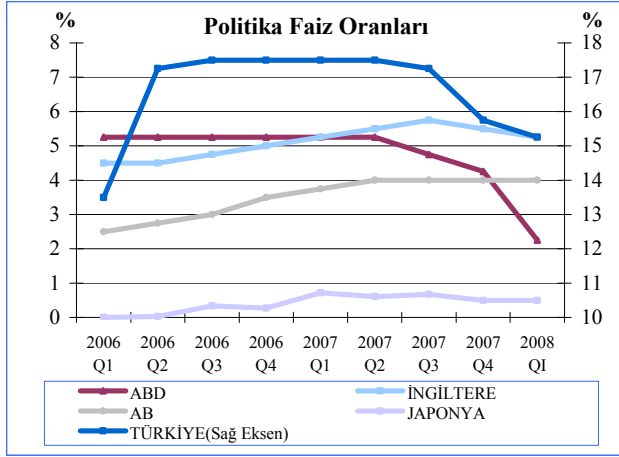
Amerika Merkez Bankası'nın tersine **Avrupa Merkez Bankası** 2008'in birinci çeyreğinde enflasyonla ilgili risklere vurgu yaparak politika faiz oranlarında herhangi bir değişikliğe gitmemiş ve yüzde 4,00 seviyesinde tutmaya devam etmiştir. **Japonya Merkez Bankası**'da politika faiz oranlarında 2008 yılı birinci çeyreği içinde değişikliğe gitmeyerek yüzde 0,5 seviyesinde tutmuştur.

İngiltere Merkez Bankası büyüme üzerindeki risklerle savaşabilmek adına politika faiz oranlarında Şubat 2008'de 0,25 baz puanlık indirimle giderek yüzde 5,25 seviyesine çekmiştir ve geleceğe dönük politikaları belirlerken faiz indirimlerine de açık kapı bırakmıştır.

2007 yılı son çeyreğinde politika faiz oranlarında toplam 150 baz puan indirimle giden **Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)**, 2008 yılı ilk çeyreğinde de Ocak ve Şubat aylarında olmak üzere yapılan 25'er baz puanlık indirimlerle faiz oranı 15,75'ten 15,25'e çekmiştir. Genel resim MB'nın enflasyonla mücadelede zor bir döneme girdiğini gösteriyor. Ancak yükselen

enflasyona karşın 2008'in geri kalan dönemlerinde faiz artırımına gidilebileceği değerlendirilmektedir.

Grafik 1.5

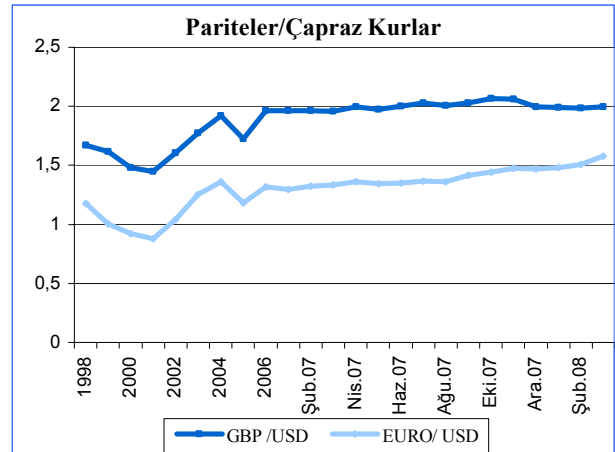

Kaynak: İlgili Ülke Merkez Bankaları

Kur ve Pariteler

2007 yılsonu itibarıyla 1,4683 olarak gerçekleşen Avro/Dolar paritesi 2008'in ilk çeyreği itibarıyla yüzde 7,53 artış göstererek 1,5789'a ulaşmıştır. Avrupa Merkez Bankası ve Japonya Merkez Bankası'nın faiz oranlarını değiştirmemeleri yanı sıra, Amerikan ekonomisine ilişkin olumsuz ekonomik göstergeler ve veriler ve FED'in faiz indirimleri doların değer kaybetmesinde etkili olmuştur. Aynı dönem içerisinde dolar sterlin karşısında hemen hemen hiç değişim göstermemiş ve 2008 yılı ilk çeyreği itibarıyla Sterlin/Dolar paritesi 1,997 olarak gerçekleşmiştir.

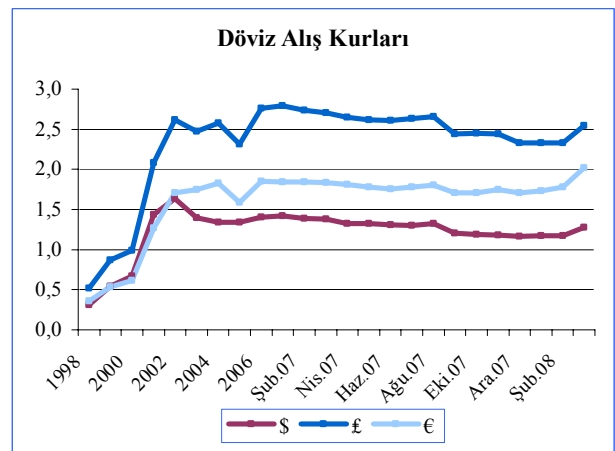
Grafik 1.6

Kaynak: KKTCMB

Yeni Türk Lirası, sterlin, dolar ve avro karşısında 2008 Şubat ayı itibarıyla 2007 sonunda gerçekleşen rakamlardan farklılık göstermezken, 2008 Mart ayı içerisinde dolar, sterlin ve avro karşısında sırasıyla yüzde 8,48, yüzde 9,01, yüzde 13,41 değer kaybederek 1,28, 2,54, 2,02 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de mart ayının ilk yarısında ortaya çıkan ve siyasi belirsizliği ciddi boyutta artıran gelişmelerin, sonraki dönemde tarafların tutum ve davranışlarının siyasi gerilimi ve kutuplaşmayı artırmasıyla piyasalar üstünde olumsuz etkilerin ortaya çıkması yukarıda bahsedilen YTL'nin diğer döviz cinsleri karşısında değer kaybetmesinin sebebi olarak verilebilir.

Grafik 1.7

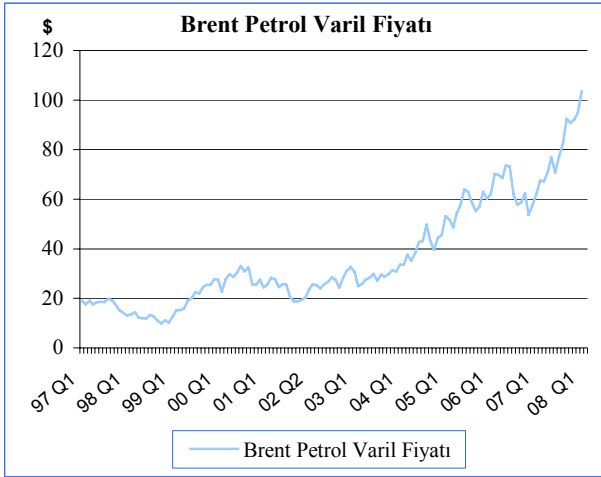

Kaynak: KKTCMB

Petrol

2008 yılı ilk çeyrek sonu itibarıyla Avrupa brent petrol varil fiyatları 104 dolar dolaylarına ulaşarak bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 66,00'lık bir artış göstermiştir. Aynı dönem içerisinde varil başına petrolün fiyatındaki değişimin yüzde 35 olduğu düşünülürse, dolar fiyatında meydana gelen artışın çok yüksek olmasında, dolardaki değer kaybının da çok büyük önem taşıdığı görülmektedir. 2008 ilk çeyrek sonu itibarıyla arz tarafında OPEC ülkelerinin petrol üretiminde bir artışa gitmemesi noktasında kararlı durması ve Amerikan petrol stoklarında düşüş devam ederken, talep tarafında ise orta vade de global petrol talebinde bir artış olacağı beklenmektedir.

Grafik 1.8

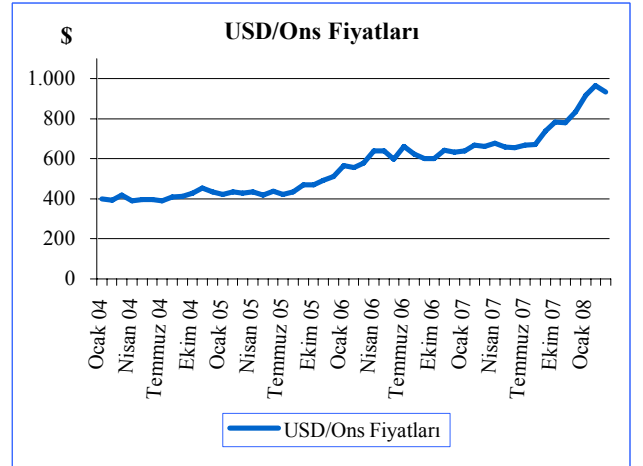
Not: Avrupa Brent Petrol Spot Varil Başına Dolar Fiyatı (FOB)

Kaynak: Energy Information Administration
ABD Resmi Enerji İstatistikleri Kurumu

Altın

Altın fiyatlarında 2007 son çeyreğinde başlayan yükseliş trendi 2008 yılı başında devam etmiştir. 2007 yılının son çeyreği itibarıyla 834,50 \$/ons olan altın fiyatı yüzde 12,02 artarak 2008 yılı birinci çeyreği itibarıyla 934,80 \$/ons olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 1.9

Kaynak: İAB

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

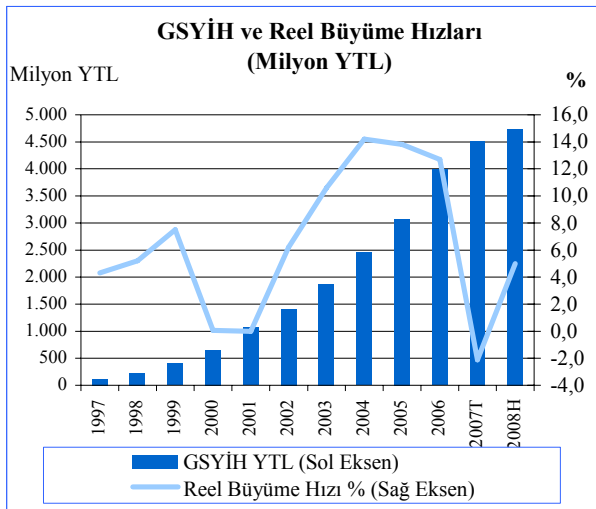
2. ÜRETİM, İSTİHDAM VE FİYATLAR

Üretim

KKTC Ekonomisinde 2004-2006 yıllarını kapsayan üç yıllık dönemde Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) bazında elde edilen yüzde 13,6 oranındaki yıllık ortalama reel büyümenin ardından, 2007 yılında ekonominin Devlet Planlama Örgütü (DPÖ) tahminlerine göre yüzde 2,1 daralması beklenmektedir. Bu daralmanın başlıca nedenleri arasında ise, inşaat, taş ocakçılığı ile imalat sanayi sektörlerinde talebin daralması, yatırımların gerilemesi ve ithalat artış hızının yavaşlaması gösterilmektedir.

DPÖ'nün 2008 Yılı Ekonomik Programında ise söz konusu yıl için GSYİH'de yüzde 5 lik bir reel büyüme hedeflenmiştir. Bu amaçla, Tarım, Sanayi, İnşaat, Ticaret, Haberleşme-Ulaştırma Mali Müesseseler, Konut Gelirleri, Serbest Meslek-Hizmetler ve Kamu Hizmetleri ana sektörlerinde sırasıyla yüzde 4,1, 6,3, 5,4, 7,2, 5,6, 4,9, 5,5, 6,3 ve 1,9 oranında reel büyüme programlanmıştır. Ayrıca, artması öngörülen ithalata bağlı olarak 'İthalat Vergileri' kaleminde ise yüzde 5,6 oranında büyüme hedeflenmektedir.

Grafik 2.1

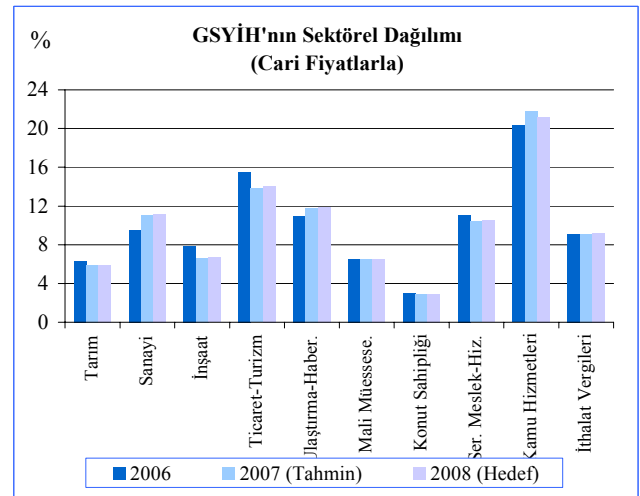

(T) Tahmin, (H) Hedef

Kaynak: DPÖ

2008 yılı programına göre, sanayi, inşaat, ulaştırma-haberleşme, serbest meslek-hizmetler sektörleri ile ithalat vergilerinin GSYİH paylarında 2007 yılına göre binde bir, ticaret-turizm sektörünün GSYİH payında ise binde üç artış hedeflenirken, kamu hizmetlerinin payında binde altı azalış öngörülmektedir. Tarım, mali müesseseler ve konut sahipliği sektörlerinin ise önceki yıla göre paylarının aynı kalacağı düşünülmektedir.

Grafik 2.2

Kaynak: DPÖ

İstihdam

Ülkemizde DPÖ tarafından hesaplanan ve yayınlanan istihdam verileri, 2005 yılına kadar sektörlerin ekonomiye olan katkıları göz önünde bulundurularak gerçekleşmesi beklenen istihdam talebinin hesaplanması yöntemine dayanmakta idi. Bu hesaplamalar yapılırken sektörel GSYİH payları ile sektörel istihdam ihtiyacı arasındaki ilişkiyi ifade eden esneklik katsayıları kullanılmaktaydı. Ancak bu yöntem çerçevesinde tahmin edilen işgücü talebiyle, 2006 yılında yapılan Genel Nüfus ve Konut Sayımı neticesinde elde edilen fiili istihdam rakamları arasında önemli farklar olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çelişkinin ortadan kaldırılması ve daha tutarlı ve gerçekçi verilerin kullanılması amacıyla, bu bültenden başlayarak bundan sonraki bültenlerimizde de istihdam konusu ele

alınırken DPÖ tarafından uygulanan Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına dayanılarak yapılan tahminler kullanılacaktır. Söz konusu anket, her yıl ekim ayında DPÖ tarafından uygulanmakta ve 2006 Nüfus ve Konut Sayımı sonuçları esas alınarak hesaplanan nüfus projeksiyonlarına göre ağırlıklandırılmaktadır.

Yine Ekim 2007 HİA sonuçlarına göre, ülke genelindeki toplam işsiz sayısının 9.361 ve işsizlik oranının ise yüzde 9,4'e karşılık geldiği ve yüzde 13,3 ile en yüksek işsizlik oranının İskele'de, yüzde 7,7 ile en düşük işsizlik oranının ise Lefkoşa'da olduğu tahmin edilmiştir.

Tablo 2.1

	Hanehalkı İşgücü Anketi Temel Göstergeleri			
	2004	2005	2006	2007
Toplam Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus	223.934	232.313	238.018	245.278
15+Yaş Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus	178.117	185.455	190.423	197.660
Toplam İşgücü	96.592	93.248	101.366	99.149
İstihdam	86.914	85.583	91.815	89.787
İşsiz Sayısı	9.678	7.665	9.552	9.361
İşgücüne Katılma Oranı (%)	54,2	50,3	53,2	50,2
İstihdam Oranı (%)	48,8	46,1	48,2	45,4
İşsizlik Oranı (%)	10,0	8,2	9,4	9,4
Genç nüfusta işsizlik oranı ⁽¹⁾ (%)	22,3	20,3	23,8	22,8

⁽¹⁾ 15-24 yaş grubunda olanlar.

Kaynak: DPÖ

Ekim 2006 tarihinde 190.423 olan 15 ve daha yukarı yaştaki kurumsal olmayan nüfus 2007 yılının aynı döneminde yüzde 3,7 artışla 197.660'a yükselmiştir. Ekim 2007 tarihinde ülkemizdeki toplam istihdam sayısı 89.787 kişi olarak hesaplanırken, istihdam oranı yüzde 48,9 ile en yüksek Lefkoşa'da, yüzde 35,5 ile en düşük İskele'de tahmin edilmiştir.

Güney Kıbrıs'ta çalışan 2.643 kişinin toplam istihdam içerisindeki payı ise yüzde 2,9 olarak tahmin edilmektedir.

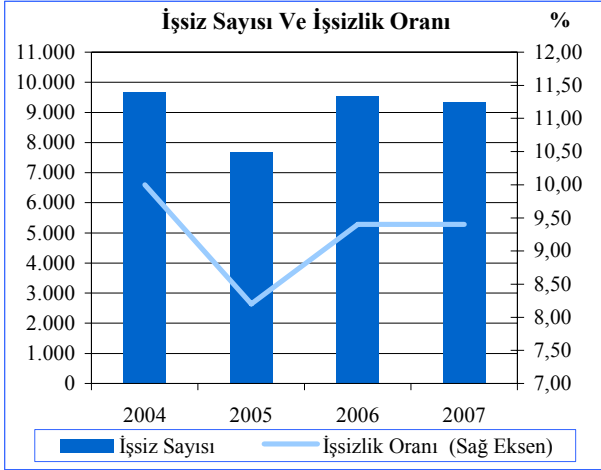
Tablo 2.2

İlçeler	İlçelere Göre İşgücü, İstihdam ve İşsiz Sayısı											
	Ekim 2006						Ekim 2007					
	15+ Yaş Nüfus	İşgücü	İstihdam	İstihdam Oranı (%)	İşsiz	İşsizlik Oranı (%)	15+ Yaş Nüfus	İşgücü	İstihdam	İstihdam Oranı (%)	İşsiz	İşsizlik Oranı (%)
Lefkoşa	61.917	35.470	33.244	53,7	2.226	6,3	65.420	34.674	32.021	48,9	2.653	7,7
Gazimağusa	48.558	24.931	22.143	45,6	2.788	11,2	48.999	24.588	22.373	45,7	2.215	9,0
Girne	42.283	22.424	20.482	48,9	1.943	8,7	44.865	23.176	20.457	45,6	2.718	11,7
Güzelyurt	22.268	11.322	9.800	44,0	1.522	13,4	22.284	10.128	9.230	41,4	898	8,9
İskele	15.396	7.218	6.145	39,9	1.074	14,9	16.092	6.583	5.705	35,5	878	13,3
Toplam	190.423	101.365	91.814	48,2	9.553	9,4	197.660	99.149	89.787	45,4	9.361	9,4

Kaynak: DPÖ

Ülke genelinde 2007 yılı işsizlik oranının 2006 yılı ile aynı olduğu (yüzde 9,4), ayrıca 15-24 yaş grubundaki genç nüfusun işsizlik oranının ise 1 puan azalarak yüzde 22,8'e gerilediği tahmin edilmiştir.

Grafik 2.3

Kaynak: DPÖ

Enflasyon

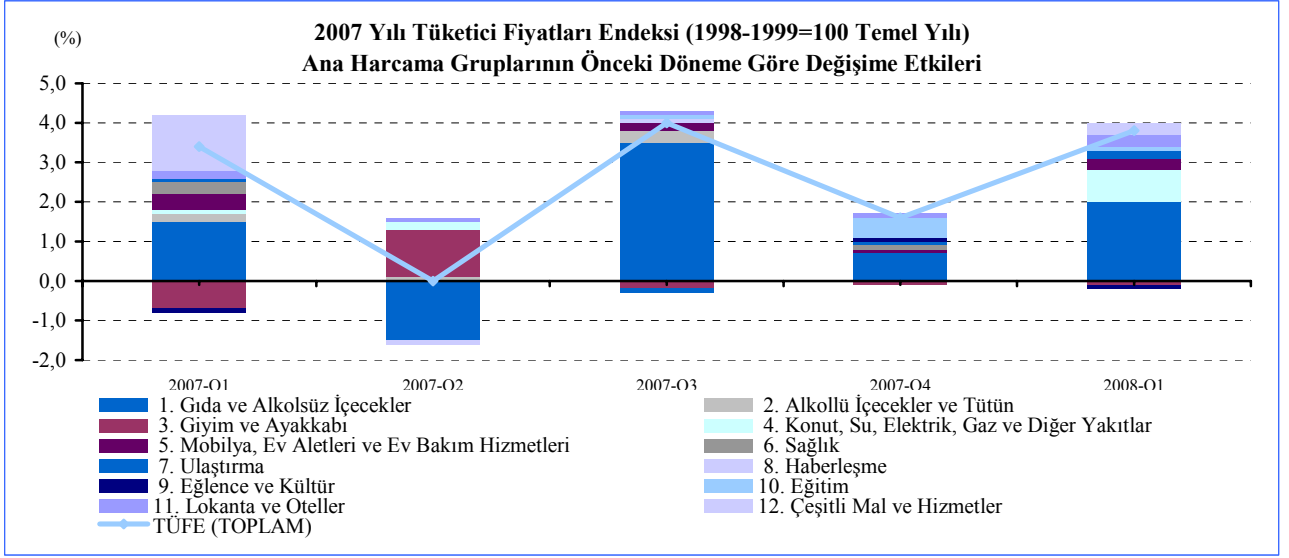
Ülkemizde yaşanan yıllık enflasyon oranı 2002 yılından bu yana düşüş trendine girmiş, ancak iç ve dış ekonomik etkenlerle istikrarsız bir görünüm sergilemiştir. KKTC tarihinde 2005 yılında (Büyük oranda iç ekonomik düzenlemelerden kaynaklanan) resmi rakamlarla yüzde 2,7 olarak gerçekleşen yıllık enflasyon oranından sonraki en düşük enflasyon oranı 2007 yılında elde edilmiş ve yine resmi rakamlarla yüzde 9,4 olarak gerçekleşmiştir.

Ancak 2008 yılının ilk çeyreği sonunda enflasyon oranının yüzde 3,8 olarak gerçekleşmesi, içinde bulunduğumuz yılın sonunda da ülkemizde iki haneli enflasyon yaşanacağı ve böylece istikrarsızlığın devam edeceği beklentisini artırmaktadır.

2008 yılı ilk çeyreği sonunda gerçekleşen yüzde 3,8'lik enflasyon oranı ana harcama grupları açısından incelendiğinde bu orana en büyük katkıyı yüzde 2,0 ile 'gıda ve alkolsüz içecekler' ana grubunun yaptığı görülmektedir. Bu grubu konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar (enerji grubu) ana grubu yüzde 0,8 ile takip etmektedir.

2007 yılı ile 2008 yılı birinci çeyrek dönemi ana harcama gruplarının değişime etkileri irdelendiği zaman, bazı grupların oranlarında artış olurken bazılarında ise azalış olduğu görülmektedir. En büyük değişimin 1,1 puan azalarak yüzde 0,3'e gerileyen çeşitli mal ve hizmetler ana harcama grubunda olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla yüzde 0,1'den, yüzde 0,8'e yükselen konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar, yüzde 1,5'ten yüzde 2,0'a ulaşan gıda ve alkolsüz içecekler ve yüzde -0,7 iken yüzde -0,1 olarak gerçekleşen giyim ve ayakkabı ana harcama grupları takip etmektedir.

Grafik 2.4

KaynakDPÖ

3. DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

İhracat

İthalat

2006 yılında 1.983,8 milyon YTL olan toplam ithalat, 2007 yılında yüzde 5,29 oranında artarak 2.088,8 milyon YTL olmuştur. Toplam ithalatın Dolar cinsinden değeri ise yüzde 17,46 oranında artarak 1.616,5 milyon dolara ulaşmıştır. İthalatın dolar bazında daha hızlı artış göstermesinde, YTL'nin dolar karşısında değer kazanması etken olmuştur. Yıllara göre İlk çeyrek dönemler incelendiği zaman 2007 yılının ilk çeyrek döneminin 2006 yılı ilk çeyrek dönemine göre yüzde 12,14 oranında artarak 401,1 milyon YTL'den, 449,8 YTL'ye, 2008 yılı ilk çeyrek döneminin ise 2007 yılı ilk çeyrek dönemine göre yüzde 2,62 oranında artarak 449,8 milyon YTL'den, 461,6 milyon YTL'ye ulaştığı görülmektedir.

2006 yılında 91,1 milyon YTL olan toplam ihracat, 2007 yılında yüzde 21,62 oranında artarak 110,8 milyon YTL olmuştur. Toplam ihracatın Dolar cinsinden değeri ise 28,97 oranında artış göstererek 64,9 milyon dolardan, 83,7 milyon dolara çıkmıştır. Dönemsel olarak incelendiği zaman 2007 yılının ilk çeyrek döneminin 2006 yılı ilk çeyrek dönemine göre yüzde 41,92 oranında artarak 29,1 milyon YTL'den, 41,3 YTL'ye, 2008 yılı ilk çeyrek döneminin ise 2007 yılı ilk çeyrek dönemine göre yüzde 32,69 oranında azalarak, 27,8 milyon YTL olarak gerçekleştiği gözlenmektedir.

Tablo 3.1

	Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İthalat									
	YTL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	401,1	509,5	535,9	537,3	1.983,8	300,7	350,9	355,8	368,8	1.376,2
2007	449,8	504,2	508,0	626,8	2.088,8	319,1	376,3	394,4	526,7	1.616,5
2008	461,6	-	-	-	461,6	383,7	-	-	-	383,7

Not: Elektrik üretiminde kullanılan yakıt ithalatı hariçtir.

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo 3.2

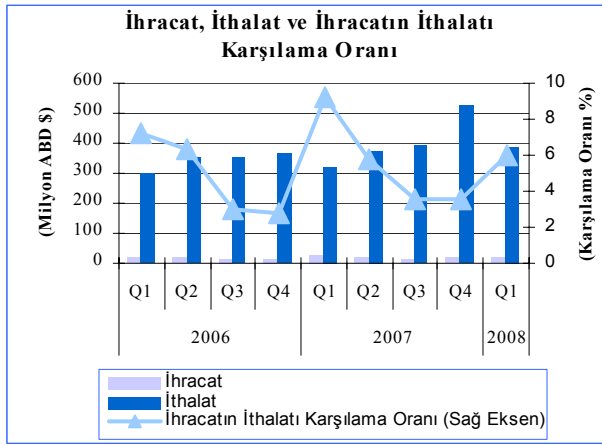
	Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İhracat									
	YTL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	29,1	31,0	15,8	15,2	91,1	21,8	22,2	10,6	10,3	64,9
2007	41,3	28,9	18,0	22,6	110,8	29,5	21,6	14,0	18,6	83,7
2008	27,8	-	-	-	27,8	23,1	-	-	-	23,1

Kaynak: Ticaret Dairesi

Dış Ticaret Dengesi

Dış ticaret dengesindeki açık geçen yılın ilk üç aylık dönemine göre dolar cinsinden, yüzde 24,5 oranında artmıştır. Yılın ilk üç ayındaki toplam ithalat 383,7 milyon dolar, ihracat ise 23,1 milyon Amerikan Doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu rakamlarla ilk üç aylık dönemdeki ticaret açığı 360,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılının ilk çeyreği ile 2008 yılı ilk çeyreği kıyaslandığı zaman ithalat yüzde 20,2 oranında artış, ihracat ise yüzde 21,7 oranında azalış göstermiştir.

Grafik 3.1

Kaynak: Ticaret Dairesi

Dış Borçlanma

2007 yılında 328,8 milyon YTL olarak tahmin edilen bütçe finansman ihtiyacının, 218,6 milyon YTL'si dış kredilerden sağlanırken, 2008 yılında 361,4 milyon YTL olarak hedeflenen finansman ihtiyacının, kredilerle finanse edilecek kısmının yüzde 2,0 oranında azalarak 214,3 milyon YTL olarak gerçekleşmesi hedeflenmektedir.

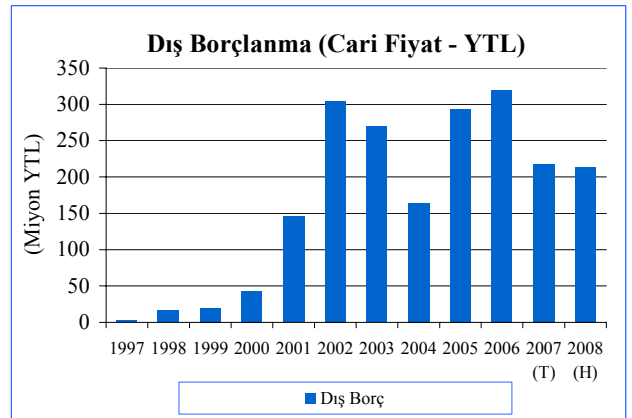
Tablo 3.3

	İthalat, İhracat ve Dış Ticaret Dengesi ile Değişim Oranları (Milyon ABD\$)					
	2007 Q1	2007 Q2	2007 Q3	2007 Q4	2008 Q1	(07/Q1) - (08/Q1) (%)
İthalat	319,1	376,3	394,4	526,7	383,7	20,2
İhracat	29,5	21,6	14,0	18,6	23,1	-21,7
Dış Ticaret Açığı	-289,6	-354,7	-380,4	-508,1	-360,6	24,5

Kaynak: Ticaret Dairesi

2007 yılı üç aylık dönemdeki toplam İthalatın yüzde 71,7'si Türkiye'den, yüzde 28,3'ü üçüncü ülkelere gelirken, 2008 yılı aynı dönemde ise bu oranlar sırasıyla yüzde 66,5 ile yüzde 33,5 olarak gerçekleşmiştir. İhracatta ise 2007 yılı üç aylık dönemdeki toplam İhracatın yüzde 49,9'u Türkiye'ye, yüzde 50,1'i üçüncü ülkelere gönderilirken, 2008 yılı aynı dönemde ise bu oranlar sırasıyla yüzde 55,8 ve 44,2 olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılı ilk çeyreğinde yüzde 9,2 olan ihracatın ithalata karşılama oranı, 3,2 puan azalarak 2008 yılı ilk çeyreğinde yüzde 6,0 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3.2

(T) Tahmin, (H) Hedef

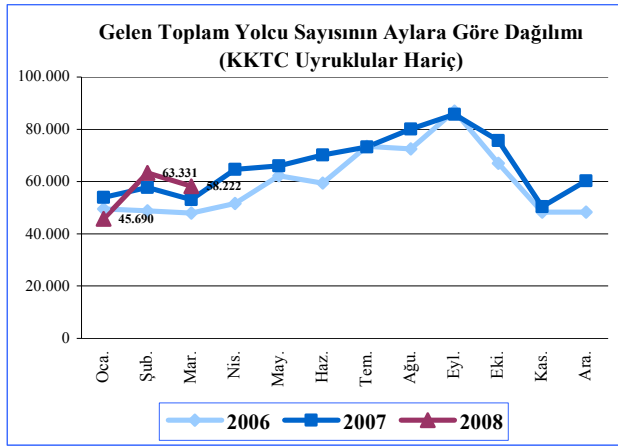
Kaynak: DPÖ

Turizm

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne gelen yabancı yolcu sayısı geçen yılın ilk üç aylık dönemine göre yüzde 1,5 oranında artarak 164.783 yolcudan 167.243 yolcuya ulaşmıştır. Ocak, Şubat ve Mart aylarından oluşan yılın ilk çeyreği, geçen yılın aynı aylarına göre kıyaslandığında Ocak ayında yüzde 15,3 azalma, Şubat ve Mart aylarında ise aynı oranda olmak üzere yüzde 9,7 artış olduğu görülmektedir.

2007 yılında ülkemize gelen toplam yabancı yolcu sayısı 791.036 olarak gerçekleşirken, bu sayı 2006 yılı için 715.749 idi.

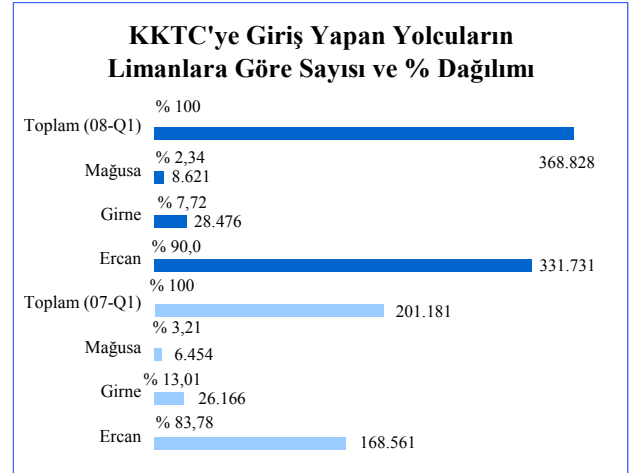
Grafik 3.3

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

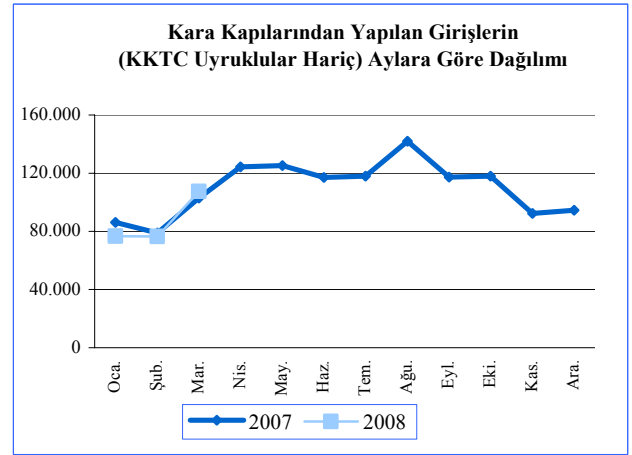
2008 yılı ilk çeyreğinde ülkemizde mevcut tek havalimanı ve iki deniz kapısından giriş yapan kişilerin toplam sayısı, 2007 yılının aynı dönemine göre yüzde 83,3 oranında artarak 368,828'e ulaşmıştır. Toplam içerisinde yüzde 90'lık paya sahip Ercan Havalimanı'ndan giriş yapanların sayısı 331,731 olurken, girişlerde Girne Limanı ve Mağusa Limanı'nı tercih eden kişilerin toplamı 37,097 ve oranı ise yüzde 10 olarak gerçekleşmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne kara kapılarından giriş yapan yabancıların sayısı 2008 yılı ilk üç ayında sırasıyla 76,794, 76,512 ve 107,446 olmak üzere toplam 260,752 yolcu olmuştur. 2008 yılı ilk üç ayı içerisinde aylık ortalama giriş sayısı ise 86,917 kişi olmuştur.

Grafik 3.4

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Grafik 3.5

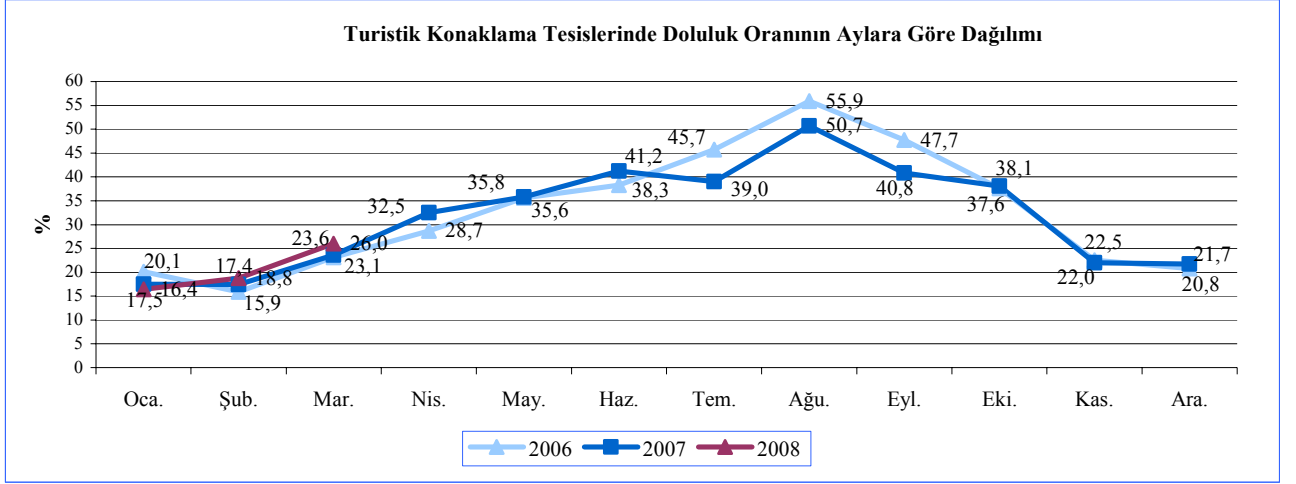
Kaynak: DPÖ

2006, 2007 ve 2008 yıllarının ilk üç aylık dönemlerindeki, turistik konaklama tesislerinde doluluk oranlarının aylar itibarıyla dağılımı büyük benzerlik göstermektedir. Her üç yılın da bu dönem itibarıyla en yüksek doluluk oranı Mart ayında gerçekleşmiştir. Gelen yabancı yolcu sayısı ile doluluk oranlarına bakıldığı zaman Ocak 2006 hariç diğer ayların paralel olduğu gözlenmektedir. Buna göre, bahse konu doluluk oranlarına bu aylarında KKTC vatandaşlarının katkı yapmadığını düşündürmektedir. Mevsimselliğe son derece duyarlı olan ülkemiz turizmi ve buna bağlı olarak turistik tesislerin doluluk oranı, yaz aylarında yılın diğer aylarına kıyasla artış

göstermektedir. Bu aylarda 2006 yılında ortalama yüzde 46,6, 2007 yılında ise yüzde 43,6 doluluk oranına ulaşılmıştır. 2006 ve 2007

yıllarında turistik tesislerin aylık ortalama doluluk oranları ise sırasıyla yüzde 32,7 ve 31,7'dir.

Grafik 3.6

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

4. BÜTÇE GELİŞMELERİ

2007 Çeyrek Dönem Karşılaştırmaları

KKTC 2008 yılı mali bütçesi birinci çeyrek gerçekleşme rakamları incelendiği zaman geçen yılın aynı dönemine göre bütçe giderleri yüzde 15,97 oranında artmasına karşılık bütçe gelirlerinin yüzde 11,10 oranında artması, birinci çeyrekte bütçe gelir gider farkının 13,87 milyon YTL düşüş göstererek, yüzde 33,22 oranında gerilemesine neden olmuştur. 2008 yılı ilk çeyreği itibarıyla bütçe giderleri toplamı 440,88 milyon YTL olarak gerçekleşirken bütçe gelirleri toplamı 468,77 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir.

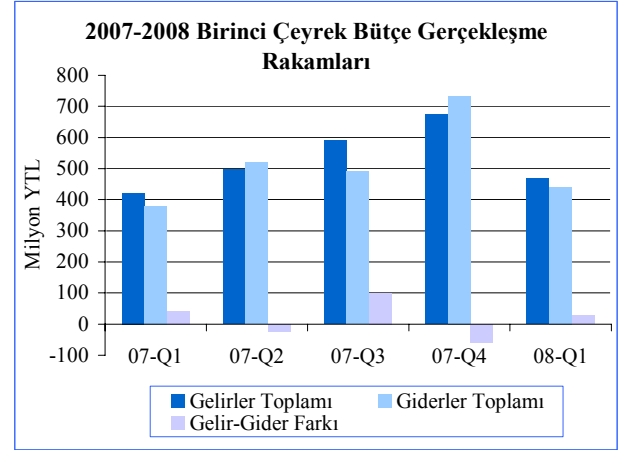
Tablo 4.1

Milyon YTL	2007		2008		% Değişim
	Yıllık Gerçekleşme	Q-1 Gerçekleşme	Tadil Ödenek	Q-1 Gerçekleşme	
Bütçe Gelirleri	2.183,38	421,92	2.408,63	468,76	11,10
Bütçe Giderler	2.125,06	380,17	2.564,03	440,88	15,97
Bütçe Dengesi	58,32	41,75	-155,40	27,88	-33,22

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2007 ve 2008 yılı çeyrekler itibarıyla bütçe gelir ve gider gelişimleri aşağıdaki grafikte verilmiştir. Grafikte de görüldüğü gibi özellikle üçüncü ve dördüncü çeyreklerde hem bütçe gelirler hem de giderler kalemlerinde daha yüksek seviyelere ulaşılmaktadır. Özellikle son çeyrekte bütçede gerçekleştirilen personel giderleri bu dönemdeki yükselişin ana nedeni olarak gösterilebilir. Ancak geçen yılın aynı dönemine göre bütçe ödeneklerinde meydana gelen artış grafikten de görülmektedir.

Grafik 4.1

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Küresel ekonomide ve mali piyasalarda ortaya çıkan olumsuzluklar ile gıda ve enerji fiyatlarına bağlı olarak artış gösteren küresel enflasyonla birlikte girdi fiyatlarındaki artışın bütçe harcamalarını artıracak olması ve ekonomideki yavaşlamanın bütçe gelirleri üzerinde olumsuz etkilerinin ikinci ve üçüncü çeyrekte belirginleşmesi ile yılın devamında ilk çeyrekteki performansın yakalanamayacağı düşünülmektedir.

Gelirler

2008 mali yılı ilk çeyrek gerçekleştirmelerine göre bir önceki yılın aynı dönemine göre gelirler toplamında 46,84 milyon YTL yükseliş meydana gelmiştir. Bu yükselişte bütçe gelir kalemleri içinde en yüksek paya sahip olan vergi gelirlerinin 2008 yılı ilk çeyreğinde 55,81 milyon YTL artış göstererek, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 29,05 artış gösteren vergi gelirleri kalemi etkili olmuştur. Ancak alınan bağış yardım ve krediler kaleminin geçen yılın aynı dönemine göre 27,18 milyon YTL daralması, vergi gelirlerinde meydana gelen bu yüksek artışın toplam bütçe gelirlerine yansımamasına neden olmuştur. 2008 yılı ilk çeyreği bütçe gelirleri toplamı 2007 yılı aynı dönemine göre yüzde 11,10 artış göstererek 468,77 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

Alınan bağış yardım ve krediler kaleminde ise bir önceki yıl aynı dönemine göre yüzde 23,57 oranında gerileme gözlenmektedir. Vergi dışı gelirler kaleminde de 2007 yılı birinci çeyreğine göre yüzde 12,01 oranında artış gerçekleşerek 2008 yılı birinci çeyreğinde 135,11 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4.2

Bütçe Gelirleri			
Milyon YTL	2007 Q1	2008 Q1	% Değişim
Vergi Gelirleri	192,12	247,93	29,05
Vergi Dışı Gelirler	120,62	135,11	12,01
Alınan Bağış Yardım ve Krediler	115,34	88,16	-23,57
Diğer Gelirler	-6,15	-2,44	-60,49
Toplam	421,92	468,76	11,10

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

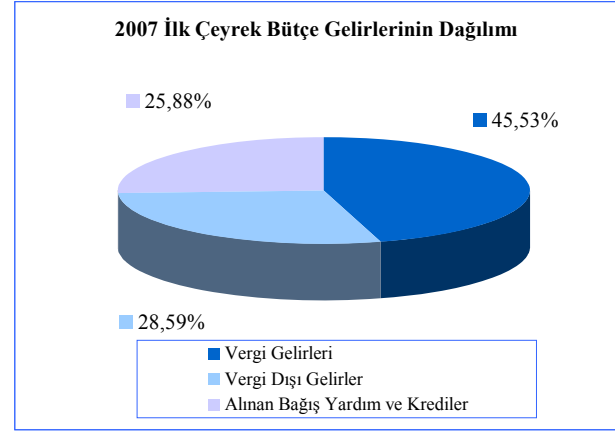
Vergi gelirlerinin toplam gelirler içindeki payı 2007 yılı birinci çeyreğinde yüzde 45,53 iken 2008 yılı birinci çeyreğinde yüzde 52,89'a yükselmiştir. Vergi gelirlerindeki bu yükselişe bağlı olarak 2007 yılı ilk çeyreğinde yüzde 50,54 olan vergi gelirlerinin toplam bütçe giderlerini karşılama oranı 2008 ilk çeyreğinde yüzde 56,24'e yükselmiştir. Bu yükselişinin sürdürülmesi kararlı mali ve vergi politikalarının uygulanmaya devam edilmesine bağlı olmakla birlikte kamu maliyesinin yatırım kalemlerine daha fazla kaynak ayırabilmesini sağlayabilecektir.

Alınan bağış yardım ve krediler kaleminde 2008 yılı ilk çeyreğinde meydana gelen düşüşle birlikte bu kaleminin toplam bütçe gelirleri içindeki payı 2007 yılı ilk çeyreğinde yüzde 27,34 olarak gerçekleşmişken 2008 yılı aynı döneminde yüzde 18,81'e gerilemiştir.

Vergi dışı gelirler kaleminde gerçekleşen artışla bu kaleminin toplam gelirler içindeki

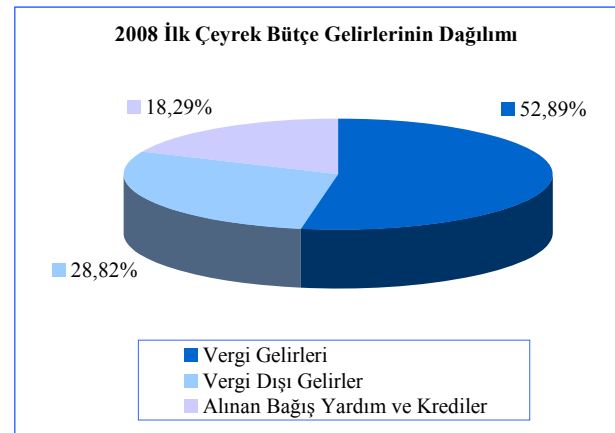
payı 2007 yılı ilk çeyreğinde yüzde 28,59 iken 2008 yılı aynı döneminde yüzde 28,82 olarak gerçekleşmiş ve neredeyse aynı kalmıştır.

Grafik 4.2

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.3

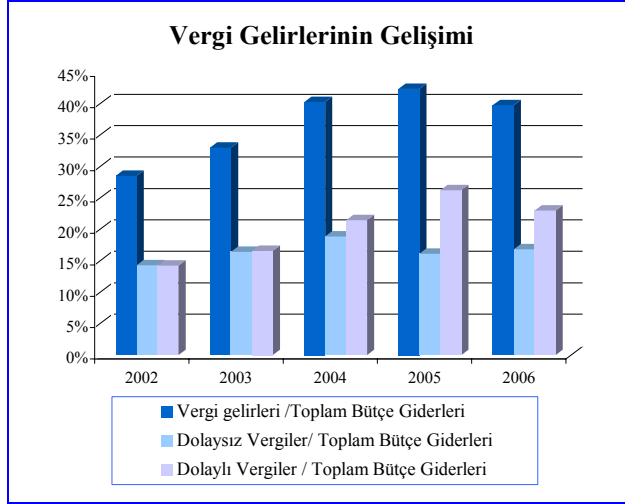

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2002 yılından günümüze vergi gelirlerinin bütçe giderlerini karşılama oranları gelişimine baktığımızda söz konusu oranın yüzde 28,54'lerden artmaya başlayarak yüzde 45 seviyelerine ulaştığı görülmektedir. Vergi gelirleri alt kalemlerine baktığımız zaman 2002 yılından bu yana süregelen vergi gelirlerindeki artışın temel sebebinin ise dolaylı vergiler kaleminin olduğu görülmektedir. 2002 yılında dolaylı vergiler ve dolaysız vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki ağırlıkları eşit iken 2006'da dolaylı vergilerin toplam vergi

gelirleri içindeki payı yüzde 57,72 seviyesine yükselmiştir. 2002 yılından bu yana sürdürülen mali disiplin çerçevesinin bütçe gelir gider dengesinde olumlu bir yansıma neden olduğu görülmektedir.

Grafik 4.4

Kaynak: DPÖ

Giderler

2007 yılı ilk çeyrek bütçe giderleri 380,17 milyon YTL iken, 2008 yılı aynı döneminde yüzde 15,97 artış göstererek 440,87 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı ilk çeyreğinde, 2007 yılı aynı dönemine göre bütçe giderlerinde yaşanan yüzde 15,97'lik artışın yarısından fazlası personel giderleri ve cari transfer harcamalarındaki yükselişten kaynaklanmaktadır. 2008 yılı birinci çeyreğinde, 440 milyon 870 bin YTL bütçe gideri gerçekleşerek 2008 yılı bütçe giderleri için öngörülen 2 milyar 564 milyon YTL'nin yüzde 17,20'si kullanılmıştır. Geçen yılın aynı döneminde bu rakam yüzde 17,89 olarak gerçekleşmiştir.

2008 yılı birinci çeyreği bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre gerçekleşme rakamları aşağıdaki tabloda verildiği gibidir. Personel giderleri 2008 yılı ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 13,74 artış göstererek 188,35 milyon YTL olarak

gerçekleşmiştir. Ulaşılan bu rakamla 2008 birinci çeyrekte toplam bütçe gelirlerinin yüzde 40,18'inin personel giderleri kalemine harcandığını görmekteyiz.

Tablo 4.3

Bütçe Giderleri			
Milyon YTL	2007 Birinci Çeyrek Gerçekleşme	2008 Birinci Çeyrek Gerçekleşme	Yüzde Değişim (%)
Personel Giderleri	165,60	188,35	13,74
Cari Transferler	163,18	174,24	6,78
Sermaye Giderleri ve Transferler	21,42	28,08	31,09
Mal Hizmet Alım Giderleri	21,44	23,05	7,51
Diğer Giderler	8,53	27,15	218,29
Toplam	380,17	440,87	15,97

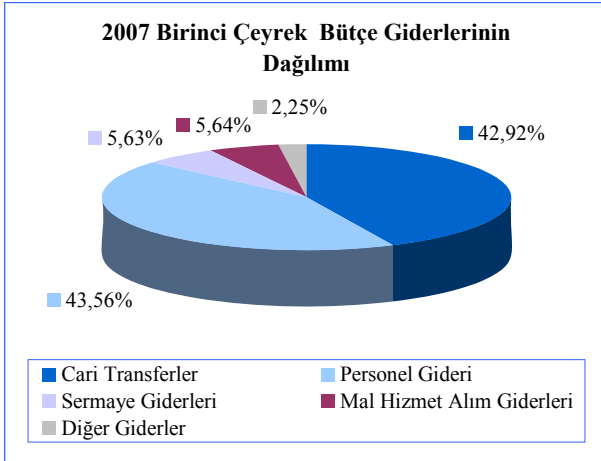
Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Bütçe giderleri toplamında yüksek bir paya sahip cari transferler kalemi de 2008 yılı birinci çeyreğinde, bir önceki yılın aynı döneme göre yüzde 6,78 artış göstererek 188,35 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

2008 yılı birinci çeyrek itibarıyla bütçe giderleri kalemlerinde geçen yılın aynı dönemine göre en büyük yüzde değişim yüzde 31,09 ile sermaye giderleri ve sermaye transferleri kalemlerinde gerçekleşmiştir. Bu artışla cari transferler kalemi birinci çeyrek itibarıyla 28,08 milyon YTL'ye yükselmiştir.

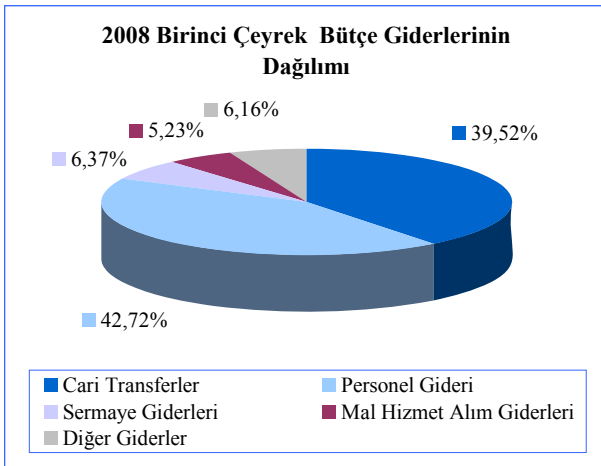
2007 yılı ilk çeyreğinde toplam bütçe giderlerinin yüzde 42,92'sini cari transferler kalemi oluştururken, aynı kalem 2008 yılı ilk çeyreğinde yüzde 39,52'lik paya sahip olmuştur. Personel giderlerinde ise 2007 yılına göre bir düşüş yaşanarak toplam bütçe giderleri içindeki payı yüzde 42,72 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 4.5

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.6

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Finansman Dengesi

Bütçe gelirlerinden TC kredileri ve iç borçlanma kalemlerinin çıkarılması suretiyle bulunan finansman dengesinde 2007 ilk çeyreğine göre 2008 yılı ilk çeyreğine göre iyileşme olmuştur. 2007 yılı birinci çeyreğinde -16,03 milyon YTL olarak oluşan bütçe finansman dengesi, gelirlerdeki net artış hızının giderlerdeki artış hızından büyük olması sebebiyle 2008 yılı aynı döneminde daralarak neredeyse sıfırlanmıştır. Finansman dengesindeki daralma, yüzde 21,03 oranında artan yerel gelirler ve dış yardımlar toplamına

karşılık bütçe giderlerinde meydana gelen artışın yüzde 15,97 oranında kalmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4.4

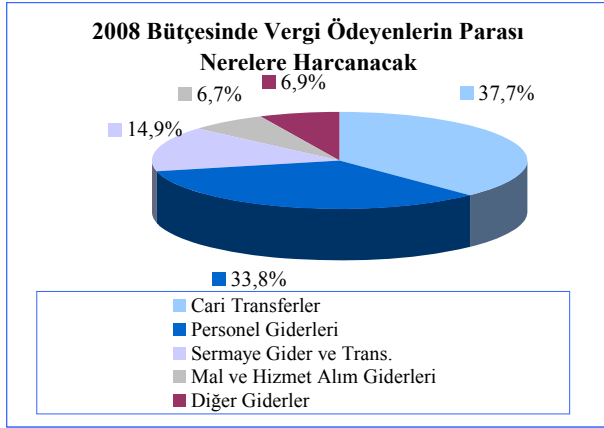
Finansman Dengesi		
Milyon YTL	2007 Q1	2008 Q1
Bütçe Gelirleri	364,14	440,73
1. Yerel Gelirler	306,59	380,61
Vergi Gelirleri	191,40	246,11
Vergi Dışı Gelirler	114,74	133,86
Sermaye Gelirleri	0,45	0,64
Alacaklardan Tahsilat	0,00	0,00
2. Dış Yardımlar	57,55	60,12
TC Yardımları	57,55	60,12
Diğer	0,00	0,00
Bütçe Giderleri	380,17	440,87
Personel Giderleri	165,60	188,35
Cari Transferler	163,18	174,24
Sermaye Giderleri	21,42	28,08
Diğer Giderler	29,97	50,20
Finansman Dengesi	-16,03	-0,14
Finansman	57,78	28,03
TC Kredileri	57,78	28,03
İç Borçlanma	0,00	0,00

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2008 Mali Yılı Bütçesi

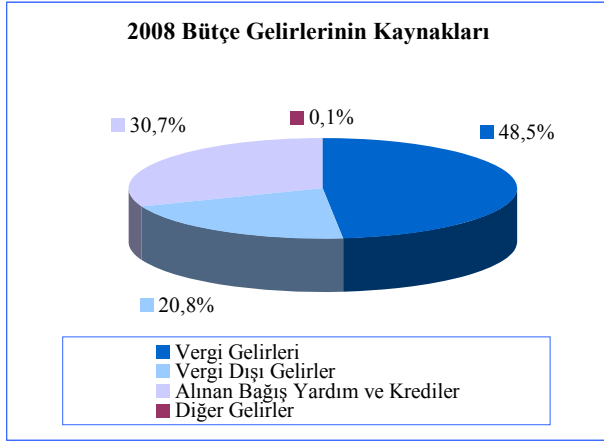
2008 yılı içerisinde saptanan hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılmak üzere bütçe giderleri için yıl başında 2.355,9 milyon YTL ödenek tahsis etmiştir. Ancak 2008 yılı ilk çeyreği içinde bu rakam yüzde 8,83 oranında artırılarak 2.564,0 milyon YTL'ye tadil edilmiştir. Bu ödeneklerin ana kalemler itibarıyla dağılımı incelendiğinde yüzde 37,7'sinin cari transferlere, yüzde 33,8'inin ise personel harcamalarına ayrıldığı görülmektedir. 2007 yılında cari transfer harcamaları gider bütçesinin yüzde 38,9'luk, personel harcamaları ise yüzde 38,3'lük kısmını teşkil etmektedir.

Grafik 4.7

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.8

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2008 yılı gelirlerinin esas itibarıyla mahalli gelirlerdeki artışa bağlı olarak yüzde 10,32 giderlerinin ise cari transferler, personel ve sermaye giderlerindeki artış nedeni ile yüzde 20,66 oranında değişeceği öngörülmektedir.

Tablo 4.5

Genel Bütçe Dengesi Yıllık Karşılaştırma(Milyon YTL)			
Milyon YTL	2007	2008*	Yüzde Değişim
Gelirler	2.183,38	2.408,63	10,32
Vergi Gelirleri	954,15	1.167,42	
Vergi Dışı Gelirler	630,11	500,68	
Alınan Bağış Yardım ve Krediler	554,92	738,29	
Diğer Gelirler	44,20	2,24	
Giderler	2.125,06	2.564,03	20,66
Cari Transferler	825,79	967,18	
Personel Giderleri	813,86	865,56	
Sermaye Gider ve Transferleri	221,71	382,89	
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	145,60	170,58	
Diğer Giderler	118,10	177,82	

* 2008 yılı tadil ödenektir

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

5. PARASAL VE FİNANSAL GELİŞMELER

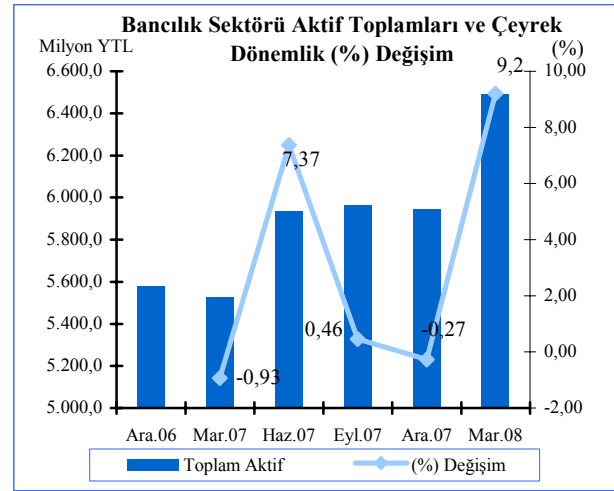
Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu

Bankacılık sektörü aktif toplamı 2008 yılının üç aylık döneminde yüzde 9,2 oranında büyüyerek 5.944,2 milyon YTL'den 6.490,2 milyon YTL'ye ulaşmıştır. Bu dönemde likit aktiflerde yüzde 3,2, brüt kredilerde yüzde 10,2 ve menkul değerler cüzdanında yüzde 16,9 oranında artış meydana gelmiştir. Bir yıllık dönem incelendiğinde ise (Mart 2007 - Mart 2008), bankacılık sektörü toplam aktiflerinin yüzde 17,5 oranında arttığı görülmektedir. Bu dönemde de bütün varlık kalemlerinde yükselme olmuştur.

Bankacılık sektörü toplam aktiflerinde 2007 yılı ilk ve son çeyreğinde sırasıyla yüzde 0,93 ve 0,27 oranında bir azalma olmasına karşın, ikinci ve üçüncü çeyrekte sırasıyla yüzde 7,37 ve 0,46 oranında yükselme olmuştur. 2008'in ilk çeyreğinde ise mevduatlardaki artışa bağlı olarak aktif toplamında yüzde 9,2 oranında genişleme meydana gelmiştir.

Bankacılık sektörü kaynakları incelendiği zaman Aralık 2007-Mart 2008 döneminde, mevduatlardaki yüzde 10,1 oranında, öz kaynaklarda ise yüzde 2,1 oranında artış olduğu gözlenmektedir. Mart 2007- Mart 2008 döneminde ise mevduatlarda yüzde 13,6, öz kaynaklarda yüzde 54,7 oranında artış olduğu görülmektedir.

Grafik 5.1

Kaynak: KKTCCMB

Tablo 5.1

Milyon YTL	Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu						
	2007				2008	Yüzde Değişim (%)	
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	12/07-03/08	03/07-03/08
Likit Aktifler	2.180,8	2.187,3	2.036,4	2.192,6	2.263,2	3,2	3,8
MDC	208,8	312,3	314,9	256,4	299,8	16,9	43,6
Krediler (Brüt)	2.325,3	2.420,3	2.460,7	2.734,8	3.014,7	10,2	29,6
Diğer Aktifler	810,7	1.013,2	1.148,3	760,4	912,5	20,0	12,6
Toplam Aktif-Pasif	5.525,6	5.933,1	5.960,3	5.944,2	6.490,2	9,2	17,5
Mevduat	4.783,0	4.935,3	4.890,9	4.937,4	5.433,7	10,1	13,6
Diğer Pasifler	368,0	457,7	509,6	439,2	477,0	8,61	29,6
Özkaynaklar	374,6	540,1	559,8	567,6	579,5	2,1	54,7

Kaynak:KKTCCMB

2008 yılı içerisinde likit aktiflerin toplam aktifler içerisindeki payında gerileme olmuştur. Aralık 2007 dönemi sonuna göre likit aktiflerin toplam aktif içerisindeki payı yüzde 36,89 iken Mart 2008 sonuna göre bu oran 2,02 puan azalarak yüzde 34,87'ye gerilemiştir. Aynı dönemde brüt kredilerin payı yüzde 46,01'den yüzde 46,45'e, menkul değerler cüzdanının payı ise yüzde 4,31'den yüzde 4,62 seviyesine yükselmiştir.

Bankacılık sektörünün bir yıllık (Mart 2007-Mart 2008) varlıkları yapısal dağılım yönünden incelendiğinde likit aktiflerde daralma, MDC ve brüt kredilerde genişleme olduğu görülmektedir. Bu dönemde brüt kredilerin aktif toplamı içerisinde payı 4,37 puan artarak yüzde 46,45'lik oranla en büyük paya sahip olma özelliğini devam ettirmiştir. Buna karşın likit aktifler aynı dönemde 4,60 puan gerileyerek yüzde 34,87 olmuştur.

Diğer taraftan sektörün pasif yapısı incelendiğinde 2008 döneminde mevduatların toplam kaynak içerisindeki payında önemli bir değişikliğin olmadığı, ancak öz kaynakların payının yüzde 9,55'den yüzde 8,93'e gerilediği görülmektedir.

Mart 2007-Mart 2008 döneminde ise mevduatlarda daralma, öz kaynaklarda genişleme olmuştur.

2007 yılı içerisinde sektörün aktif/pasif dağılımında yapısal değişiklikler meydana gelmiştir. Likit aktiflerden, krediler ve menkul değerlere yönelim olduğu gözlenmektedir. Aktif yapısındaki bu değişikliklerin, önemli derecede yavaşlamakla beraber, Mart 2008 sonunda da devam ettiği gözlenmektedir.

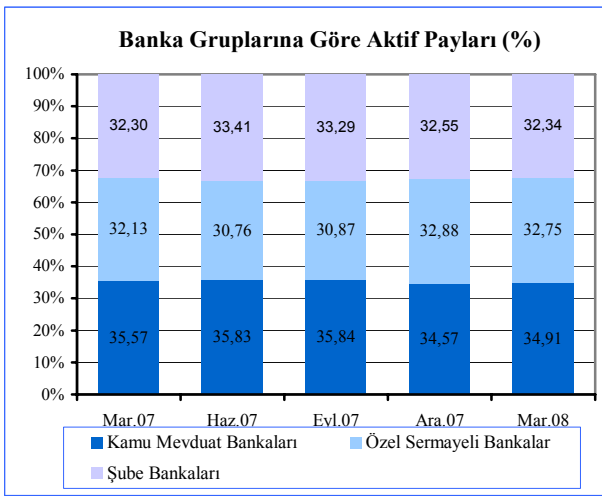
Tablo 5.2

	Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Yapısal Dağılımı (%)				
	2007				2008
Aktif	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart
Likit Aktifler	39,47	36,87	34,17	36,89	34,87
MDC	3,78	5,26	5,28	4,31	4,62
Krediler (Brüt)	42,08	40,79	41,28	46,01	46,45
Diğer Aktifler	14,67	17,08	19,27	12,79	14,06
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Pasif					
Mevduat	86,56	83,18	82,06	83,06	83,72
Diğer Pasifler	6,66	7,71	8,55	7,39	7,35
Özkaynaklar	6,78	9,10	9,39	9,55	8,93
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Kaynak:KKTCMB

Bankacılık sektörünün aktif yapısı banka grup paylarına göre incelendiği zaman 2008'in ilk çeyreğinde önemli bir değişikliğin meydana gelmemesiyle beraber, Mart 2007-Mart 2008 döneminde değişikliklerin olduğu görülmektedir. Bir yıllık dönemde şube bankalarının payı yüzde 32,30'dan yüzde 32,34'e, özel sermayeli bankaların payı yüzde 32,13'den yüzde 32,75'e yükselirken, kamu sermayeli bankaların payı yüzde 35,57'den yüzde 34,91'e gerilemiştir.

Grafik 5.2

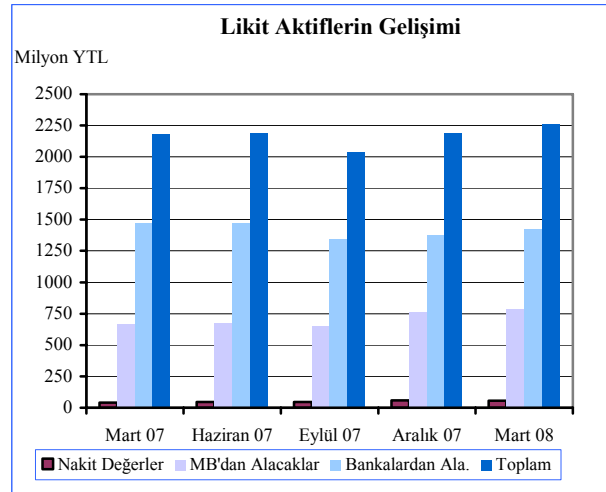
Kaynak: KKTCMB

Likidite

Bankacılık sektörü likit aktiflerini oluşturan nakit değerler, Merkez Bankası'ndan alacaklar ve bankalardan alacaklar kalemlerinin miktarsal gelişimi bir yıllık döneme göre incelendiğinde en büyük meblağı bankalardan alacaklar kaleminin oluşturduğu görülmektedir. Mart 2007 sonunda 1.473,4 milyon YTL olan bu kalem yurtdışı bankalar kaleminin etkisiyle Mart 2008 sonunda 51,9 milyon YTL azalarak 1.421,5 milyon YTL'ye gerilemiştir.

Merkez Bankası'ndan alacaklar bir yıllık dönemde (Mart 2007-Mart 2008) 665,9 milyon YTL'den 785,8 milyon YTL'ye, nakit ödeme ihtiyaçları için hazır bulundurulmuş nakit değerler kaleminin ise 41,5 milyon YTL'den 55,9 milyon YTL'ye ulaştığı görülmektedir.

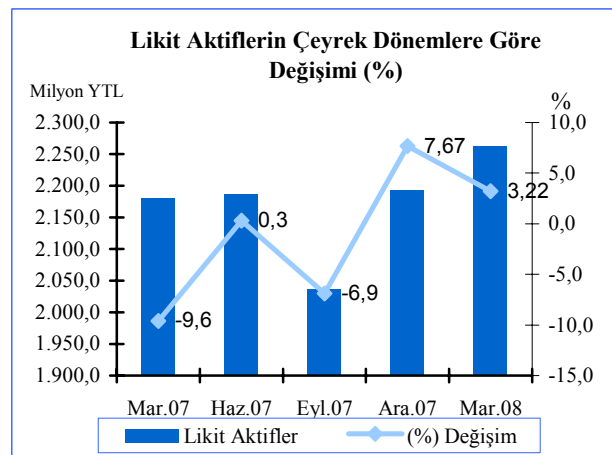
Grafik 5.3

Kaynak: KKTCMB

Likit aktiflerin 2007 yılında çeyrek dönemler bazında incelendiği zaman, birinci ve üçüncü çeyrekte sırasıyla yüzde 9,6 ve 6,9 oranında azaldığı, ikinci çeyrek ile son çeyrekte sırasıyla yüzde 0,30 ve 7,67 oranında arttığı görülmektedir. 2008 yılının ilk çeyreğinde ise bankalardan alacaklar kalemindeki artış hızının yavaşlaması nedeni ile likit aktiflerin yüzde 3,2 oranında yükseldiği gözlenmektedir.

Grafik 5.4

Kaynak: KKTCMB

Brüt Krediler, Tahsili Gecikmiş Alacaklar ve Karşılıklar

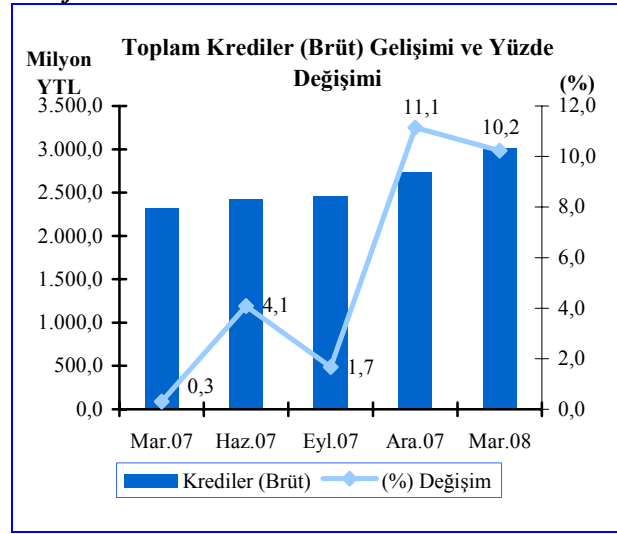
Bankacılık sektörü kredileri içerisindeki en büyük ilk dört sektör, on bir sektöre kullanılan toplam kredilerin çok önemli bir kısmını teşkil etmektedir. Mart 2007 sonunda yüzde 96,0 olan sektörel yoğunlaşma oranı Mart 2008 sonuna göre yüzde 97,2'ye yükselmiştir. Şahsi ve mesleki borçlar, kredilerin sektörlere göre dağılımında en büyük bakiyeyle ilk sırada yer almıştır. Mart 2007 - Mart 2008 döneminde şahsi ve mesleki borçlar kredi bakiyesi 265,3 milyon YTL artarak 1.138,2 milyon YTL'ye, toplam kredi portföyü içerisindeki payı ise yüzde 37,5'den yüzde 37,8'e yükselmiştir.

İkinci en büyük paya sahip kamu kredilerinin miktarı, 182,6 milyon YTL artarak 944,3 milyon YTL'ye yükselmiş, toplamdaki payı ise yüzde 32,8'den yüzde 31,3'e düşmüştür.

Aynı dönem itibarıyla üçüncü en büyük kalemi oluşturan ticaret sektörü kredileri 218,0 milyon YTL artarak 716,5 milyon YTL'ye, payı ise yüzde 21,4'den yüzde 23,7'ye ulaşmıştır.

Bina ve inşaat sektöründeki kredi hacim artışı 32,7 milyon YTL olup bu gruptaki toplam krediler 131,9 milyon YTL'dir. Belirtilen kredilerin sektör içindeki yüzde 4'lük payında önemli bir değişim olmamıştır. Bankacılık sektörü kredilerinin çeyrek dönem yüzde değişimleri incelendiğinde, en büyük artışın yüzde 11,1 oranı ile 2007 yılının son çeyreğinde olduğu görülmektedir. 2008'deki değişim oranı ise yüzde 10,2'ye ulaşmış bulunmaktadır.

Grafik 5.5

Kaynak: KKTCMB

Tablo 5.3

Milyon YTL	Kredilerin (Brüt) Sektörel Dağılımı				
	2007				2008
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart
Kamu Kurum ve Kuruluşları	761,7	774,8	730,4	889,5	944,3
Tarım	11,3	13,4	13,0	12,4	13,7
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,1	0,2	0,2	0,3	0,0
Sanayi	4,5	2,9	1,8	7,2	8,2
Nakliye ve Ulaşım	7,8	6,7	5,5	13,8	31,3
Ticaret	498,5	554,2	551,2	552,5	716,5
İhracat	1,6	1,1	1,2	1,2	2,3
Turizm	17,2	17,5	17,4	19,5	20,7
Bina ve İnşaat	99,2	109,2	123,9	118,2	131,9
Küçük Esnaf ve Zanaatkar	50,5	10,4	9,3	9,0	7,6
Şahsi ve Mesleki Borçlar / Diğer	872,9	929,9	1.006,8	1.111,2	1.138,2
Toplam Krediler (Brüt)	2.325,3	2.420,3	2.460,7	2.734,8	3.014,7

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık sektörü brüt kredileri ile Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'nın son dört yıllık yüzde değişimleri karşılaştırıldığında kredilerin, GSYİH'dan daha hızlı büyüdüğü görülmektedir. Ancak ekonomik faaliyetlerdeki gelişmelerin de etkisiyle gerek brüt kredilerdeki gerekse GSYİH'nın büyüme hızındaki ciddi yavaşlama dikkat çekmektedir.

Tablo 5.4

Milyon YTL	Krediler (Brüt) ve GSYİH'nin Değişim Hızı (%)			
	2004 Aralık	2005 Aralık	2006 Aralık	2007 Aralık
Krediler (Brüt)	50,1	33,7	47,8	18,0
GSYİH	30,9	25,0	29,9	13,2

Kaynak: KKTCMB

2007 sonunda yüzde 9,3 olan tahsili gecikmiş alacaklar kaleminin (TGA) brüt kredilere oranı Mart 2008 sonunda yüzde 9,2'ye gerilemiştir. Mart 2007 - Mart 2008 dönemi incelendiğinde ise bu oranın yüzde 8,8'den yüzde 9,2 yükseldiği gözlenmektedir. Diğer taraftan takipteki alacaklar karşılığı kaleminin brüt kredilere oranı 2008'in ilk çeyreğinde 0,30 puan azalarak yüzde 4,8'e düşerken, bir yıllık dönemde ise yüzde 4,7'den yüzde 4,8'e yükseldiği görülmektedir.

Tablo 5.5

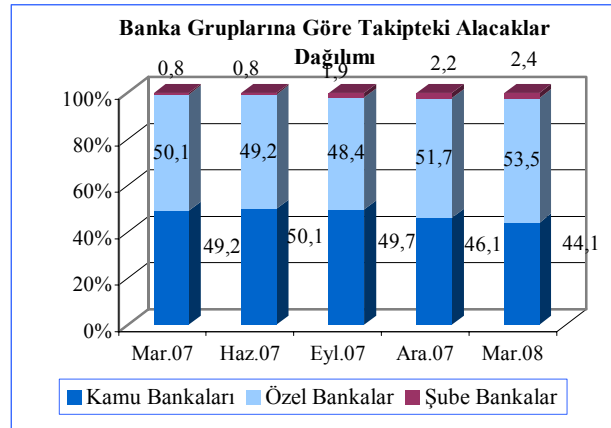
Milyon YTL	TGA ve TGA Karşılığı'nın Brüt Kredilere Oranı (%)				
	2007				2008
	Mar.	Haz.	Eyl.	Ara.	Mar.
TGA / Krediler (Brüt)	8,8	9,4	9,8	9,3	9,2
TGA.Karşılığı / Krediler (Brüt)	4,7	4,6	4,6	5,1	4,8

Kaynak: KKTCMB

2007 yılı son çeyreği sonunda sektörün bütününe ait TGA'lar içinde özel bankalar yüzde 51,7 oranı ile en büyük paya sahiptir. Özel bankaları sırasıyla yüzde 46,1, oranı ile kamu bankaları ve yüzde 2,2 oranla şube bankaları takip etmektedir. Mart 2008 sonunda

bu oranlar sırasıyla yüzde 53,5, yüzde 44,1 ve yüzde 2,4'dür. 2008'in ilk çeyreğinde olduğu gibi Mart 2007 - Mart 2008 döneminde de özel bankalar ve şube bankalarının toplam TGA içerisindeki payı artarken kamu bankalarının payında azalma meydana gelmiştir.

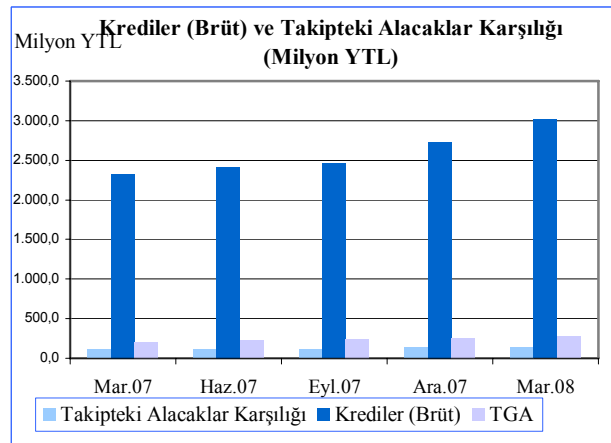
Grafik 5.6

Kaynak: KKTCMB

Brüt kredi hacmindeki genişlemeyle birlikte takipteki alacaklar karşılığında da artış olduğu gözlenmektedir. Sektör kredileri Mart 2008'de Aralık 2007 sonuna göre 279,9 milyon YTL, TGA karşılığı 6,2 milyon YTL ve TGA 23,1 milyon YTL artmıştır. Mart 2007 - Mart 2008 döneminde ise krediler 689,4 milyon YTL artarak 3.014,7 milyon YTL olmuştur. Aynı dönemde takipteki alacaklar karşılığı 36,4 milyon YTL artarak 146,0 milyon YTL'ye, TGA 73,2 milyon YTL artarak 278,2 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

Grafik 5.7

Kaynak: KKTCMB

Mevduatlar

Bankacılık sektörü toplam mevduatı Mart 2008 sonunda 2007 yılının son çeyreğine göre 496,3 milyon YTL artarak 5.433,7 milyon YTL'ye ulaşmıştır. Sektörün mevduat toplamı bir yıllık dönemde ise 650,7 milyon YTL artarak 5.433,7 milyona yükselmiştir.

Mevduatın türlerine göre dağılımı incelendiğinde Aralık 2007 dönemi sonunda en büyük miktarın 3.808,5 milyon YTL'lik meblağ ve yüzde 77,13'lük payla tasarruf mevduatında yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bu yoğunlaşmanın Mart 2008 sonunda aynı şekilde devam ettiği görülmektedir. Tasarruf mevduatını sırasıyla resmi, ticari, diğer ve bankalar arası mevduatı izlemektedir.

Tablo 5.6

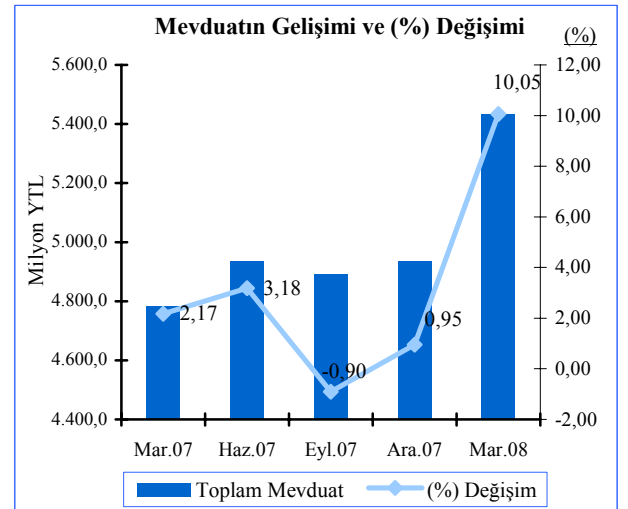
Milyon YTL	MEVDUATIN TÜRLERİNE GÖRE GELİŞİMİ				
	2007				2008
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart
Resmi	482,8	556,1	491,4	456,2	485,6
Ticari	334,4	352,0	299,0	357,1	373,5
Tasarruf	3.706,1	3.761,7	3.808,9	3.808,5	4.153,7
Diğer	218,1	215,0	217,4	230,6	268,5
Bankalararası	41,6	50,5	74,2	85,0	152,4
Toplam Mevduat	4.783,0	4.935,3	4.890,9	4.937,4	5.433,7

Kaynak: KKTCCMB

Sektör mevduat toplamı Mart 2007 – Mart 2008 döneminde yüzde 13,60 oranında genişlemiştir. Çeyrek dönemlere göre bakıldığı zaman 2007 yılı ilk çeyreği sonunda yüzde 2,17, ikinci çeyrekte yüzde 3,18, dördüncü çeyrekte 0,95 oranındaki yükselmeye karşın üçüncü çeyrekte 0,90'luk düşüş yaşandığı görülmektedir.

2008 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın sonuna göre esas itibarıyla tasarruf mevduatı kaynaklı yüzde 10,05 oranında bir artış olduğu gözlenmektedir.

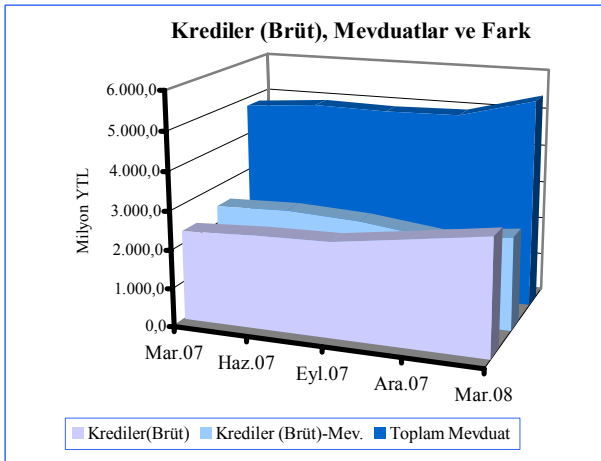
Grafik 5.8

Kaynak: KKTCCMB

Brüt krediler, mevduatlar ve bu iki kalem arasındaki fark miktar olarak karşılaştırıldığı zaman Aralık 2007 - Mart 2008 döneminde mevduatların 496,3 milyon YTL'lik artışına karşın brüt kredilerin 279,7 milyon YTL arttığı görülmektedir. Bir yıllık dönemde bu miktarlar sırasıyla 650,7 ve 689,4 milyon YTL olduğu gözlenmektedir.

Grafik 5.9

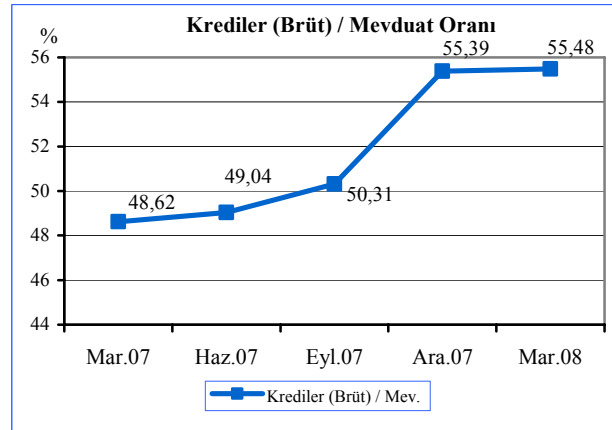
Kaynak: KKTCCMB

Sektörün derinliği ile aracılık fonksiyonunun gelişimini ifade eden göstergelerden biri olan kredi/mevduat oranı, 2008 yılının ilk çeyreğinde mevduatlardaki değişim oranının brüt kredilerdeki değişim oranı ile aynı olmasına bağlı olarak yüzde 55,48 olarak gerçekleşmiş ve 2007 son çeyreğine göre önemli bir gelişme kaydetmemiştir.

Kredilerin mevduata oranı Mart 2007 sonunda 0,9 puan azalarak yüzde 48,62'ye gerilemesine karşın ikinci çeyrek sonunda 0,42, üçüncü çeyrekte 1,27 puan artmıştır.

Mart 2007 - Mart 2008 döneminde ise kredi/mevduat oranındaki toplam genişleme yüzde 13,60'a ulaşmış bulunmaktadır.

Grafik 5.10

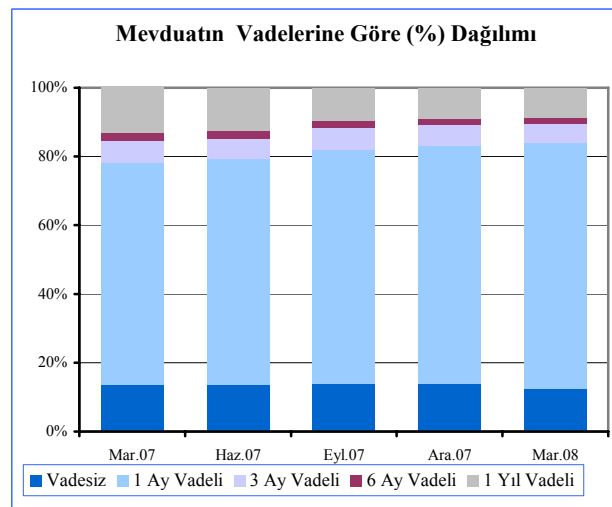

Kaynak: KKTCCMB

Mevduatın vadelerine göre dağılımı incelendiğinde, önceki dönemlerde olduğu gibi bir ay vadeli mevduatta yoğunlaşma yaşandığı görülmektedir. 2007 yılının çeyrek dönemlerine bakıldığı zaman bir ay vadeli mevduatlar, birinci çeyrekte yüzde 64,77, ikinci çeyrekte yüzde 65,47, üçüncü çeyrekte yüzde 68,33 ve son çeyrekte yüzde 69,33'lük yoğunlaşma meydana gelmiştir. 2008 yılının ilk çeyreğinde ise bir ay vadeli mevduatta yoğunlaşma oranı yüzde 71,37 olmuştur.

Bir ay vadeli mevduatları sırasıyla vadesiz, bir yıl vadeli, üç ay vadeli ve altı ay vadeli mevduat izlemektedir. 2008 yılının ilk çeyreğinde mevduatın vadelerine göre dağılım sıralaması aynı kalmıştır.

Grafik 5.11

Kaynak: KKTCCMB

Aralık 2007-Mart 2008 döneminde öz kaynaklar ödenmiş sermaye ile ihtiyatlardaki artışa bağlı olarak yüzde 2,10 oranında artarak 579,5 milyon YTL'ye yükselmiştir. Çeyrek dönemlere göre incelendiğinde öz kaynaklardaki en belirgin değişimin 2007 yılı ikinci çeyreği sonunda meydana geldiği görülmektedir.

Sektörün özkaynak toplamı bir yıllık dönemde (Mart 2007-Mart 2008) 204,9 milyon YTL yani yüzde 54,70 oranında artarak 579,5 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

Tablo 5.7

Milyon YTL	Özkaynakların Gelişimi				
	Mar.07	Haz.07	Eyl.07	Ara.07	Mar.08
Ödenmiş Sermaye	204,1	340,6	354,8	377,8	386,1
İhtiyatlar	114,4	119,2	111,8	103,1	129,4
Kar / Zarar	56,1	80,3	93,2	86,7	64,0
Toplam	374,6	540,1	559,8	567,6	579,5

Kaynak: KKTCMB

Para Arzı

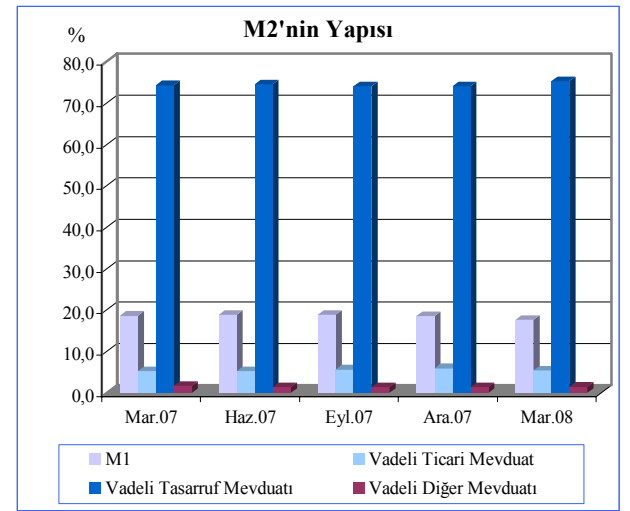
2008 yılının ilk çeyreğinde M1 tanımlı para arzı 2007 sonuna göre yüzde 3,5 oranında artarak 889,4 milyon YTL seviyesinde gerçekleşmiştir. 2007 yılı ile 2008 yılının birinci çeyreği dönemindeki artış yüzde 6,1 oranına ulaşmıştır. Bu genişlemede M1 tanımlı para arzının alt kalemlerinden, vadesiz tasarruf mevduatı, vadesiz diğer mevduat ve KKTC Merkez Bankası nezdindeki mevduat artışının etkili olduğu görülmektedir.

M2 tanımlı para arzı Aralık 2007-Mart 2008 döneminde 412,00 milyon YTL artarak 5.032,4 milyon YTL olmuştur. Oransal olarak bu değişim yüzde 8,9'a tekabül etmektedir. M2 para arzının 2007 yılı ilk çeyreğinde yüzde 2,7, ikinci çeyreğinde yüzde 1,4, üçüncü çeyreğinde yüzde 0,1 ve dördüncü çeyreğinde ise yüzde 1,4 oranında genişlediği gözlenmektedir.

Bir yıllık dönemde M2 tanımlı para arzı 543,2 milyon YTL artarak 5.032,4 milyon YTL'ye yükselmiştir. Bu artışın nedeni, M2'nin alt bileşenlerinden vadeli ticari ve tasarruf mevduatlarındaki artışa dayanmaktadır.

M2 para arzına resmi mevduat ve KKTC Merkez Bankası nezdindeki diğer mevduatın ilave edilmesiyle bulunan M3 tanımlı para arzı miktarı 2008 yılında 2007 sonuna göre 459,1 milyon YTL artarak 5.597,9 milyon YTL olmuştur. Mart 2008 sonunda bir önceki yılın aynı dönemine göre M3'te meydana gelen büyüme yüzde 11,69'dır.

Grafik 5.12

Kaynak: KKTCMB

Tablo 5.8

Yıllar	Para Arzı Verileri (Milyon YTL)						
	Devre	M1	Yüzde Değişim (%)	M2	Yüzde Değişim (%)	M3	Yüzde Değişim (%)
2002		298.1	-	1,729.1	-	1,970.1	-
2003		424.1	42,3	2,317.5	34,0	2,608.2	32,4
2004		618.4	45,8	3,017.7	30,2	3,382.7	29,7
2005		695.9	12,5	3,382.8	12,1	3,848.9	13,8
2006		828,6	19,1	4,367.4	29,1	4,907.8	27,5
2007	I	838.3	1,2	4,489.2	2,7	5,012.2	2,1
	II	857.2	2,3	4,551.0	1,4	5,168.3	3,1
	III	861.0	0,4	4,555.0	0,1	5,125.1	-0,8
	IV	859.5	-0,2	4,620.4	1,4	5,138.8	0,3
2008	I	889.4	3,5	5,032.4	8,9	5,597.9	8,9

Kaynak: KKTCMB

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

6. FİNANSAL İSTİKRAR ANALİZİ

2007 yılının ikinci yarısından itibaren artarak devam eden eşikaltı ipotekli konut kredileri (subprime mortgage loans) kaynaklı küresel finansal kriz, gelişmiş ülkelerde finansal istikrarın sürdürülebilmesine yönelik önemli tehditler oluşturmaktadır. Buna karşın gelişmiş ülke merkez bankaları bu tehditlere karşın önlemleri gerek ülke bazında münferiden gerekse de ülkeler arası ortak işbirliği çerçevesinde almaya çalışmakta ve bu suretle krizin olumsuz etkilerini asgari seviyede tutmak için çaba sarf etmektedirler. Bu amaçla merkez bankalarınca krize karşı alınan önlem ve yapılan bazı operasyonlar kısaca aşağıda verilmektedir.

Merkez Bankaları'nın Finansal Krize Karşı Aldıkları Önlemler

Merkez Bankaları ekonomiye yönelen veya yönelmesi muhtemel riskleri en aza indirmek ve finansal istikrarı sağlamak için para politikası aracı kullanmaktadırlar. ABD'deki eşikaltı ipotekli konut (subprime mortgage) kredilerine bağlı olarak başlayan finansal dalgalanmanın derinleşmesiyle birlikte başta Amerika Merkez Bankası (FED) olmak üzere İngiltere Merkez Bankası, Avrupa Birliği Merkez Bankası, Kanada Merkez Bankası, Japonya Merkez Bankası, İsviçre Merkez Bankası ve Avustralya Merkez Bankası para ve maliye politikalarında birtakım çalışmalar yapmak ve düzenlemelere gitmek zorunda kalmışlardır. Nitekim belirtilen Merkez Bankaları işbirliği içinde hareket ederek piyasadaki likidite sıkışıklığını aşmak ve piyasa faiz oranlarının politika faiz oranları civarında seyrebilmesi adına ortak operasyonlar düzenlemişlerdir.

Merkez Bankaları bu dönem içerisinde finansal istikrarı tehdit eden unsurları ortadan kaldırmak, finansal dalgalanmayı en aza indirmek ve likidite sağlamak adına bankalara mevcut politika enstrümanlarına ilaveten yeni enstrümanlar ve likidite kullanım imkanları sağlamıştır.

Merkez Bankaları'nca yapılan operasyon ve düzenlemeler, kendilerini istedikleri nihai amaca ulaştıracak şekilde ve öncelik sırasına göre gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede;

✓ Merkez Bankaları'nın birincil amaçları piyasada belirlenen kısa dönem faiz oranları ile politika faiz oranlarının arasındaki makasın açılmamasını sağlamak olmuştur.

✓ İkinci olarak para piyasalarındaki tansiyonu düşürmek adına bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bankalara sağlanan fonların ortalama vadelerinin uzatılması, menkul kıymet kredi işlemlerine olan ilginin artırılması bu düzenlemelerden birkaçı olarak sıralanabilir.

✓ Merkez Bankaları'nın işbirliği içinde çalışarak, piyasa gelişme ve hareketlerini birlikte kontrol edip gözetleyerek ve koordineli çalışarak bankalara sağlanan uzun dönem fonlama miktarlarının artırılması ise alınan önlemlerden biridir.

✓ Son olarak likidite yönetiminde insiyatifi daha fazla ele alarak, daha yenilikçi, işbirliği içinde, kredi piyasalarında oluşan çalkantının enflasyon ve reel üretime sıçramasını engellemek adına mali politikalarını tekrar gözden geçirerek günün şartlarına uygun hale getirilmesi, alınan önlemler arasında bulunmaktadır.

Bu süreç içerisinde işbirliği yapan ve belirli operasyonlar gerçekleştiren bankalar ve yaptıkları düzenlemelerin özeti aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6.1

Tarih	Katılan Merkez Bankaları	Alınan Önlemler
2007		
Ağu. 9-14	Avrosystem	Likiditeyi artırmak için toplam 200 milyar avro'yu aşan operasyonlar serisi devreye kondu.
Ağu. 10	FED	Politika faiz oranlarını 5.25'te kalması için gerekli rezervin sağlanacağı beyan edildi.
Eyl. 14	BoE	İngiltere'deki Northern Rock Bankası için gerekli likiditenin sağlanacağı açıklandı.
Ara. 12	FED,ECB,BoE, BoC,SNB	Kısa dönem faizler üzerindeki baskıyı azaltmak için ortak önlemler paketi açıklanmıştır.
Ara. 17	FED	FED, Vadeli İhale Kolaylığı programını kullanarak piyasaya 28 gün vadeli 20 milyar dolar ihale etmiştir.
Ara. 17	Avrosystem, SNB	FED'in aynı tarihte yaptığı ihale ile aynı şartları taşıyan toplam 14 Milyar Dolar ihale edilmiştir.
Ara. 17	ECB	Piyasa faiz oranlarını politika faiz oranlarına yakın tutmak için, bankaların sınırsız olarak 2 haftalık fonlamaya gidileceği duyurulmuştur.
2008		
Mar. 11	FED	Vadeli Borç Verme Kolaylığı uygulamasına başlandı.
Mar. 16	FED	Piyasa Yapıcılığı Kredi Kolaylığı uygulamasına başlandı.
Nis. 21	BoE	Özel bir Likidite Planı uygulanmaya başlandı.

Kutu:2**Vadeli İhale İmkanları**

Vadeli İhale İmkanları (Term Auction Facility) finansal krizin derinleşmesiyle, FED tarafından likidite sağlayabilmek adına kullanılan bir enstrümandır. Vadeli İhale İmkanları birinci kredi almaya uygun tüm mevduat kuruluşlarının katılabildiği, verilen kredilerin tamamen teminatlandırıldığı, sabit tutarda, faiz oranı ihale sürecinde belirlenen ve tekliflerin bölgesel Merkez Bankaları'na telefonla yapıldığı bir para politikası aracıdır.

Vadeli Borç Verme İmkanları

FED tarafından ortaya çıkarılan bir diğer likidite sağlama aracı da Vadeli Borç Verme İmkanları (The Term Securities Lending Facility (TSLF) uygulamasıdır. Bu araç, haftalık kredi kolaylığı sağlayıp, Hazine kağıtları ve diğer teminatların likiditesini artırarak ve böylece finansal sistemin sağlamaştırılmasına katkıda bulunmaktadır.

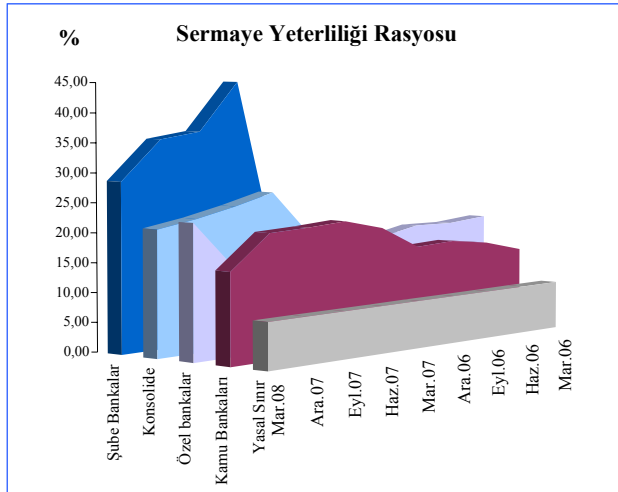
Piyasa Yapıcılığı Kredi İmkanları

Mart ayı ortalarında FED Piyasa Yapıcılığı Kredi İmkanları (The Primary Dealer Credit Facility (PDCF) uygulamasına başlamıştır. Bu uygulama çerçevesinde piyasa yapımcılarına belirlenmiş teminatlara karşılık gecelik fonlama sağlayarak finansal sistemin işlerliliği artırılmaya çalışılmıştır.

Sermaye Yeterliliği

Özkaynakların risk ağırlıklı aktiflere oranlanmasıyla elde edilen sermaye yeterliliği standart rasyosunun (SYSR) konsolide bazda gelişimi incelendiğinde, Ocak 2008 ayından itibaren azalmakla beraber, asgari yasal oran olan yüzde 8'in üzerinde seyrettiği gözlenmektedir. 2008 yılının ilk çeyrek döneminde konsolide SYSR'su Ocak 2008'de yüzde 22,85, Şubat 2008'de yüzde 22,63 ve Mart 2008 sonuna göre yüzde 21,37 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönem içerisinde özkaynaklar yüzde 4,1 oranında artarken, risk ağırlıklı varlıklar yüzde 8,5 oranında artmış ve 2007 sonu itibarıyla yüzde 22,43 olan SYS rasyosunun yüzde 21,37'ye gerilemesine neden olmuştur.

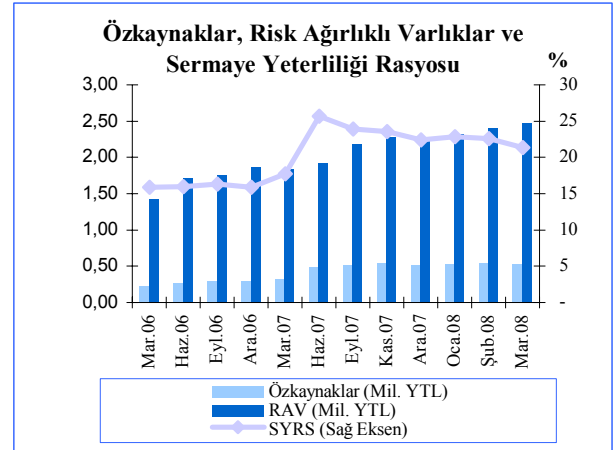
Grafik 6.1

Kaynak: KKTCCMB

Diğer taraftan Mart 2007 itibarıyla yüzde 17,73 olan sektörün SYSR'su 2,08 puan artarak Mart 2008 itibarıyla yüzde 21,37'ye yükselmiştir. Bu yükselişte 41/2001 sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 23(1) maddesi altında yapılan yeni disponibilitate tebliği yanı sıra özkaynak toplamında meydana gelen yüzde 62,7 oranındaki değişimin, risk ağırlıklı varlıklar kaleminde meydana gelen yüzde 35 oranındaki değişimden büyük olması da etkili olmuştur.

Grafik 6.2

Kaynak: KKTCCMB

Banka grupları bazında bakıldığında zaman bankacılık sektörü konsolide SYSR'deki artışa, şube bankalarının önemli bir katkısı olduğu gözlenmektedir. Nitekim bu grubun SYSR'si, 2007 Mart - 2008 Mart devresinde yüzde 14,19'dan, yüzde 28,77'ye yükselmiştir. Aralık 2007-Mart 2008'de ise bu grubun rasyosunun düşüş eğilimine girdiği ve Aralık 2007 sonunda yüzde 35,30 olan SYSR'nin özkaynaklardaki artış hızının risk ağırlıklı varlıkların artış hızından daha düşük olmasına bağlı olarak yüzde 28,77'ye gerilediği görülmektedir. Çeyrek dönemlere göre incelendiğinde şube bankalarının SYSR'nin 2007 yılının ilk çeyreğinde yüzde 14,19, ikinci çeyreğinde yüzde 44,15, üçüncü çeyreğinde yüzde 36,09 ve dördüncü çeyreğinde ise 35,30 olduğu görülmektedir.

Özel bankalar grubunun SYSR'su Mart 2007-Mart 2008 döneminde yüzde 18,03'ten yüzde 22,92'ye yükselmiştir. Bu yükselişe, risk ağırlıklı aktiflerin, özkaynaklardan daha yavaş artması neden olmuştur. 2007 yılından Mart 2008'e kadar çeyrek dönemlere göre SYSR sırasıyla yüzde 18,03, yüzde 17,93, yüzde 17,93, yüzde 15,15 ve yüzde 22,92 olmuştur. Kamu bankaları grubunun Mart 2007 sonuna göre yüzde 19,81 olan SYRS oranı risk ağırlıklı aktiflerin, özkaynaklardan daha hızlı artmasına bağlı olarak Mart 2008 sonu itibarıyla yüzde 15,47'ye gerilemiştir. Haziran 2007 itibarıyla yüzde 21,66 olan bu oran Eylül 2007 sonuna

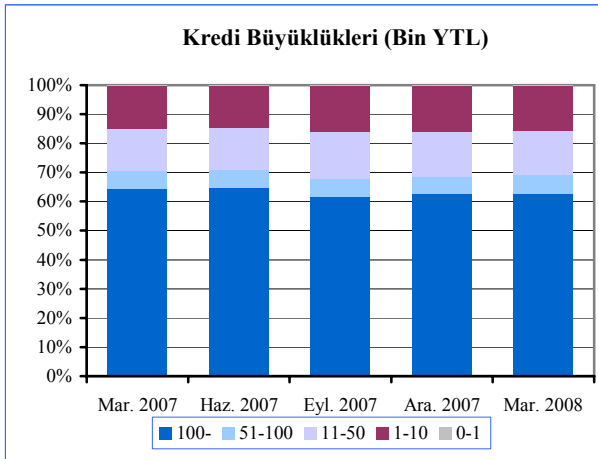
göre yüzde 21,27 ve Aralık 2007 sonuna göre ise yüzde 21,08 olarak gerçekleşmişti.

Krediler

Ayrıntılı analiz yapmaya olanak sağlaması bakımından, sadece bu başlık altında ve bölümde yer alan veriler Bankacılık Düzenleme ve Gözetim Müdürlüğü'nden tedarik edilmiştir.

Kredi büyüklüklerine bakıldığında Mart 2007 sonuna göre yüzde 68,81 olan 100 bin liradan büyük kredilerin toplam krediler içerisindeki payı Mart 2008'de yüzde 67,47'ye gerilemiş olup yoğunlaşmanın bu grupta meydana geldiği gözlenmektedir. Çeyrek dilimlere göre belirtmek gerekirse Haziran, Eylül ve Aralık 2007'de bu oranlar sırasıyla yüzde 68,86, yüzde 65,90 ve yüzde 66,96'dır. Kredi büyüklüklerinde ikinci en büyük dilimi 11-50 bin arasındaki dilim oluşturmaktadır. Bu dilimin Mart 2007 sonunda yüzde 15,46 olan toplamdaki payı Mart 2008 sonunda yüzde 16,51'e yükselmiştir. 51-100 binlik dilim ise yüzde 6,22-6,91 aralığında seyretmektedir. En küçük kredi kullanım büyüklüğü olan 0-1 milyarlık dilim ise ortalama yüzde 0,33 düzeyindedir.

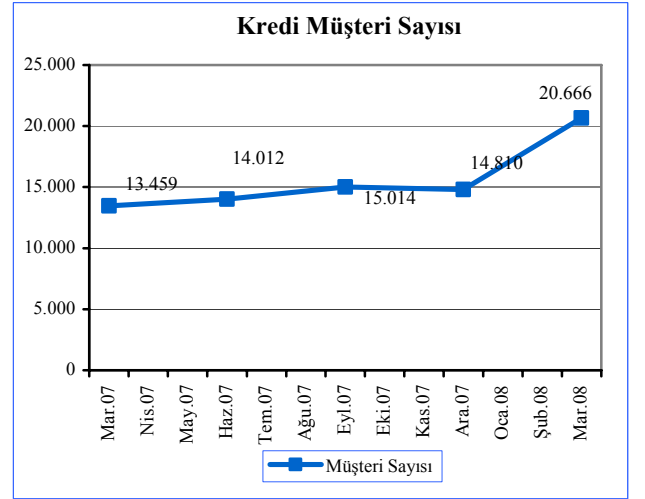
Grafik 6.3

Kaynak: KKTCCMB

Kredi müşteri sayılarına bakıldığında Mart 2007'den itibaren artan bir eğilim olduğu görülmektedir. Mart 2007 itibarıyla 13,459 olan kredi müşteri sayısının, kredi ürün çeşidindeki artış ve şube bankalarının kredi politikalarındaki değişime bağlı olarak Mart 2008 sonuna göre 20,666 adete yükseldiği gözlenmektedir.

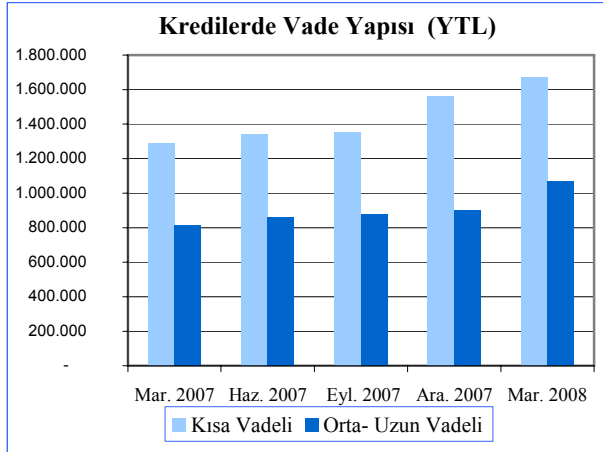
Grafik 6.4

Kaynak: KKTCCMB

Kredilerdeki vade dağılımına bakıldığı zaman kısa vadeli kredilerin toplam krediler içerisindeki payının genelde yüzde 61 seviyesinde seyrettiği gözlenmektedir. Buna karşın orta ve uzun vadeli kredilerin toplam kredilere oranı ise yüzde 39'dur. Diğer taraftan gerek kısa gerekse orta ve uzun vadeli kredilerin bir yıllık dönem içerisinde aynı ve yüzde 30 oranında artış gösterdiği izlenmektedir. Ancak 2008 yılının ilk üç aylık döneminde kısa vadeli kredilerdeki artış hızı yüzde 7 iken orta ve uzun vadeli kredilerin artış hızı yüzde 18,16'ya ulaşmış bulunmaktadır.

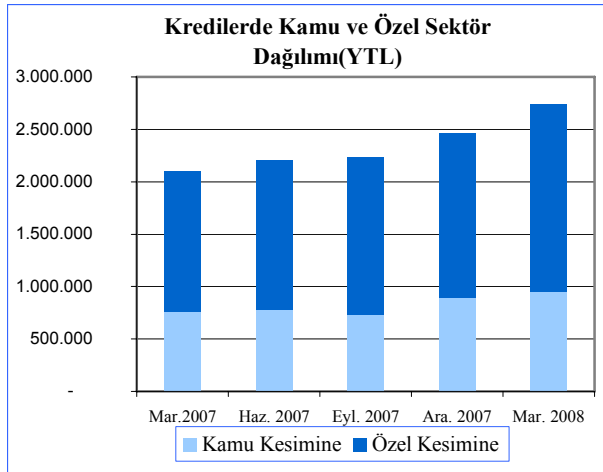
Grafik 6.5

Kaynak: KKTCCMB

Kredilerde kamu ve özel sektör ayırımına bakıldığında ise her iki sektörde de kredi bakiyelerinin miktar olarak arttığı gözlenmektedir. Diğer taraftan kamu sektörü kredilerinin toplam krediler içerisinde 2007 sonuna göre yüzde 36 olan payı Mart 2008'de yüzde 34,5'e gerilemiştir. Aynı dönemde kamu kredileri artış hızı yüzde 24, özel sektör kredileri artış hızı ise yüzde 34 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 6.6

Kaynak: KKTC Kooperatif Şirketler Mukayyitliği

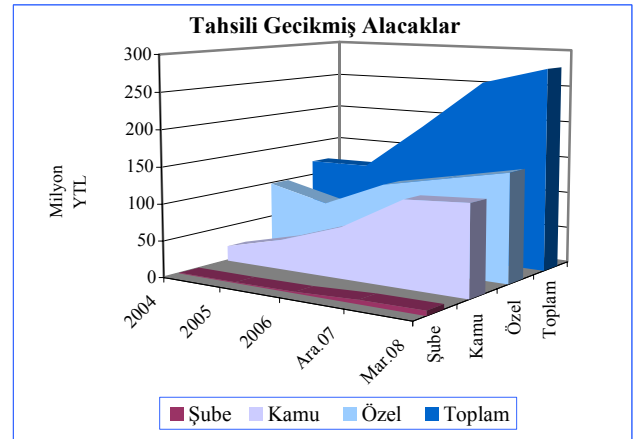
Yurtiçi ve yurtdışı krediler ayırımına bakıldığında ise yurtdışı kredilerde Eylül 2007 itibarıyla az da olsa azalma görülmektedir. Buna göre yurtiçi krediler, kredilerdeki artışın esas nedenini oluşturmaktadır. Mart 2008'de yurtiçi kredilerde yüzde 11,39 artış yaşanırken, bu oran yurtdışı kredilerde yüzde 5,37 olarak gerçekleşmiştir.

Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Brüt tahsili gecikmiş alacaklar (TGA) miktarının Mart 2007-Mart 2008 döneminde artış eğilimi içerisinde olduğu gözlenmektedir. Mart 2007 sonunda 205,0 milyon YTL olan brüt TGA toplamı yüzde 35,6 oranında yükselerek Mart 2008'de 278,2 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

Haziran, Eylül ve Aralık 2007 çeyrek dönem sonlarına göre tahsili gecikmiş alacaklar sırasıyla 228,4 milyon YTL, 240,45 milyon YTL ve 255,1 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Finansal krizin başladığı 2007 yılının ikinci yarısından Mart 2008 tarihine kadar tahsili gecikmiş alacaklarda meydana gelen değişim oranı yüzde 21,8 düzeyindedir.

Grafik 6.7

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı Para Kam. ve İnkişaf San. İş.Dairesi

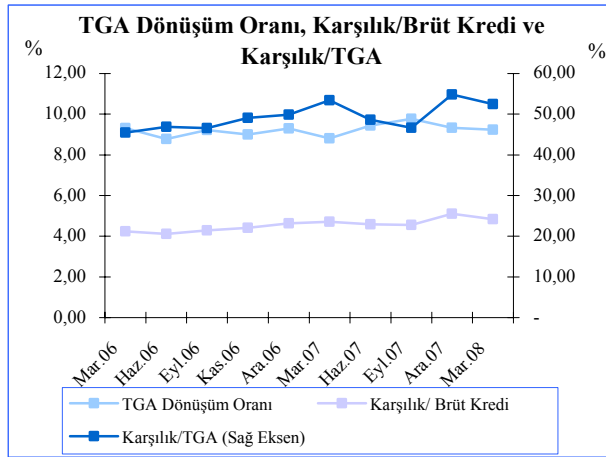
Ayrılan Karşılıklar

Diğer taraftan tahsili gecikmiş alacaklar (TGA) için ayrılan karşılık miktarı Mart 2007-Mart 2008 döneminde yüzde 33,2 oranında artarak 109,6 milyon YTL'den 146 milyon YTL'ye yükselmiştir. Haziran, Eylül ve Aralık 2007 çeyrek dönem sonlarına göre ayrılan karşılıklar sırasıyla 111,0 milyon YTL, 112,0 milyon YTL ve 139,8 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir.

Mart 2007-Mart 2008 döneminde tahsili gecikmiş alacaklar tutarı yanı sıra TGA dönüşüm oranı da artmıştır. Mart 2007 sonuna göre yüzde 8,82 olan bu oranın Mart 2008 sonu itibarıyla yüzde 9,23'e ulaştığı gözlenmektedir.

2007 yılı sonunda yüzde 54,80 olan ayrılan karşılıkların tahsili gecikmiş alacaklar içerisindeki payı, Mart 2008'de 2,33 puan azalarak yüzde 52,47 olarak gerçekleşmiştir. Mart 2007'de ise bu oran yüzde 53,43 idi.

Grafik 6.8

Kaynak: KKTCMB

Finansal Sağlık Göstergeleri

Finansal sağlık göstergelerinin gelişimi değerlendirildiği zaman sektörün SYSR'nin yasal oranların üzerinde seyretmeye devam ettiği görülmektedir. 2007 sonuna göre yüzde 22,43 olan SYSR Mart 2008 sonunda 1,06 puan azalarak yüzde 21,37 olarak gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan özellikle 2007 yılının ikinci yarısından itibaren ivme kazanan ekonomideki olumsuzlukların, bankacılık sektörü aktif kalitesine yansıdığı görülmektedir.

2008'de derinleşmeye başlayan ekonomideki olumsuzlukların da etkisiyle sektörün aktif karlılığı Aralık 2007'ye göre Mart 2008 sonunda yüzde 1,46'dan, yüzde 0,93'e gerilemiştir.

Aynı dönem itibarıyla kredi/mevduat oranı, kredilerin aktif toplamı içerisindeki payı ve kredilerin büyüme hızında azalma meydana gelmiştir. Buna karşın mevduatlardaki büyüme hızında 10 puanlık önemli bir artış olmuştur.

Finansal kaldıraç oranı ise yüzde 85,91 ile seviyesini korumuştur.

Tablo 6.2

Finansal Sağlık Göstergeleri (%)

AÇIKLAMA	2006	Mar. 2007	Haz. 2007	Eylül 2007	Aralık 2007	Mar. 2008
Likit Aktifler/ Toplam Aktifler	43,26	39,47	36,87	34,17	36,88	34,87
SYSR	16,71	17,73	25,64	23,88	22,43	21,37
Aktif Karlılığı	1,40	1,01	1,35	1,56	1,46	0,93
Özkaynak Karlılığı	22,50	14,97	14,87	16,66	15,28	10,83
Net Faiz Gelir./ Top. Aktifler	3,90	1,03	2,35	3,69	0,02	1,27
TGA / Brüt Krediler	8,10	8,82	9,44	9,77	9,30	9,20
Brüt Krediler / Mevduat	49,50	48,62	49,04	50,31	55,39	51,40
Brüt Krediler / Toplam Aktifler	41,60	42,08	40,79	41,28	46,01	43,03
Kredilerdeki Büyüme Hızı	15,05	0,31	4,09	1,67	11,14	2,13
Mevduatlardaki Büyüme Hızı	3,38	2,17	3,18	-0,90	0,95	10,05
Finansal Kaldıraç (FK)	89,84	87,77	84,37	83,44	85,56	85,91

Not: FK oranının hesaplanmasında yabancı kaynaklar, mevduat ve kullanılan krediler kaleminden oluşmaktadır.

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık Dışı Finans Sektörü

Bankacılık dışı finans sektörü bilgilerinin KKTC Merkez Bankası'na düzenli temini amacıyla yetkili mercilerle yapılan görüşmeler olumlu sonuç vermiştir. Dolayısıyla kaynak belirtmek suretiyle ve bu bültenden başlamak üzere sigorta şirketlerine ilaveten offshore bankalar, 39/2001 sayılı Bankalar Yasası altında faaliyet göstermeyen diğer kooperatifler ile döviz bürolarına ait verilere yer verilecektir.

Sigorta Şirketleri

39/1993 sayılı Sigorta Hizmetleri (Düzenleme ve Denetim) Yasası altında kurulan ve faaliyet gösteren sigortacılık sektörünün düzenleme ve gözetiminden sorumlu merci KKTC Maliye Bakanlığı'na bağlı Para, Kambiyo ve İnkişaf Sandığı İşleri Dairesi'dir.

2007 sonu itibarıyla ülkemizde sigortacılık alanında 31 adet sigorta şirketi faaliyet göstermekte olup 2006 sonu itibarıyla şirket sayısında bir değişiklik meydana gelmemiştir. Bu şirketlerin 3'ü hayat, 28'i hayat dışı (Elementer) sigorta şirketi olup 8'i şube ve 20'si ise yerel şirketlerden oluşmaktadır. 2006 sonuna göre 155 kişinin istihdam edildiği bu sektördeki acente sayısı 409'dur.

Sigorta Sektörünün 2006 sonu itibarı ile aktif büyüklüğü 60,4 milyon YTL olup 2007 sonu itibarıyla yüzde 21,64 artarak 73,47 milyon YTL'ye ulaşmış bulunmaktadır.

Ödenen hasar kalemine bakıldığında ise 2007'de 53,76 milyon YTL olan bu kalemin 2006 yılına göre yüzde 34,20 oranında arttığı görülmektedir.

Tablo 6.3

Sigortacılık Sektörü Genel Bilgileri			
	2006	09/2007	12/2007
Şirket Sayısı	31	31	31
Acente Sayısı	409	-	-
Personel Sayısı	155	-	-
Prim Üretimi (Mil. YTL)	85,99	64,20	104,24
Ödenen Hasar (Mil. YTL)	40,06	33,20	53,76
Aktif Büyüklük (Milyon YTL)	60,44	-	73,47

Kaynak: KKTC Sigortalar ve Reasürans Şirketler Birliği

Prim üretimi üzerinden pazar yoğunlaşmasına bakıldığı zaman 2007 sonu itibarıyla hayat dışı dalında, sektördeki en büyük ilk 10 şirketin payı 2006 sonuna göre 0,61 puan azalarak yüzde 70,79 olmuştur. Diğer taraftan aynı tarihler itibarıyla ilk 3 ve 5 şirketin payı her iki dilimde de yaklaşık 3,5 puan artmıştır. 2006 yılında 85,99 milyon YTL olan prim üretimi yüzde 21,22 artarak 2007 yılı sonunda 104,24 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Prim üretimi branşlar bazında incelendiğinde, ise sektörün yarısından fazlasını oto-kaza branşının muhafaza ettiği görülmektedir. Bunu sırasıyla hayat, yangın ve diğer branşlar takip etmektedir.

Tablo 6.4

Sigorta Sektörü Pazar Yoğunlaşması*			
Şirket Yoğunlaşması	2005 Pay (%)	2006 Pay (%)	2007 Pay (%)
İlk 3 Şirket	31,40	35,51	39,06
İlk 5 Şirket	42,85	46,40	49,88
İlk 10 Şirket	68,15	71,40	70,79
İlk 20 Şirket	89,71	92,95	94,49

* Pazar yoğunlaşması prim üretimi üzerinden hesaplanmıştır.

Kaynak: KKTC Sigortalar ve Reasürans Şirketler Birliği

Sigortacılığın ana faaliyeti üzerinden kar- zararı gösteren teknik kar-zarar kalemine bakıldığında 2007 teknik karı bir önceki yıla göre yüzde 22,44 artarak 17,57 milyon YTL olmuştur.

Off-Shore Bankalar

2007 yılı sonu itibarıyla KKTC’de faaliyet gösteren offshore banka sayısı 15’e gerilemiş bulunmaktadır. 2001 yılında itibaren yasal nedenlerle faaliyetleri hitam bulan offshore banka sayısı ise 41 adettir. Ayrıca 4 adet off-shore banka tasfiye halindedir.

2006 sonuna göre off-shore bankaların aktif büyüklüğü 1.256,76 milyon dolar’dır. Aktiflerin yüzde 40,81’ine denk gelen kısmı likit aktiflere, yüzde 56,70’ine denk gelen kısmı ise kredilere dağılmıştır. Diğer taraftan kaynaklarının 1.044,77 milyon dolarlık kısmını mevduatlar oluşturmaktadır. Bu miktar aktif toplamının yüzde 83,13’ünü teşkil etmektedir. Özkaynakların toplam kaynaklar içerisindeki payı ise yüzde 3,20 olup 40,26 milyon dolar’dır.

Tablo 6.5

Offshore Bankalar Konsolide Bilançosu (Mil.USD)	
Aralık-2006-	
Likit Aktifler	512,85
Krediler	712,59
Diğer Aktifler	31,32
Toplam Aktifler	1.256,76
Mevduat	1.044,77
Diğer Pasifler	171,73
Özkaynaklar	40,26
Toplam Pasifler	1.256,76

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı Para Kam. ve İnkişaf San. İş.Dairesi

Kooperatifler

Nisan 2008 sonu itibarıyla KKTC’deki farklı kuruluş statüsüne sahip toplam kooperatif şirketi adedi 200 civarındadır. Aşağıda tanzim edilen Nisan 2008 tarihli bilanço, aktif büyüklüğü açısından sektörün yaklaşık yüzde 90’ını kapsayan 29 kooperatif şirketinin verilerinden derlenmiştir.

Nisan 2008 sonu itibarıyla aktif toplamı 295,30 milyon YTL olan kooperatiflerin yüzde 43,39’u likit aktiflerden, yüzde 50,34’ü ise kredilerden oluşmaktadır. Diğer taraftan pasiflerin yüzde 82,37’si mevduat, yüzde 11,70’i ise öz kaynaklardan teşkilidir.

Tablo 6.6

Kooperatifler Konsolide Bilançosu (Mil.YTL)	
Nisan-2008-	
Likit Aktifler	128,03
Krediler	148,54
Diğer Aktifler	18,73
Toplam Aktifler	295,30
Mevduatlar	243,04
Diğer Pasifler	17,80
Özkaynaklar	34,46
Toplam Pasifler	295,30

Not: 29 adet kooperatifi kapsamaktadır.

Kaynak: Kooperatif Şirketler Mukayyitliği

Döviz Büroları

2007 yılı sonu itibarıyla KKTC’de faaliyetine devam eden 32 adet döviz bürosu bulunmaktadır.

Aşağıdaki karşılaştırmalı konsolide bilanço incelendiği zaman likit aktiflerde yüzde 20,68 artış, alacak miktarının sabit, stokların ise bir önceki yıla göre yüzde 20,50 artışla 2,76 milyon YTL’ye ulaştığı görülmektedir. Özkaynaklarda ise 2005 yılsonuna göre yüzde 36,31 oranında artış gözlenmektedir.

Tablo 6.7

Döviz Büroları Konsolide Bilançosu (Mil. YTL)			
	2005	2006	Yüzde Değişim
Likit Aktifler	2,19	2,64	20,68
Alacaklar	0,04	0,04	-
Stoklar	2,19	2,76	20,50
Duran Varlıklar	0,14	0,12	-25,06
Toplam Aktifler	4,58	5,60	18,20
Yabancı Kaynaklar	1,39	1,25	-10,07
Kısa	1,05	0,91	-15,88
Uzun	0,34	0,34	1,53
Özkaynaklar	3,19	4,35	36,31
Toplam Pasifler	4,58	5,60	18,20

Not: 5 adet döviz bürosunu kapsamaktadır.

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı Para Kam. ve İnkişaf San. İş.Dairesi

Küresel Risk Görünümü

Küresel finansal istikrar haritası, finansal istikrarın temelini teşkil eden koşullarda ve risk faktörlerinde meydana gelen değişikliklerin ileriye dönük olarak finansal istikrar üzerindeki etkisinin genel değerlendirmesini izah etmektedir. Parasal ve finansal gelişmeler ile risk iştahındaki gelişmeler finansal istikrarın temelini teşkil eden koşullar olarak belirlenmiştir. Nisan 2007 dönemi ile kıyaslandığı zaman Nisan 2008’de makro ekonomik, gelişmekte olan piyasa, kredi, piyasa ve likidite risklerinde çok ciddi artışların olduğu görülmektedir. Ayrıca parasal ve

finansal koşullarda daralma ve risk iştahında azalma meydana gelmiştir. 2007 Ekim’den bu yana ise küresel finansal istikrarı tehdit eden genel risklerin tümünde çok keskin ve ani yükselişlerin olduğu gözlenmektedir. Finansal istikrarı tehdit eden ve en çok bozulma arz eden riskler makro ekonomik ve kredi riskleri olmuştur. ABD eşikaltı kredi (Mortgage) piyasalarının küçük bir bölümünden başlayan kriz kısa bir zaman dilimi içerisinde daha geniş alanlara ve piyasalara yayılmış, kredi ve yatırım piyasalarını olumsuz etkileyerek direkt (Mortgage piyasaları) ve dolaylı (Yatırım bankalarındaki karışıklık) kanallardan ABD dışına sıçramıştır. Nitekim risklere bakıldığı zaman kredi riskinin Amerika Birleşik Devletleri’nde eşikaltı kredi piyasasında meydana gelen ve 2008 yılı başlarında derinleşmeye devam eden kriz nedeni ile Ekim 2007’ye göre yüzde 60 oranında artmıştır.

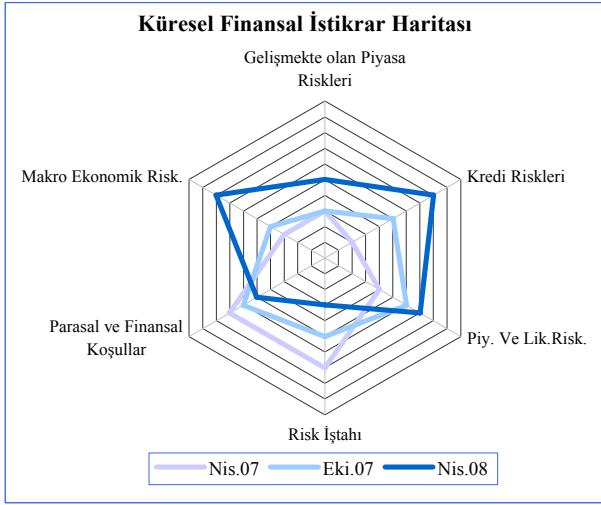
ABD piyasalarında iflas ihtimallerinden kaynaklanan belirsizlikler piyasa ve likidite risklerini de olumsuz etkilemiş ve yükselmesine neden olmuştur.

Gelişmekte olan ülkeler, küresel çalkantıya rağmen güçlü duran bir görüntü vermekle beraber gelişmiş ülkelerle olan finansal ve ticari bağlantılarından dolayı krizin buralara sıçrama potansiyeli çok ciddi bir olasılık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Makroekonomik risklerin artması, reel ve finans sektörleri arasındaki bağlantıdan kaynaklanmaktadır.

Diğer taraftan risk iştahında devam eden azalmalar, küresel sermaye akışında düzensizliklere ve dengesizliklere neden olmaktadır.

Grafik 6.9

Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde bankacılık sektörünün, içerisinde bulunduğumuz şartlar dolayısıyla, sermaye yönetimi konusunda çok dikkatli olmaları ve hem ekonomik hem de yasal sermaye açısından bugüne kadar ihtiyaç duyulan ve alınan tedbirlerin devamını sağlayacak şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. Finansal piyasalarda meydana gelen dalgalanmaların yarattığı sorunların iyileşme sürecinin tahmin edilenden daha uzun sürmesi halinde bankaların sermaye yapısı daha fazla önem kazanmaktadır. Ayrıca hane halkına ve reel sektöre kullanılacak kredi olanakları, bankaların güçlü sermaye yapılarına da bağlı bulunmaktadır. Ancak değerlendirme yapılırken sektör ortalaması yanı sıra SYSR'nin banka bazında önem arzettiği ve karlılık performansının sermayeye yapacağı olumlu katkının da dikkate alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bir önceki bültende de belirtildiği gibi küresel piyasalarda ve yurtiçinde yaşanan ekonomik gelişmelerin 2008 yılı içerisinde hanehalkı ve reel sektörün borç ödeme gücünü olumsuz etkilemesine bağlı olarak kredi tahsilatlarında zorlanma olasılığını arttırma riskinin devam ettiği ve bankacılık sektörü aktif kalitesinde bozulmalara zemin hazırlayabilecek nitelik taşıdığı belirtilmelidir.

Likidite daralmasının bankacılık sektörü borç verme maliyetlerine olumsuz yansımaları ve artması riski, küresel gelişmelerdeki daralmalara paralel hareket etmektedir. Dolayısıyla likidite riskini azaltma amacına yönelik olarak sektörün vade uyumsuzluğu yaratabilecek fonlamalardan kaçınmasının daha uygun bir fonlama biçimi olacağı düşünülmektedir.

7. ARAŞTIRMA, ANKET ve ÇALIŞMA RAPORLARI

KKTC’de Asgari Ücret Uygulamaları ve Ekonomi Üzerindeki Etkileri

Üretim maliyetlerine etki eden en temel iki girdi işgücü ve sermayedir. Üretilen çıktının piyasalarda rekabet edebilir olması birçok faktör yanında en başta üretimin maliyeti ile ilgilidir. Bu nedenle üretimin en temel girdisi durumunda olan sermaye ve işgücü maliyetleri üretilen çıktı fiyatı üzerinde etkili olmaktadır.

Ekonomide etkinliğin sağlanabilmesi gerek mal, gerekse faktör piyasalarında serbest piyasa koşullarının yaratılmasına bağlıdır. Yani bir anlamda kaynakların en verimli olabilecekleri şekilde üretimde kullanılmasına imkan tanınmasına ve fiyatların piyasada oluşmuş olmasına bakılmaktadır. Ancak işgücü piyasaları genellikle serbest işleyen piyasalar yerine, düzenlenen (regüle edilen) piyasalar olduğundan etkin işleyen bir piyasa yapısından uzaktırlar. Uygulanan çalışma yasaları yanısıra sendikalaşma, sosyal güvenlik düzenlemeleri ve asgari ücret uygulaması gibi düzenleyici çerçeveler işgücü piyasalarındaki kaynak dağılımı ve fiyatlamasını birebir etkilemektedir.

KKTC’de de işgücü piyasalarını düzenleyen çalışma yasaları ve uygulamaları yanında asgari ücret uygulaması da genel ücretler üzerinde etkileyici özelliğe sahip olan önemli uygulamaların başında gelmektedir. KKTC’de 22/1975 sayılı yasa ile düzenlenen asgari ücret uygulaması, yılda bir veya gerekli görüldüğü durumlarda birden fazla da belirlenebilmektedir. Özellikle enflasyonun yüksek seyrettiği doksanlı yıllarda, yıl içerisinde üç defaya kadar asgari ücret belirlenmesi yoluna gidildiği gözlenmektedir. Ancak 2001 yılından bu yana Türkiye’de uygulamaya giren mali ve parasal politika uygulamalarının da etkisiyle, enflasyonda ciddi düşüşlerin ortaya çıkması ve ayrıca Türk Lirası’nın yabancı para birimleri karşısında değerlenmesiyle birlikte asgari ücretin yılda birden fazla ayarlanma ihtiyacı ortadan kalkmış görünmektedir.

Kutu:3

22/1975 Sayılı Asgari Ücretler Yasasına Göre
Asgari Ücretin Tanımı

İşçilere normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçi ile eşinin ve bir veya iki çocuğunun yeterli beslenme, sağlıklı konut, giyim aydınlatma ve ısıtma, ulaşım, çağdaş düzeyde sağlık servisi, eğitim, kültür, dinlenme, eğlence ve benzeri temel gereksinimlerini geçerli fiyatlar üzerinden karşılamaya yetecek miktarda olmak üzere saptanan ücrettir.

Asgari Ücret Saptama Komisyonunun Kuruluşu

Yasadaki kurallara bağlı olarak asgari ücretleri saptamakta görevli on beş üyeden kurulu bir Asgari Ücret Saptama Komisyonu kurulur. Asgari Ücret Saptama Komisyonu’nun beş üyesinin, biri çalışma işleri ile sorumlu Bakan veya onun temsilcisi olmak kaydıyla Bakanlar Kurulu atar, beş üyesini bünyesinde en çok işçiyi temsil eden en üst derecedeki işçi sendikası değişik işkollarından ve beş üyesini de bünyesinde en çok işvereni temsil eden en üst derecedeki işveren sendikası değişik işkollarından seçerler. Komisyon başkanlığını çalışma işleri ile görevli Bakan veya onun temsilcisi yapar.

Asgari Ücretin Saptanması

Asgari Ücret Saptama Komisyonu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde bir yıldan fazla olmamak üzere uygun aralıklarla asgari ücretleri saptayıp Bakanlar Kuruluna tavsiyede bulunur. Bakanlar Kurulu Komisyonca saptanan asgari ücreti en geç yedi gün içinde Resmi Gazete’de ilan ederek on günlük itiraz süresi tanır. Bu süre zarfında itiraz gelmemesi halinde ilan edilen asgari ücret kesinleşir ve Bakanlar Kurulu asgari ücreti Resmi Gazete’de yayımlar. Asgari ücret bir yıl içinde en çok üç defa saptanabilir.

KKTC genelinde asgari ücret düzeyi ağırlıklı olarak özel kesim çalışanlarını etkilerken, genel ücretler düzeyi ile ilgili olarak da gösterge ücret olarak kabul edilmektedir. Birçok yasada yer alan ceza ve harçlara ilaveten burs, ödenek, muafiyet gibi devlet tarafından belirlenen bir çok oranın belirlenmesinde de kullanılmaktadır. Bu nedenle genel ücret düzeyinin belirlenmesi dışında ekonomideki bir çok fiyatın oluşmasına da dolaylı olarak etki yapmaktadır.

Diğer taraftan KKTC ekonomisinde Yeni Türk Lirası kullanımı nedeniyle birçok makro ekonomik gösterge de Türkiye ekonomisindeki enflasyon ve kur gelişmelerinden etkilenmektedir.

Enflasyon, faiz ve kura bağlı olarak ücretlerin satın alma gücü, uluslararası rekabet gücü gibi göstergeler de etkilenmektedir. Bu nedenle ücret düzeyinin nominal değeri yanında reel değeri ve diğer ülke seviyeleri ile karşılaştırmalı konumu rekabet edebilirlik açısından önem arz etmektedir. Her ne kadar da reel ücret düzeyi yanında işgücünün verimliliği de rekabete etki eden bir diğer önemli unsur olsa da reel ücret düzeyi de önemli bir diğer etkindir.

KKTC'deki asgari ücret düzeyi ve rekabet edebilirlik hakkında fikir edinebilmek için 2001 yılından bugüne kadarki dönemde meydana gelen gelişmelere bakmanın yararlı olduğu düşünülmektedir.

Özellikle ekonomide 2000 yılındaki bankacılık ve 2001 yılındaki Türk Lirası'na bağlı yaşanan devalüasyon sonrası dönemi dikkate alınması, kur ve enflasyondan kaynaklanan sapmaların etkisini azaltılabilecektir.

Aşağıdaki tabloda 2001 yılından bu yana belirlenen asgari ücret düzeyleri ve yıllık ortalama avro kuruna göre avro karşılıkları verilmiştir.

Tablo 7.1

Yıllar İtibariyle Asgari Ücret*		
Yıllar	Asgari Ücret YTL	Asgari Ücret Euro (€)
2001	240	€ 220
2002	320	€ 224
2003	440	€ 260
2004	550	€ 310
2005	720	€ 406
2006	780	€ 445
2007	950	€ 502
2008	1.160	€ 640

Not:*Belirli yıllarda birden fazla asgari ücret belirlenmiş olmasına rağmen ilk belirlenen ücretler tabloda kullanılmıştır.

Yukarıdaki tablodan da görülebileceği gibi 2001 yılında 220 Avro civarında olan asgari ücret 2008 yılı rakamlarıyla 600 Avro'yu aşmış durumdadır. Söz konusu artış döviz bazında nominal olarak yüzde 200, YTL olarak ise yüzde 400 civarındadır. Enflasyon etkisi (KKTC Tüketici Fiyat Endeksine göre) çıkarıldıktan sonra YTL reel artış oranına bakıldığında ise asgari ücret düzeyinin aynı süre içerisinde yüzde 66,0 arttığı görülmektedir. Buna karşın aynı dönem içerisinde ekonominin büyümesi - Gayri Safi Milli Hasıla artış oranı - reel olarak toplam yüzde 45,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı yıllar arasındaki dönemde ekonomi yılda ortalama yüzde 7,8 oranında büyürken asgari ücretin yıllık ortalama artış oranı yüzde 25,2 düzeyinde gerçekleşmiştir.

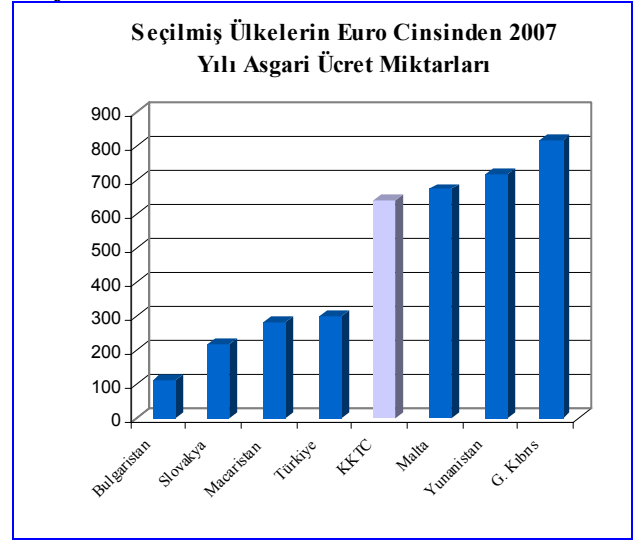
İşgücü maliyetleri çıktı maliyetlerini belirleyen önemli bir girdidir. Bu nedenle her üretim kolunda işgücü kullanım oranına bağlı olarak, ücret artışları maliyetleri farklı düzeylerde etkileyebilmektedir. KKTC ekonomisi ağırlıklı olarak hizmet üretip ihraç eden bir yapıda olduğu için ayrıca hizmet üretiminin de ağırlıklı olarak işgücüne dayalı bir üretim alanı olduğu göz önüne alınırsa, ücret artışlarının üretim maliyetleri üzerindeki etkisi daha net ortaya çıkmaktadır. KKTC'de yaratılan milli gelirin yüzde 45'i işgücünün yarattığı katma değerden oluşurken kalan kısmı da diğer faktörlerin yarattığı katma değer sonucu oluşmaktadır. Bu oranlar alt sektörlerdeki girdi kullanımı ve kayıtlı işgücü kullanımına göre değişebilmektedir. Örneğin yüzde 50 işgücü

kullanım oranı bulunan bir sektörde, işgücü maliyetinde ortaya çıkan her yüzde 10'luk ücret artışı maliyetleri yüzde 5,0 yukarıya çekmektedir. Yukarıda hesaplandığı şekliyle son beş yılda sırf asgari ücrette yaşanan yüzde 200,0 civarı nominal artış, üretim maliyetlerini (sadece ücret artışına bağlı) yüzde 150,0 reel olarak ise en az yüzde 33,0 oranında arttırdığı anlamına gelmektedir. Ancak burada işgücü verimliliğinde çok fazla bir artışın yaşanmadığı varsayımını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

İşgücü gibi önemli girdi maliyetlerine bağlı yaşanan üretim maliyet artışları, dönem sonunda ülkenin uluslararası piyasalarda rekabet edebilirliğini etkilemektedir. Özellikle ihraç edilen mal ve hizmetlerin fiyat oluşumu uluslararası piyasalarda talebi doğrudan etkilediğinden karşılaştırmalı düzeyleri önem taşımaktadır. KKTC'nin mal ihracatı açısından çok fazla bir potansiyeli olmasa da özellikle narenciye, patates ve geçmişte konfeksiyon gibi emek yoğun alanlarda üretim maliyetleri diğer girdi maliyetleri yanında ücret artışlarından etkilenmektedirler. Öte yandan dış ticaret açığının finansmanına önemli katkısı olan ihraç edilebilir hizmet alanları açısından da ücretler önemli bir maliyet unsuru olmaktadır. Başta turizm olmak üzere üniversite ve diğer turistik hizmetler (Lokanta, eğlence, ulaştırma v.s.) emek yoğun yapıları nedeniyle ücret artışlarına duyarlı hale gelmektedirler.

Söz konusu hizmetlerin yurtdışından gelen veya gelmesi muhtemel kişilere pazarlanmaya çalışıldığı düşünülürse dış pazarlardaki ciddi rekabet şartları da dikkate alındığında maliyetlerin önemi ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar da her ülkede asgari ücret uygulaması bulunmasa da bir çok ülkede en azından gösterge ücret şeklinde bir uygulama yer almaktadır. Yandaki tabloda diğer ülkelerde ve KKTC'de 2007 yılına ait asgari ücret düzeyleri avro cinsinden verilmiştir.

Grafik 7.1

Kaynak: OECD 2007 Raporu

Yukarıdaki tablodan AB üyesi ve aday olan ülkelerdeki aylık asgari ücret uygulamaları görülmektedir. Her ne kadar da 27 AB üyesi ülkeden sadece 22 tanesi asgari ücret uygulamasına yer veriyor olsa da genellikle piyasada gösterge ücret niteliğinde kullanılmaktadır. Kısa bir süre önce AB üyesi olmuş Bulgaristan ve Macaristan ile aday konumunda bulunan Türkiye neredeyse KKTC'deki asgari ücretin yarısı civarında bir ücret uygulamaktadırlar. Güney Kıbrıs, KKTC'nin oldukça üzerinde bir ücret uygulasa da bu ülkelerin bazılarında sektörel asgari ücret uygulamalarına yer verilmektedir ki bu uygulama KKTC için de değerlendirilmelidir. Ayrıca sadece ücret düzeyine bakarak kıyaslama yapmak gerçekçi bir fikir vermediğinden söz konusu ücretlerin ülke fiyatlarına göre ayarlanmış satın alma gücü düzeyinde kıyaslanmasında fayda vardır. Ancak ülkemiz için böyle bir hesaplama yapılmaması kıyas yapılmasına imkan tanımamaktadır. Dış rekabet gücü olan ana ihracat sektörlerinin rekabet gücünü desteklemek açısından bu sektörlerde farklı asgari ücret uygulaması yoluna gidilebilmesi rekabet edebilirlik adına önemli avantajlar sağlayabilecektir.

KKTC açısından son yıllarda inşaat sektöründe yaşanan büyüme ve kapasite artışı bu sektörde ve bağlı sektörlerde işgücü açığı yaratmıştır. Söz konusu açık, hem yakınlık hem de daha düşük ücret düzeyine sahip olması nedeniyle Türkiye'den karşılanmaya çalışılmaktadır. Ancak ne var ki yurtdışından gelen işgücü kontrolüne yönelik yapılan düzenlemeler yanında uygulanan genel asgari ücret politikasıyla emek yoğun ve niteliksiz işgücü kullanımı yüksek olan sektörlerin düşük maliyetli yurtdışı işgücünden faydalanabilme imkanı ortadan kalkmıştır. Her ne kadar da belirli üretim kollarında sadece üretim maliyeti değil kalitesi de önem arz etse de ücretlerin yarattığı etkiyi de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Ülkelerarası ücret farklılıklarının etkilediği bir diğer hususta doğrudan yabancı yatırımların akışıdır. Son yirmi yılda ortaya çıkan sermaye hareketlerinin liberalleşmesine bağlı olarak doğrudan yabancı yatırımlarda ciddi artışlar yaşanmaktadır. Özellikle sermaye kısıtı altında olan birçok gelişmekte olan ülke, bu pastadan pay alabilmek için ciddi çabalar göstermekte ve buna uygun politikalar uygulamaktadır. Ücret uygulamaları da bunların başında gelmektedir. Doksanlı yıllarla birlikte Doğu Avrupa ülkelerinden Macaristan ve Çek Cumhuriyeti, seksenli yıllarda İrlanda ve son dönemde de Türkiye ve diğer bazı Balkan ülkeleri ciddi anlamda doğrudan yabancı yatırımı çekebilmektedirler.

Bu ülkelerin ortak özellikleri piyasalardaki AB uyumu ve AB piyasasına erişim olduğu düşünülürse, AB uyum perspektifi taşıyan KKTC'nin de daha çok yabancı yatırım çekebilmesi uygun ücret politika uygulamaları ile yakından ilgilidir. Diğer teşvik edici politikalar geliştirme zorunluluğu yanında sektörel ücret uygulaması ve emek piyasalarına esneklik kazandırıcı uygulamalar yabancı sermaye çekimi anlamında önemli politikaların başında gelmektedir. Yalnızca ücret artışına bağlı bir rekabet yapısı yerine verimlilik artışına imkan tanıyacak düzenleme ve uygulamalar devreye konulabilmelidir. Özellikle kamu istihdamı ile özel sektör istihdamı arasında var olan ciddi farklılıkların giderilerek kamuda istihdam edilme önceliğinin önüne geçilmesi hem yerli girişimciliği özendirerek hem de kamu yönetimi üzerindeki yükü hafifletecektir. Ülkenin kısıtlı pazar ve nüfus yapısı dikkate alınarak esnek işgücü piyasası uygulaması yanında işgücüne katılım oranlarını artırıcı yöntemler geliştirilerek hem verimlilik artışı hem de üretim artışı hedeflenmelidir.

Kutu:4**Asgari Ücret Hesaplama Yöntemi**

Çalışan bir kişinin sağlıklı yaşayabilmesi için gerekli olan en düşük gelir düzeyi olarak tanımlanan asgari ücretin belirlenmesinde her ülkede farklı yöntemler kullanılırken bunlar içerisinde en yaygın olanı minimum geçim değeri olarak ta bilinen yöntemdir.

Çalışan bir işçinin bir günlük normal mesai süresince ihtiyacı olan ortalama kalori miktarından yola çıkılarak hesaplama metodu ile öncelikle ülke tüketim kalıbına uygun olarak gelirin ne kadarının gıda ürünlerine ne kadarının gıda dışı harcamaya gittiği hesaplanmaktadır. Gıda kalıbından yola çıkılarak ülke ve bölge beslenme ihtiyaç ve alışkanlıkları göz önüne alınarak günlük gerekli kaloriyi sağlayacak beslenme sepeti oluşturulmakta ve bunun ortalama maliyetinin hesaplanması yoluyla günlük gıda giderleri elde edilmektedir. Bu rakamın toplam içerisindeki oransal miktarının bilinmesinden dolayı gıda dışı harcama miktarının da elde edilmesi ve iki değer toplanmasıyla bir işçinin sağlıklı yaşaması için gerekli minimum düzey belirlenmiş olur. Günlük harcama tutarından yola çıkarak saatlik, haftalık ve aylık toplamlara da ulaşılabilmektedir.

Örnek

Ülkemizde hanehalkı tüketim harcamalarına göre gıda grubunun payı yüzde 34, gıda dışı tüketim oranı ise yüzde 66 olarak belirlenmiştir. Bu oranlardan yola çıkılarak sağlıklı bir çalışanın günde 3500 kaloriye ihtiyacı olacağı öngörüsü ile yola çıktığımız zaman bu kaloriyi veren gıda sepetinin kompozisyonu önemlidir. Burada işin içine beslenme alışkanlıkları ve tercihler girebilmektedir, çünkü söz konusu kalori düzeyine proteini bol gıdalarla mı yoksa daha yağlı gıdalarla mı ulaşılabileceği kişiden kişiye değişebilmektedir. Ancak bu tür harcama sepetleri içerisinde alkol ve tütün ürünleri ile lokanta gibi yerlere konu olan harcamalar dahil edilmemektedir.

Yine yukarıdaki varsayımlardan hareket ederek, günlük 3.500 kaloriyi veren gıda kalıbının değeri örneğin 14 YTL ise, bu rakam 0.36 (gıda harcama oranı) ile bölüldüğü zaman toplam aylık harcama rakamına ulaşılmış olur.

$$\text{Günlük toplam harcama miktarı} = 14 \text{ YTL} / 0.36 = 38.8 \text{ YTL}$$

Bir ayda 30 gün olduğu hesabından yola çıkılarak bu toplam harcama miktarı 30 ile çarpıldığı zaman aylık tutar; günde 8 çalışma saati olduğu göz önüne alındığında ve 8'e bölüldüğü zaman ise saatlik tutar bulunmuş olur.

$$\text{Aylık Tutar} = 38.8 \text{ YTL} \times 30 \text{ gün} = 1,166 \text{ YTL}$$

$$\text{Saatlik Tutar} = 38.8 \text{ YTL} / 8 \text{ saat} = 4.86 \text{ YTL}$$

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

Ekonomik Kararlar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası				
Konu	Tebliğ, Genelge ve Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetim Kurulu Kararları		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1) maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Yeni Türk Lirası mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	18.01.2008	631	24.01.2008	17
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1) maddesi uyarınca, KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Yeni Türk Lirası mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	05.02.2008	635	19.02.2008	32
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1) maddesi uyarınca, KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Yeni Türk Lirası mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	29.02.2008	640	13.03.2008	50
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1) maddesi uyarınca, KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Yeni Türk Lirası mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	25.03.2008	646	03.04.2008	59
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın (23)'üncü maddesi uyarınca, yasal karşılık oranı değişiklik kararı.	18.01.2008	632	24.01.2008	17
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın (23)'üncü maddesi uyarınca, yasal karşılık oranı değişiklik kararı.	05.02.2008	636	19.02.2008	32

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası				
Konu	Tebliğ, Genelge ve Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetim Kurulu Kararları		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın (23)'üncü maddesi uyarınca, yasal karşılık oranı değişiklik kararı.	29.02.2008	638	13.03.2008	50
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın (23)'üncü maddesi uyarınca, yasal karşılık oranı değişiklik kararı.	25.03.2008	647	03.04.2008	59
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 31 (1) (A) (B) ve (C) maddesi uyarınca Türk parası ve yabancı para reeskont ve avans işlemlerinde, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	25.03.2008	648	03.04.2008	59
39/2001 Sayılı Yasanın 33. Maddesi Altında Bankaların Sermaye Yeterliliği'nin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in Değiştirilmesine İlişkin Tebliğ.	29.02.2008	642	19.03.2008	53

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti – Meclis

Konu	Yasalar		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
Genel Tarım Sigortası Fonu 2008 Mali Yılı Bütçe Yasası	07.01.2008	03	15.01.2008	10
Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Yasası	14.01.2008	04	29.01.2008	20
Yayın Yüksek Kurulu 2008 Mali Yılı Bütçe Yasası	28.01.2008	05	06.02.2008	25
Turizm Endüstrisi Teşvik (Değişiklik) Yasası	11.02.2008	09	26.02.2008	37
Toprak Ürünleri Kurumu 2008 Mali Yılı Bütçe Yasası	11.02.2008	10	28.02.2008	38
KKTC Süt Endüstrisi Kurumu 2008 Mali Yılı Bütçe Yasası	03.03.2008	12	12.03.2008	48
Anayasanın 159'uncu Maddesi'nin (1)'inci Fıkrasının (b) Bendi Kapsamına Giren, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hukukuna Göre Mülkiyet Hakkı Herhangi Bir Gerçek veya Devlet Dışındaki Tüzel Kişiye Ait Olmayan ve Tasarruf Hakkı Halen Bir Gerçek veya Tüzel Kişiye veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devletine Ait Bulunan Taşınmaz Mallar Üzerindeki Hakların Devri ve Kaydedilmesi Yasası	03.03.2008	13	18.03.2008	52
Taşınmaz Mal Vergisi (Değişiklik) Yasası	31.03.2008	18	11.04.2008	64
Motorlu Araçlar (Üçüncü Şahıs Sigortası) (Değişiklik) Yasası	31.03.2008	19	11.04.2008	64

Yasa Tasarıları

Banka ve Sigorta İşlemleri Değişikliği Yasa Tasarısı

Rekabetin Korunması Yasa Tasarısı

İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi (Damping veya Sübvansiyon)Yasa Tasarısı

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

İstatistik Tabloları

Sıra No		Sayfa
1	KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri	54
2	KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları	55
3	KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullandırılan Krediler	56
4	KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat	57
5	KKTC Merkez Bankası Döviz Kurları	58
6	Çapraz Kurlar - Yabancı Para/USD	59
7	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları	60
8	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları	61
9	Karşılıksız Çekler	62
10	Bankacılık Sektörü Aktif/Pasif Özetleri	63
11	Brüt Krediler Toplam – Sektörlere Göre	64
12	Brüt Krediler TP - Sektörlere Göre	65
13	Brüt Krediler YP - Sektörlere Göre	66
14	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre	67
15	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre	67
16	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre	68
17	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre	68
18	Mevduat (TP) - Türlerine Göre	69
19	Mevduat (YP) - Türlerine Göre	70
20	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar	71
21	Temel Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler	72
22	Gayri Safi Hasılda Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla YTL)	73
23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	74
24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)	74
25	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	75
26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	75
27	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla YTL)	76
28	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	76
29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	77
30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	77
31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)	78
32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)	78
33	Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasitelerinin Dağılımı – A:Tesis	79
34	Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)	79
35	KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)	80
36	Tüketici Fiyatları Endeksi-Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri	80
37	Dış Ticaret Verileri	81
38	Asgari Ücret Gelişmeleri	82
39	Akaryakıt Satışı (Ton)	83
40	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı	83
41	Hanehalkı İşgücü Anketine Göre İstihdam	84

<i>Tablo: 1</i>	KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri (YTL)								
Tarih	Likit Varlıklar	Krediler	Diğer Aktifler	Aktif Toplamı	Özkaynaklar	Mevduatlar	Yasal Karşılıklar	Diğer Pasifler	Pasif Toplamı
31 Ara. 2001	185.065.928	232.667.775	1.769.247	419.502.950	39.373.475	197.424.310	172.383.372	10.321.793	419.502.950
31 Ara. 2002	395.663.615	276.298.803	25.877.737	697.840.155	51.188.831	356.523.365	256.371.320	33.756.639	697.840.155
31 Ara. 2003	515.536.424	242.654.656	26.626.771	784.817.851	63.344.617	407.330.232	310.803.388	3.339.614	784.817.851
31 Ara. 2004	673.968.044	199.521.631	28.026.127	901.515.802	84.590.618	477.329.785	326.342.094	13.253.305	901.515.802
31 Ara. 2005	803.882.854	212.667.432	47.708.851	1.064.259.137	117.714.899	571.917.179	367.845.086	6.781.973	1.064.259.137
31 Mar. 2006	793.454.188	174.996.667	44.781.831	1.013.232.686	81.880.517	525.142.553	402.492.965	3.716.651	1.013.232.686
30 Haz. 2006	956.660.299	180.107.081	12.056.344	1.148.823.724	82.946.661	588.430.519	470.256.029	7.190.515	1.148.823.724
30 Eyl. 2006	964.836.348	166.357.937	3.991.155	1.135.185.440	100.072.607	592.509.836	435.647.284	6.955.713	1.135.185.440
31 Ara. 2006	968.876.694	173.500.874	57.087.426	1.199.464.994	109.682.971	632.201.357	450.940.773	6.639.893	1.199.464.994
31 Mar. 2007	1.106.737.492	160.135.614	23.963.138	1.290.836.244	92.698.878	705.101.758	480.006.229	13.029.379	1.290.836.244
30 Haz. 2007	1.170.592.826	156.940.215	2.262.694	1.329.795.735	93.887.867	730.069.183	471.809.227	34.029.458	1.329.795.735
30 Eyl. 2007	1.188.408.616	150.818.990	1.595.634	1.340.823.240	95.197.181	711.854.757	467.935.778	65.835.524	1.340.823.240
31 Ara. 2007	1.194.497.005	153.648.989	57.056.280	1.405.202.274	129.850.517	817.805.707	450.369.687	7.176.363	1.405.202.274
31 Mar. 2008	1.282.246.607	140.256.645	43.241.145	1.465.744.397	106.084.237	841.868.237	487.187.496	30.604.427	1.465.744.397

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo: 2</i>		KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları (YTL)					
Tarih	Nakit Değerler	Altın Deposu	Bankalar Nezdindeki Mevduat (TP)	Bankalar Nezdindeki Mevduat (YP)	Yurtdışı Bankalar	MDC	Toplam
31 Ara 2001	23.746.985	340.042	12.768.966	110.108.778	24.854.204	13.246.953	185.065.928
31 Ara 2002	39.671.026	478.323	39.529.929	173.007.286	43.152.174	99.824.877	395.663.615
31 Ara 2003	31.302.697	491.163	30.110.122	132.796.160	18.376.985	302.459.297	515.536.424
31 Ara 2004	44.112.868	503.981	48.272.612	161.234.001	83.253.301	336.591.281	673.968.044
31 Ara 2005	43.860.979	582.261	58.081.780	295.487.013	36.191.676	369.679.145	803.882.854
31 Mar 2006	53.451.483	582.261	29.947.540	291.797.128	34.919.277	382.756.499	793.454.188
30 Haz 2006	68.226.839	582.261	139.658.488	334.539.404	47.790.853	365.862.454	956.660.299
30 Eyl 2006	44.333.524	582.261	71.393.289	430.081.568	36.949.386	381.496.356	964.836.384
31 Ara 2006	59.646.815	753.894	77.824.092	393.344.892	65.816.671	373.733.570	971.119.934
31 Mar 2007	54.158.180	753.894	279.668.388	306.569.873	106.288.557	359.298.600	1.106.737.492
30 Haz 2007	46.147.303	753.894	261.543.596	381.857.949	104.666.099	375.623.985	1.170.592.826
30 Eyl 2007	38.971.424	753.894	171.321.354	456.498.011	68.191.858	452.672.075	1.188.408.616
31 Ara 2007	62.272.561	818.402	147.415.535	407.177.942	74.294.292	502.518.273	1.194.497.005
31 Mar.2008	49.692.127	818.402	163.908.586	409.460.240	124.147.560	534.219.692	1.282.246.607

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo: 3</i>		KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullandırılan Krediler (YTL)							
Tarih	Tarım	Ticari	Sanayi	İhracat	Küçük Esnaf	Turizm	Eğitim	Eximbank İhracat	Toplam
31 Ara 2001	13.628.544	2.004.743	1.595.696	46.978	1.214.042	1.381.984	165.550		20.037.537
31 Ara 2002	15.857.304	975.213	30.000	22.000	1.342.967		752.923		18.980.407
31 Ara 2003	10.187.132		405.987		569.973		160.521		11.323.613
31 Ara 2004			173.587	335.525	97.259		467.051		1.073.422
31 Ara 2005			3.114.127		39.450		467.100		3.620.677
31 Mar 2006			2.362.431	408.505	10.843		474.326		3.256.105
30 Haz 2006			2.731.082	494.861			574.589		3.800.532
30 Eyl 2006			4.049.130						4.049.130
31 Ara 2006			3.357.939				3.534.795		6.892.734
31 Mar 2007			3.160.195				3.538.728		6.698.923
30 Haz 2007			2.501.258				3.261.500		5.762.758
30 Eyl 2007			2.279.516				3.013.985		5.293.501
31 Ara 2007			1.890.548				2.972.378		4.862.926
31 Mar 2008			1.574.710				3.191.250		4.765.960

Not: Rakamlara faiz gelir reeskontları dahil edilmiştir.

Kaynak: KKTCMB

Tarih	KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat (YTL)								Toplam
	Kamu Mevduatı		Bankalar				Diğer		
			A-Serbest		B-Zorunlu Karşılıklar				
	TP	TP	TP	TP	TP	TP	TP	TP	
31 Ara 2001	4.621	14.635.867	54.500.812	100.270.050	53.296.223	119.087.149	7.285.999	11.993.607	361.074.328
31 Ara 2002	3.990.180	37.323.979	88.645.475	202.316.489	97.756.450	158.614.870	13.729.642	10.517.600	612.894.685
31 Ara 2003	5.610.409	57.352.145	157.848.309	175.930.837	127.904.483	182.898.905	1.411.702	9.176.830	718.133.620
31 Ara 2004	7.387.126	72.349.516	159.054.556	224.815.180	134.672.580	191.669.514	12.991.937	731.470	803.671.879
31 Ara 2005	11.437.380	97.627.177	221.320.267	221.856.901	171.662.483	196.182.603	18.990.773	684.681	939.762.265
31 Mar 2006	13.671.340	97.765.269	178.703.974	233.489.635	201.724.897	200.768.068	795.800	716.535	927.635.518
30 Haz 2006	13.139.141	72.725.112	210.423.520	290.703.374	221.865.929	248.390.100	522.668	916.704	1.058.686.548
30 Eyl 2006	11.038.313	46.630.391	224.357.136	309.210.751	204.848.869	230.798.415	529.918	743.327	1.028.157.120
31 Ara 2006	6.306.130	58.836.345	271.132.222	289.649.744	208.696.624	242.244.131	5.582.742	694.175	1.083.142.113
31 Mar 2007	1.522.118	34.748.497	422.115.712	245.738.035	229.129.876	250.876.353	176.244	801.152	1.185.107.987
30 Haz 2007	1.862.563	49.149.221	386.279.170	291.860.784	229.263.974	242.545.253	207.507	709.938	1.201.878.410
30 Eyl 2007	5.561.657	54.904.190	330.854.293	314.542.087	235.271.599	232.664.179	5.287.611	704.919	1.179.790.535
31 Ara 2007	14.203.717	32.569.574	425.903.591	343.996.121	239.975.463	210.394.224	542.262	590.442	1.268.175.394
31 Mar 2008	12.533.727	44.457.446	440.235.263	343.550.475	253.796.881	233.390.615	555.477	535.849	1.329.055.733

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 5

		KKTC Merkez Bankası							
		Döviz Kurları							
		TL – YTL / Yabancı Para							
Yıl	Ay	USD		GBP		AVRO		KL	
		Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış
1998		312.407	314.230	522.267	525.520	362.765	369.310	613.500	625.770
1999		539.558	542.703	871.628	877.062	537.217	544.711	909.000	927.180
2000		671.093	675.004	992.884	999.073	612.994	621.544	1.001.500	1.021.530
2001		1.439.567	1.446.510	2.081.497	2.092.377	1.268.115	1.274.231	2.105.000	2.210.250
2002		1.634.501	1.642.384	2.618.888	2.632.577	1.703.477	1.711.693	2.800.000	2.940.000
2003		1.395.835	1.402.567	2.476.610	2.489.556	1.745.072	1.753.489	2.880.000	3.024.000
2004		1.342.100	1.348.600	2.576.500	2.590.000	1.826.800	1.835.600	3.046.800	3.199.140
2005		1,3418	1,3483	2,3121	2,3242	1,5875	1,5952	2,6934	2,8281
2006		1,4056	1,4124	2,7569	2,7713	1,8515	1,8604	3,1067	3,262
2007		1,1647	1,1703	2,3259	2,3381	1,7102	1,7184	2,8256	2,9669
2008	1	1,3922	1,3989	2,7338	2,7481	1,8397	1,8486		
	2	1,3801	1,3868	2,7017	2,7158	1,8383	1,8472		
	3	1,3274	1,3338	2,6477	2,6615	1,8086	1,8173		

Not: 2005, 2006 ve 2007 yılı döviz kurları Yeni Türk Lirası (YTL) cinsinden verilmiştir.

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo: 6</i>	Çapraz Kurlar			
	Yabancı Para/USD			
YIL	AY	GBP	AVRO	KL
1998		1,6724	1,1753	1,9914
1999		1,6161	1,0037	1,7084
2000		1,4801	0,9208	1,5134
2001		1,4465	0,8809	1,528
2002		1,6029	1,0422	1,7901
2003		1,775	1,2502	2,156
2004		1,9205	1,3611	2,3722
2005		1,7238	1,1831	2,0975
2006		1,9621	1,3172	2,3095
2007		1,9979	1,4683	2,5351
2008	1	1,9910	1,4792	
	2	1,9822	1,5103	
	3	1,9970	1,5789	

Kaynak: KKTOMB

Yürürlük Tarihi	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları							
	P a r a C i n s i				Yönetim Kurulu Kararı		Resmi Gazete	
	TL / YTL	USD	AVRO	GBP	Tarihi	Sayı	Tarihi	Sayı
28.11.2001		2,00	2,00	4,00	05.10.01	460	28.11.01	124
07.05.2002	38,00	1,25	1,25	3,25	30.04.02	474	07.05.02	50
12.12.2002		0,75	1,25	2,85	28.11.02	482	12.12.02	121
09.05.2003	37,00				30.04.03	491	09.05.03	47
09.06.2003	35,00				05.06.03	493	09.06.03	63
09.07.2003		0,50			02.07.03	498	09.07.03	79
04.08.2003	33,00				17.07.03	499	04.08.03	94
15.08.2003	30,00				07.08.03	503	15.08.03	99
01.10.2003	28,00				22.09.03	504	01.10.03	124
30.10.2003	25,00				23.10.03	507	30.10.03	142
24.02.2004	23,00				09.02.04	519	24.02.04	20
26.03.2004	21,00				18.03.04	521	26.03.04	39
01.09.2004		1,00	1,25	3,25	25.08.04	531	01.09.04	127
17.09.2004	19,00				13.09.04	532	17.09.04	133
27.12.2004	17,00				23.12.04	537	27.12.04	197
18.01.2005	16,00				11.01.05	540	18.01.05	11
10.03.2005	14,50				10.03.05	547	18.03.05	38
01.04.2005		1,50	1,25	3,25	29.03.05	549	31.03.05	47
03.06.2005	14,00	1,75			02.06.05	553	16.06.05	94
17.10.2005	13,50				14.10.05	566	24.10.05	183
01.11.2005		2,25			27.10.05	567	08.11.05	193
14.12.2005	13,25				13.12.05	573	20.12.05	220
01.02.2006		2,25	1,50	2,25	31.01.06	577	10.02.06	27
01.06.2006	13,00	3,75	1,75	3,25	26.05.06	584	01.06.06	98
12.06.2006	14,50				09.06.06	586	15.06.06	104
03.07.2006	16,75				29.06.06	587	14.07.06	119
31.07.2006	17,00				28.07.06	590	31.07.06	128
20.09.2007	16,75				20.09.07	613	08.10.07	182
26.10.2007	16,25	3,50	2,25	4,25	26.10.07	618	06.11.07	197
22.11.2007	15,75	3,50	2,25	4,25	22.11.07	621	04.12.07	214
14.12.2007	15,25	3,50	2,25	4,25	14.12.07	626	19.12.07	224
18.01.2008	15,00	3,00	2,25	4,25	18.01.08	631	24.01.08	17
05.02.2008	15,00	3,00	2,25	4,25	05.02.08	635	19.02.08	32
29.02.2008	14,75	2,10	2,25	4,00	29.02.08	640	13.03.08	50
25.03.2008	14,75	2,10	2,25	4,00	25.03.08	646	03.04.08	59

Not: Vadesiz Türk Lirası ve vadesiz döviz mevduatına uygulanan faiz oranları 3 ay, 6 ay ve 1 yıl vadeli mevduat içinde geçerlidir.

Kaynak: KKTOMB

Yürürlük Tarihi	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları								
	Para Cinsi					Yönetim Kurulu Karar Tarihi	Sayı No	Resmi Gazete Tarihi	Sayı No
	TP	\$	€	£	KL				
25.10.1984	8,00							25.10.1984	84
13.02.1987	10,00							13.02.1987	17
		6,00	3,00	7,00		30.10.1987	122		
	12,00					29.02.1988	135		
07.06.1991	12,00					22.05.1991	223	07.06.1991	60
		6,00	6,00	9,00	5,00	22.05.1991	224		
02.12.1992		5,00	6,00	8,00	4,00	13.11.1992	273	02.12.1992	116
18.06.1993		3,00	5,00	5,00	1,50	10.06.1993	296	18.06.1993	60
01.03.1999		3,00	3,00	5,00	0,00	12.01.1999	426	01.03.1999	18
16.05.2000	12,00					28.04.2000	447	16.05.2000	57
16.05.2000		3,00	3,00	5,00		28.04.2000	448	16.05.2000	57
28.11.2001		1,00	1,00	2,50		05.10.2001	460	28.11.2001	124
07.05.2002		0,50	0,50	1,50		30.04.2002	474	07.05.2002	50
12.12.2002	12,00	0,35	0,50	1,25		29.11.2002	483	12.12.2002	121
09.07.2003		0,25				02.07.2003	498	09.07.2003	79
01.09.2004		0,50	0,50	1,75		25.08.2004	531	01.09.2004	127
01.04.2005	10,00	0,75	0,50	1,75		29.03.2005	549	31.03.2005	47
01.11.2005	10,00	1,25	0,75	2,00		27.10.2005	567	08.11.2005	197
01.02.2006	10,00	2,00	1,00	2,00		31.01.2006	577	10.02.2006	27
03.07.2006	12,00	2,00	1,00	2,00		29.06.2006	587	14.07.2006	119
26.10.2007	11,75	2,00	1,00	2,00		26.10.2007	620	06.11.2007	197
22.11.2007	11,25	2,00	1,00	2,00		22.11.2007	622	04.12.2007	214
14.12.2007	10,75	2,00	1,00	2,00		14.12.2007	627	19.12.2007	224
18.01.2008	10,50	1,50	1,00	2,00		18.01.2008	632	24.01.2008	17
05.02.2008	10,50	1,00	1,00	2,00		05.02.2008	636	19.02.2008	32
29.02.2008	10,25	1,00	1,00	2,00		29.02.2008	638	13.03.2008	50
25.03.2008	10,25	0,50	1,00	2,00		25.03.2008	647	03.04.2008	59

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo: 9</i>	Karşılıksız Çekler	
	Resmi Gazete Tarih ve Numarası	Çek Kullanmaktan Men edilenler (Şahıs Adedi)
	04.01.2008 / 03	15
	04.01.2008 / 03	16
	14.01.2008 / 09	31
	14.01.2008 / 09	7
	22.01.2008 / 16	14
	23.01.2008 / 16	14
	08.02.2008 / 26	14
	19.02.2008 / 32	19
	22.02.2008 / 35	16
	29.02.2008 / 39	21
	04.03.2008 / 41	15
	07.03.2008 / 45	24
	19.03.2008 / 53	35
	28.03.2008 / 57	23
	Toplam:	264

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Özetleri (YTL)											
Tarih	Likit Aktifler	Menkul Değerler Cüzdam	Mevduat Munzam Karşılıkları	Brüt Krediler	Ayrılan Karşılıklar	Diğer	Aktif Toplam	Mevduat	Diğer	Özkaynak	Pasif Toplam
31 Ara. 01	584.953.836	21.422.520	180.622.896	571.524.972	-30.703.858	405.393.783	1.733.214.149	1.185.980.061	461.964.612	85.269.476	1.733.214.149
31 Ara. 02	983.014.818	148.007.158	256.416.147	597.894.838	-48.664.815	316.494.004	2.253.162.150	1.899.965.909	190.418.723	162.777.518	2.253.162.150
31 Ara. 03	1.404.494.465	260.206.181	292.759.313	781.960.794	-54.804.550	214.844.725	2.899.460.928	2.492.801.806	258.778.859	147.880.263	2.899.460.928
31 Ara. 04	1.692.031.544	283.110.138	326.824.382	1.172.537.569	-61.600.181	227.068.800	3.639.972.252	3.228.713.962	215.605.314	195.652.976	3.639.972.252
31 Ara. 05	1.865.643.770	168.885.517	369.830.312	1.569.924.603	-70.567.157	314.273.530	4.217.990.575	3.632.739.927	313.265.612	271.985.036	4.217.990.575
31 Mar. 06	1.889.430.976	179.114.693	403.605.906	1.708.784.907	-72.378.428	388.858.173	4.497.416.227	3.810.605.021	417.307.832	269.503.374	4.497.416.227
30 Haz. 06	2.176.589.149	219.036.817	467.763.048	1.992.481.936	-82.122.464	417.206.051	5.190.954.537	4.455.947.936	418.724.028	316.282.574	5.190.954.537
30 Eyl. 06	2.171.941.973	229.082.162	435.994.635	2.015.049.136	-86.427.659	548.125.993	5.313.766.240	4.528.317.056	455.290.556	330.158.628	5.313.766.240
31 Ara. 06	2.410.564.328	181.675.595	450.480.523	2.321.298.754	-107.673.500	319.399.211	5.575.744.912	4.681.269.785	555.596.373	338.878.754	5.575.744.912
31 Mar. 07	2.180.837.877	208.809.104	478.245.360	2.325.318.647	-109.569.743	441.998.453	5.525.639.698	4.782.999.294	368.130.994	374.509.411	5.525.639.698
30 Haz. 07	2.187.209.608	312.299.655	469.222.026	2.420.288.469	-110.935.160	655.051.239	5.933.135.836	4.935.267.345	457.734.263	540.134.228	5.933.135.836
30 Eyl. 07	2.036.516.327	314.900.396	466.674.205	2.460.748.073	-112.123.588	793.587.509	5.960.302.923	4.890.932.922	509.484.744	559.885.257	5.960.302.923
31 Ara. 07	2.192.535.106	256.423.383	449.634.020	2.734.718.246	-139.797.604	450.648.165	5.944.161.316	4.937.348.215	439.204.779	567.608.322	5.944.161.316
31 Mar. 08	2.263.288.416	299.767.279	491.182.670	3.014.714.936	-145.999.539	567.234.736	6.490.188.498	5.433.715.512	476.698.735	579.774.251	6.490.188.498

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:11</i>		Brüt Krediler Toplam – Sektörlere Göre (YTL)											
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	İskonto Senetleri	Toplam
31 Ara. 2001	300.251.356	9.715.984	612.325	4.658.128	2.708.016	127.924.226	669.772	10.458.382	13.424.231	13.785.408	82.340.337	4.976.807	571.524.972
31 Ara. 2002	287.261.386	6.451.867	491.718	6.425.493	1.606.019	106.859.118	1.689.120	6.394.108	28.079.824	16.687.762	133.277.650	2.670.773	597.894.838
31 Ara. 2003	398.683.042	5.714.941	68.819	6.823.140	1.402.365	105.760.432	4.138.594	7.745.439	25.357.955	21.133.793	199.975.386	5.156.888	781.960.794
31 Ara. 2004	480.546.727	7.549.728	57.514	6.834.038	1.755.784	258.732.225	2.047.910	6.145.152	34.524.407	58.161.710	316.182.374	0	1.172.537.569
31 Ara. 2005	550.228.706	8.020.850	144.912	5.304.986	14.386.490	428.365.021	1.157.496	2.924.765	64.886.022	44.647.075	449.858.281	0	1.569.924.604
31 Mar. 2006	550.230.926	9.777.519	127.011	6.532.187	42.106.462	417.553.788	914.348	3.327.679	59.096.373	48.915.776	570.202.838	0	1.708.784.907
30 Haz. 2006	577.578.936	13.679.956	1.079.446	5.380.306	12.310.822	514.616.904	1.597.349	5.375.185	85.413.736	36.401.940	739.047.356	0	1.992.481.936
30 Eyl. 2006	578.266.125	12.656.577	188.443	6.193.499	10.349.405	486.055.487	1.228.440	16.642.680	87.773.690	64.625.509	751.069.281	0	2.015.049.136
31 Ara. 2006	774.505.522	12.237.015	97.269	4.578.970	8.999.513	475.237.461	3.918.302	15.925.745	107.001.070	52.203.900	866.593.986	0	2.321.298.754
31 Mar. 2007	761.710.329	11.313.895	133.082	4.534.875	7.795.296	498.489.684	1.539.834	17.215.578	99.164.939	50.519.975	872.901.160	0	2.325.318.647
30 Haz. 2007	774.777.713	13.444.753	198.925	2.854.070	6.661.351	554.101.869	1.189.640	17.513.167	109.257.022	10.381.970	929.907.989	0	2.420.288.469
30 Eyl. 2007	730.484.840	13.019.292	171.931	1.840.768	5.473.632	551.216.092	1.175.820	17.375.237	123.886.927	9.312.387	1.006.791.147	0	2.460.748.073
31 Ara. 2007	889.522.412	12.361.509	214.999	7.245.280	13.738.420	552.482.376	1.195.948	19.450.948	118.170.144	8.962.862	1.111.373.348	0	2.734.718.246
31 Mar. 2008	944.286.658	13.734.181	45.138	8.169.239	31.331.586	716.482.622	2.294.825	20.732.030	131.958.518	7.614.869	1.138.065.270	0	3.014.714.936

Kaynak: KKTCMB

Brüt Krediler TP – Sektörlere Göre (YTL)												
Tablo:12	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
31 Ara. 2004	343.450.686	6.327.094	38.072	1.999.022	583.777	72.307.979	234.818	803.820	1.358.295	34.439.705	105.908.803	567.452.071
31 Ara. 2005	423.326.271	3.074.238	122.106	3.205.380	2.094.948	157.100.722	276.334	408.113	22.300.823	31.029.819	225.101.303	868.040.057
31 Mar. 2006	424.061.833	2.524.192	111.495	3.003.449	13.159.845	174.012.513	134.114	448.434	12.460.464	32.172.712	269.532.789	931.621.839
30 Haz. 2006	438.990.407	2.596.799	121.181	3.075.611	1.819.072	198.478.915	53.761	803.553	24.272.465	12.493.870	348.395.878	1.031.101.512
30 Eyl. 2006	445.833.214	2.123.222	131.087	3.121.601	1.398.880	191.916.063	110.952	5.680.945	22.993.768	37.515.270	360.493.803	1.071.318.805
31 Ara. 2006	660.414.170	2.622.498	4.313	2.197.543	1.273.143	192.672.977	117.235	6.397.473	23.957.973	12.474.257	456.374.596	1.358.506.177
31 Mar. 2007	651.168.217	2.518.020	6.270	2.263.200	1.445.421	202.388.338	118.795	6.389.426	18.659.621	11.186.696	474.207.450	1.370.351.454
30 Haz. 2007	674.700.388	2.381.269	33.074	1.339.132	1.329.431	228.359.463	124.168	6.354.658	20.601.247	10.059.423	490.190.286	1.435.472.539
30 Eyl. 2007	620.065.633	2.174.401	29.661	849.820	1.011.489	233.019.329	123.185	6.432.527	34.097.257	9.021.237	552.733.261	1.459.557.801
31 Ara. 2007	778.081.987	3.456.242	55.882	2.137.329	1.571.101	223.673.018	123.904	8.790.664	38.187.945	8.567.375	629.627.101	1.694.272.548
31 Mar. 2008	824.668.948	4.164.561	4.532	2.390.845	1.028.597	299.783.113	749.106	8.779.603	41.386.428	7.498.246	603.359.972	1.793.813.951

Kaynak: KKTTCMB

Tablo:13												
Brüt Krediler YP – Sektörlere Göre (YTL)												
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocaklığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
31 Ara. 2004	137.096.041	1.222.634	19.442	4.835.016	1.172.007	186.424.246	1.813.092	5.341.332	33.166.112	23.722.005	210.273.571	605.085.498
31 Ara. 2005	126.902.435	4.946.612	22.806	2.099.606	12.291.543	271.264.299	881.163	2.516.652	42.585.199	13.617.255	224.756.977	701.884.547
31 Mar. 2006	126.169.093	7.253.327	15.516	3.528.738	28.946.617	243.541.276	780.234	2.879.245	46.635.909	16.743.065	300.670.050	777.163.068
30 Haz. 2006	138.588.528	11.083.156	958.265	2.304.695	10.491.750	316.137.989	1.543.588	4.571.632	61.141.271	23.908.070	390.651.478	961.380.424
30 Eyl. 2006	132.432.911	10.533.356	57.356	3.071.899	8.950.525	294.139.423	1.117.487	10.961.735	64.779.922	27.110.239	390.575.478	943.730.331
31 Ara. 2006	114.091.352	9.614.517	92.956	2.381.427	7.726.370	282.564.484	3.801.068	9.528.272	83.043.097	39.729.643	410.219.391	962.792.577
31 Mar. 2007	110.542.112	8.795.875	126.812	2.271.675	6.349.874	296.101.347	1.421.039	10.826.152	80.505.318	39.333.279	398.693.710	954.967.193
30 Haz. 2007	100.077.326	11.063.484	165.851	1.514.938	5.331.919	325.742.407	1.065.472	11.158.508	88.655.774	322.547	439.717.703	984.815.930
30 Eyl. 2007	110.419.207	10.844.890	142.270	990.947	4.462.144	318.196.763	1.052.635	10.942.710	89.789.670	291.150	454.057.887	1.001.190.272
31 Ara. 2007	111.440.425	8.905.266	159.117	5.107.951	12.167.319	328.809.358	1.072.044	10.660.284	79.982.199	395.487	481.746.247	1.040.445.697
31 Mar. 2008	119.617.710	9.569.619	40.606	5.778.394	30.302.989	416.699.510	1.545.719	11.952.427	90.572.090	116.623	534.705.298	1.220.900.985

Kaynak: KKTOMB

<i>Tablo:14</i>	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre (YTL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2002	345.639.916	1.061.507.434	97.332.789	54.423.450	341.062.320	1.899.965.909
31 Ara. 2003	375.915.046	1.465.248.515	152.420.008	68.742.602	430.475.635	2.492.801.806
31 Ara. 2004	567.456.924	1.933.733.766	176.988.470	73.079.644	477.455.158	3.228.713.962
31 Ara. 2005	604.566.127	2.174.385.127	274.759.303	105.684.548	473.344.822	3.632.739.927
31 Mar. 2006	555.731.058	2.328.468.462	304.250.292	118.813.656	503.341.554	3.810.605.021
30 Haz. 2006	632.339.790	2.749.061.326	351.519.772	120.317.134	602.709.914	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	658.104.923	2.875.283.890	264.050.175	120.808.462	610.069.606	4.528.317.056
31 Ara. 2006	667.387.839	2.987.000.181	269.800.397	119.748.932	637.332.436	4.681.269.785
31 Mar. 2007	646.569.016	3.098.177.485	299.880.755	107.835.843	630.536.195	4.782.999.294
30 Haz. 2007	679.624.887	3.231.282.543	296.479.007	113.218.209	614.662.698	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	673.727.598	3.342.121.699	297.147.184	108.433.543	469.502.898	4.890.932.922
31 Ara. 2007	686.675.875	3.423.145.924	292.800.408	91.008.542	443.717.466	4.937.348.215
31 Mar. 2008	683.640.936	3.877.928.119	297.350.324	97.939.817	476.856.316	5.433.715.512

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:15</i>	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre (YTL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2002	185.666.591	549.306.916	18.115.520	1.451.521	63.270.867	817.811.415
31 Ara. 2003	145.021.708	801.941.040	54.198.390	12.300.816	119.248.275	1.132.710.229
31 Ara. 2004	208.389.730	961.214.971	53.318.049	8.838.326	156.429.080	1.388.190.156
31 Ara. 2005	270.680.779	1.192.205.659	153.452.548	43.058.915	162.123.299	1.821.521.201
31 Mar. 2006	229.055.869	1.350.785.179	174.084.663	53.020.449	182.989.408	1.989.935.568
30 Haz. 2006	255.650.801	1.548.483.915	188.047.131	36.268.667	205.384.243	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	245.879.494	1.598.684.379	116.318.532	25.967.465	212.431.768	2.199.281.637
31 Ara. 2006	280.974.568	1.649.756.442	110.748.728	21.829.830	238.399.904	2.301.709.471
31 Mar. 2007	251.626.710	1.780.034.453	128.531.618	18.884.379	207.446.841	2.386.524.001
30 Haz. 2007	294.331.846	1.903.729.678	119.086.038	21.391.539	197.139.969	2.535.679.071
30 Eyl. 2007	272.830.803	2.044.430.435	117.034.449	22.979.058	85.080.451	2.542.355.195
31 Ara. 2007	332.637.592	2.119.471.958	119.491.290	16.602.866	79.081.538	2.667.285.244
31 Mar. 2008	314.060.595	2.359.622.705	119.246.358	12.600.564	58.311.506	2.863.841.728

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:16</i>	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre (YTL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2002	159.973.325	512.200.518	79.217.269	52.971.929	277.791.453	1.082.154.494
31 Ara. 2003	230.893.338	663.307.475	98.221.618	56.441.786	311.227.360	1.360.091.577
31 Ara. 2004	359.067.194	972.518.795	123.670.421	64.241.318	321.026.078	1.840.523.806
31 Ara. 2005	333.885.348	982.179.468	121.306.755	62.625.633	311.221.523	1.811.218.726
31 Mar. 2006	326.675.189	977.683.283	130.165.629	65.793.206	320.352.145	1.820.669.453
30 Haz. 2006	376.688.989	1.200.577.410	163.472.641	84.048.467	397.325.671	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	412.225.429	1.276.599.512	147.731.643	94.840.997	397.637.838	2.329.035.419
31 Ara. 2006	386.413.271	1.337.243.739	159.051.669	97.919.103	398.932.533	2.379.560.313
31 Mar. 2007	394.942.306	1.318.143.032	171.349.137	88.951.464	423.089.354	2.396.475.293
30 Haz. 2007	385.293.041	1.327.552.866	177.392.969	91.826.670	417.522.729	2.399.588.275
30 Eyl. 2007	400.896.795	1.297.691.264	180.112.735	85.454.485	384.422.447	2.348.577.727
31 Ara. 2007	354.038.282	1.303.673.966	173.309.118	74.405.676	364.635.929	2.270.062.971
31 Mar. 2008	369.580.342	1.518.305.414	178.103.966	85.339.252	418.544.810	2.569.873.784

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:17</i>	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre (YTL)					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2002	180.530.482	75.529.267	1.484.401.372	97.562.458	61.942.330	1.899.965.909
31 Ara. 2003	224.892.441	132.220.767	1.947.460.095	141.440.038	46.788.465	2.492.801.806
31 Ara. 2004	284.842.244	191.411.321	2.507.826.204	199.455.087	45.179.106	3.228.713.962
31 Ara. 2005	330.818.452	251.024.548	2.733.935.840	252.414.890	64.546.197	3.632.739.927
31 Mar. 2006	346.419.234	256.089.020	2.946.782.133	213.278.332	48.036.301	3.810.605.021
30 Haz. 2006	408.677.093	306.570.636	3.434.522.235	243.940.817	62.237.156	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	508.697.346	857.672.630	2.918.210.167	203.728.488	40.008.425	4.528.317.056
31 Ara. 2006	480.631.897	352.324.127	3.580.359.050	218.023.963	49.930.748	4.681.269.785
31 Mar. 2007	482.798.076	334.455.049	3.706.065.934	218.126.019	41.554.216	4.782.999.294
30 Haz. 2007	556.187.739	352.030.579	3.761.674.376	214.974.353	50.400.299	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	491.358.408	299.017.883	3.808.933.621	217.372.577	74.250.432	4.890.932.922
31 Ara. 2007	456.189.536	357.054.423	3.808.509.959	230.559.678	85.034.619	4.937.348.215
31 Mar. 2008	485.582.410	373.513.823	4.153.682.878	268.494.261	152.442.140	5.433.715.512

Kaynak: KKTCMB

Tablo:18

Mevduat (TP) - Türlerine Göre (YTL)

Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2004	245.541.809	68.961.169	934.854.062	130.139.612	8.693.504	1.388.190.156
31 Ara. 2005	266.897.177	126.799.293	1.193.382.452	209.972.304	24.469.975	1.821.521.201
31 Mar. 2006	282.477.976	130.235.486	1.385.697.297	170.447.408	21.077.401	1.989.935.568
30 Haz. 2006	327.645.832	144.833.398	1.544.082.503	186.737.494	30.535.530	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	339.262.236	294.463.754	1.398.775.389	153.908.964	12.871.294	2.199.281.637
31 Ara. 2006	356.374.053	148.083.059	1.624.732.416	161.919.643	10.600.300	2.301.709.471
31 Mar. 2007	377.927.916	131.019.910	1.712.087.785	154.297.817	11.190.574	2.386.524.001
30 Haz. 2007	455.658.060	141.570.076	1.767.520.783	150.760.470	20.169.681	2.535.679.071
30 Eyl. 2007	391.233.269	138.979.761	1.830.586.502	149.480.362	32.075.302	2.542.355.195
31 Ara. 2007	366.764.730	154.522.579	1.933.649.219	171.701.331	40.647.385	2.667.285.243
31 Mar. 2008	385.595.735	169.951.573	2.073.773.287	181.505.793	53.015.340	2.863.841.728

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:19</i>	Mevduat (YP) - Türlerine Göre (YTL)					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2004	39.300.435	122.450.152	1.572.972.142	69.315.475	36.485.602	1.840.523.806
31 Ara. 2005	63.921.275	124.225.255	1.540.553.388	42.442.585	40.076.222	1.811.218.726
31 Mar. 2006	63.941.258	125.853.534	1.561.084.836	42.830.924	26.958.900	1.820.669.453
30 Haz. 2006	81.031.261	161.737.238	1.890.439.732	57.203.322	31.701.626	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	169.435.110	563.208.876	1.519.434.777	49.819.525	27.137.131	2.329.035.419
31 Ara. 2006	124.257.844	204.241.068	1.955.626.634	56.104.320	39.330.448	2.379.560.313
31 Mar. 2007	104.870.160	203.435.139	1.993.978.149	63.828.202	30.363.642	2.396.475.293
30 Haz. 2007	100.529.678	210.460.503	1.994.153.593	64.213.882	30.230.618	2.399.588.275
30 Eyl. 2007	100.125.139	160.038.122	1.978.347.119	67.892.215	42.175.131	2.348.577.727
31 Ara. 2007	89.424.806	202.531.844	1.874.860.741	58.858.346	44.387.234	2.270.062.971
31 Mar. 2008	99.986.675	203.562.249	2.079.909.591	86.988.468	99.426.801	2.569.873.784

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:20</i>	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar
1	KIBRIS VAKIFLAR BANKASI LTD.
2	AKFİNANS BANK LTD.
3	CREDİTWEST BANK LTD.
4	ARTAM BANK LTD.
5	ASBANK LTD.
6	CONTİNENTAL BANK LTD.
7	DENİZ BANK LTD.
8	KIBRIS İKTİSAT BANKASI LTD.
9	KIBRIS TÜRK KOOPERATİF MERKEZ BANKASI LTD.
10	LİMASOL TÜRK KOOPERATİF BANKASI LTD.
11	ŞEKERBANK (KIBRIS) LTD.
12	TÜRK BANKASI LTD.
13	ÜNİVERSAL BANK LTD.
14	VİYA BANK LTD.
15	YAKINDOĞU BANK LTD.
16	YEŞİLADA BANK LTD.
17	KIBRIS FAİSAL İSLAM BANKASI LTD.
18	HSBC BANK A.Ş.
19	T.GARANTİ BANKASI A.Ş.
20	T.HALK BANKASI A.Ş.
21	T.İŞ BANKASI A.Ş.
22	T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.
23	ING BANK A.Ş.
24	TÜRKİYE EKONOMİ BANKASI A.Ş.

Kaynak: KKTCMB

Tablo:21	Temel Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler											
	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^T	2008 ^H
GSMH (Cari Fiyatlarla YTL)	126.874,2	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.624.378.497,2	4.855.049.457,0
GSMH (1977 Fiyatlarıyla YTL)	5.080,4	6.977,4	7.457,8	9.037,9	8.545,9	9.133,1	10.177,1	11.739,6	13.327,0	15.090,7	14.719,0	n.a
GSMH (Milyon \$)	240,2	591,0	755,7	1.039,9	908,8	941,4	1.283,7	1.765,2	2.327,8	2.845,2	3.425,5	3.443,3
Reel Büyüme Hızı (%)	7,5	5,7	2,6	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	13,2	-2,5	5,0
Fert Başına GSMH (Cari Fiyatlarla TL) 4	791.544,0	9.026.664,0	193.969.948,0	3.118.351.900,0	5.068.513.682,0	6.645.260.285,0	8.837.624.376,0	11.559.833.937,0	14.271,0	15.927,0	17.730,0	18.275,0
Fert Başına GSMH (\$)	1.498,0	3.447,0	4.167,0	4.978,0	4.303,0	4.409,0	5.949,0	8.095,0	10.567,0	11.837,0	14.047,0	n.a
Enflasyon Oranı (%)	43,0	69,4	72,2	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2	9,4	n.a
Bütçe Açığı (Milyon \$)1	23,7	31,9	83,7	136,7	146,1	225,1	176,9	104,2	185,3	287,3	243,5	n.a
Banka Mevduatları (Milyon \$) 2	88,2	277,6	499,8	802,7	805,4	1.153,5	1.785,9	2.355,8	2.707,4	2.750,0	n.a	n.a
Döviz Rezervi (Milyon \$)	61,3	183,7	417,8	631,9	722,6	941,6	1.222,6	1.544,6	1.597,6	2.030,9	2.294,9	n.a
İhracat (Milyon \$)	46,3	65,5	67,3	50,4	34,6	45,4	50,8	62,0	68,1	68,1	81,1	85,2
İthalat (Milyon \$)	143,0	381,5	366,1	424,9	272,0	309,6	477,8	853,1	1.255,5	1.376,2	1.453,3	1.534,4
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	-96,7	-316,0	-298,8	-374,5	-237,4	-264,2	-427,0	-791,1	-1.187,4	-1.308,1	-1.372,2	-1.449,2
İhracat / İthalat (%)	32,4	17,2	18,4	11,9	12,7	14,7	10,6	7,3	5,4	4,9	5,6	5,6
Gelen Turist Sayısı	125.075,0	300.810,0	385.759,0	432.953,0	365.097,0	425.556,0	469.867,0	599.012,0	652.779,0	715.749,0	n.a	n.a
Türkiye	103.791,0	243.269,0	298.026,0	347.712,0	277.739,0	316.193,0	340.083,0	434.744,0	488.023,0	572.633,0	n.a	n.a
Diğer	21.284,0	57.541,0	87.733,0	85.241,0	87.358,0	109.363,0	129.784,0	164.268,0	164.756,0	143.116,0	n.a	n.a
Net Turizm Geliri (Milyon \$)	47,3	224,8	218,9	198,3	93,7	114,1	178,8	288,3	328,8	303,2	376,2	n.a
İstihdam 3	61.499,0	71.525,0	76.454,0	89.327,0	90.366,0	93.114,0	98.860,0	86.914,0	85.583,0	91.815,0	n.a	n.a
İşsiz Sayısı 3	1.405,0	849,0	752,0	1.166,0	1.500,0	1.535,0	1.375,0	9.678,0	7.665,0	9.552,0	n.a	n.a
İşsizlik Oranı (%) 3	2,2	1,2	1,0	1,3	1,6	1,6	1,4	10,0	8,2	9,4	n.a	n.a
Nüfus	160.287,0	171.469,0	181.363,0	208.886,0	211.191,0	213.491,0	215.790,0	218.066,0	220.289,0	257.513,0	260.819,0	n.a
Yıllık Nüfus Artışı (%)	1,5	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	16,9	1,3	n.a
Nüfus Yoğunluğu	49,4	52,9	55,9	64,4	65,1	65,9	66,6	67,3	68,0	79,4	80,5	n.a
Sağlık Giderleri / GSMH (%)	2,2	2,3	2,7	3,0	2,3	2,8	3,3	3,0	3,1	3,4	n.a	n.a
Sağlık Giderleri / Bütçe (%)	6,1	6,8	6,9	5,9	5,6	5,0	6,1	6,0	6,6	7,2	n.a	n.a
Yıllık Ortalama 1 ABD\$=TL (YTL) 5	528,3	2.619,0	46.554,5	626.397,7	1.177.869,6	1.507.052,0	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1,4415	1,3500	1,41

1) Dış yardımlar dahil değildir.

2) Türk lirası mevduatları ile döviz mevduatları ve tevdiatlarını içermektedir.

3) Yaratılan katma değere göre hesaplanan istihdam ve kayıtlı ortalama işsiz sayıları ifade edilmektedir. İlk kez yapılan Ekim 2004 Hanehalkı İşgücü Anketine göre istihdam 74,511, işsiz sayısı 7,709, işsizlik oranı ise % 9,4 olarak tespit edilmiştir.

4) 2005 yılında YTL olarak belirtilmiştir.

5) 2005 yılında döviz kurları YTL olarak belirtilmiştir.

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

(n.a) Not available (Mevcut olmayan)

Kaynak: DPÖ

Tablo:22	Gayri Safi Hasılda Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla YTL)										
Sektörler	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007^T	2008^H
1. Tarım	142.136,1	3.530.103,8	44.740.397,7	78.627.217,0	125.668.938,8	176.365.031,8	222.993.161,4	214.199.034,4	249.446.249,5	267.297.018,5	278.240.361,0
2. Sanayi	191.005,8	4.520.394,6	68.385.932,1	121.736.377,0	157.576.560,4	191.426.017,9	231.046.611,0	281.023.837,1	377.504.439,0	498.971.515,2	530.512.127,2
3. İnşaat	86.378,3	1.291.235,6	28.934.272,9	38.923.294,0	62.012.967,1	93.301.912,1	106.808.649,0	164.910.647,6	314.785.285,7	300.118.635,9	316.311.515,4
4. Ticaret-Turizm	363.800,9	6.454.946,9	104.703.253,7	165.151.924,5	215.553.627,8	300.879.734,5	391.227.279,3	541.407.692,0	617.508.618,1	624.262.540,5	669.162.995,8
5. Ulaştırma-Haberleşme	146.729,9	3.006.231,4	84.621.650,4	133.453.268,5	185.264.817,9	221.109.706,3	257.580.209,2	328.773.502,2	437.242.766,0	533.093.078,5	563.070.051,0
6. Mali Müesseseler	78.225,1	3.879.119,3	41.620.313,4	92.762.971,3	89.952.347,0	115.256.266,8	187.245.581,7	195.523.141,4	259.316.015,9	293.545.553,1	307.802.273,4
7. Konut Sahipliği	22.891,3	634.713,2	15.787.564,6	28.508.816,3	41.431.859,9	50.851.059,5	61.591.937,3	70.261.205,2	117.722.525,7	130.672.003,5	137.807.055,1
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	83.903,4	1.884.287,4	52.134.500,2	133.995.824,5	138.860.124,0	152.767.569,2	225.376.845,3	307.873.501,9	441.919.623,1	469.690.401,5	499.281.550,0
9. Kamu Hizmetleri	259.767,2	7.155.640,7	155.998.145,8	199.156.534,7	277.867.134,2	404.604.239,3	510.392.550,4	628.119.921,8	808.000.153,1	986.199.250,4	1.004.569.344,9
10. İthalat Vergileri	163.736,2	2.360.943,6	53.038.365,4	76.836.146,0	113.513.407,6	170.842.157,1	262.481.261,1	338.288.483,0	364.654.029,4	410.953.500,0	433.767.497,7
11. GSYİH	1.538.574,2	34.717.616,5	649.964.396,2	1.069.152.373,8	1.407.701.784,7	1.877.403.694,5	2.456.744.085,7	3.070.380.966,6	3.988.099.705,5	4.514.785.497,2	4.740.524.771,5
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	9.218,8	461.355,2	1.415.658,8	1.272.099,2	11.001.478,9	29.667.269,5	64.062.661,7	73.318.645,0	113.287.485,0	109.593.000,0	114.524.685,0
GSMH	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.624.378.497,2	4.855.049.456,5
Fert Başına GSMH (\$)	3.447	4.167	4.978	4.303	4.409	5.949	8.095	10.567	11.837,0	14.047,0	*
Nüfus	171.469	181.363	208.886	211.191	213.491	215.790	218.066	220.289	222.442	*	*

Fert başına GSMH'daki ani düşüş 1996 Genel Nüfus Sayımı sonucuna göre değişen nüfus bazından kaynaklanmıştır.

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^T	2008 ^H
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.864.678.497,2	5.090.543.457,0
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.105.680.795,5	1.162.683.916,1
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.758.997.701,7	3.927.859.540,9
4. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	131.222.483,7	130.312.005,8	108.227.350,2	324.355.696,0	491.284.224,7	606.582.467,7	802.973.134,0	972.050.153,3	1.052.730.316,0
5. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	520.157.571,3	940.112.467,2	1.310.475.913,4	1.582.715.268,0	2.029.522.522,7	2.537.117.143,9	3.298.414.056,5	3.652.328.343,9	3.802.319.141,0
Özel Tasarruf Oranı (%)	14,2	24,4	26,9	25,6	35,1	32,4	29,4	18,0	27,6	29,9	29,2
6. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	865.380.795,5	927.189.916,1

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)															
	Sektörler	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^T
1. Tarım	16,8	-9,8	2,4	8,9	-31,0	5,9	29,2	-13,2	16,1	18,9	7,3	8,5	2,8	-3,2	-4,3	4,1
2. Sanayi	17,4	3,8	5,1	-1,9	3,6	1,2	2,4	4,0	-6,5	5,0	7,7	10,6	6,4	20,0	-3,2	6,3
3. İnşaat	-2,4	1,0	-21,5	3,1	23,7	7,3	2,0	18,7	-20,4	15,9	30,8	5,3	18,9	68,1	-12,9	5,4
4. Ticaret-Turizm	6,5	10,5	10,7	-10,6	5,9	10,1	7,4	-5,4	-15,5	13,9	12,5	25,5	20,8	9,5	-6,3	7,2
5. Ulaştırma-Haberleşme	-2,2	5,0	6,6	5,5	9,4	4,0	7,0	6,7	-0,5	3,7	4,2	8,8	14,2	-0,7	-2,2	5,6
6. Mali Müesseseler	7,9	7,8	13,2	3,5	13,8	8,8	8,4	-6,8	-18,0	-10,1	6,7	-0,3	4,2	8,9	2,0	4,9
7. Konut Sahipliği	4,7	2,1	1,9	1,6	2,8	2,8	2,5	2,2	3,1	2,0	2,4	2,4	3,4	20,1	1,4	5,5
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	4,5	10,0	2,1	84,8	26,5	3,6	15,5	-10,7	14,3	0,9	5,7	26,0	19,1	12,5	3,2	6,3
9. Kamu Hizmetleri	9,3	4,1	-2,2	2,6	0,6	3,5	2,3	3,1	-1,5	-0,5	4,1	5,2	6,8	2,4	3,6	1,9
10. İthalat Vergileri	-2,4	57,5	19,9	4,9	15,9	5,1	6,7	3,4	-19,6	6,7	36,9	46,8	29,7	-0,6	10,9	5,6
11. GSYİH	7,8	6,4	3,0	3,8	4,3	5,2	7,5	..	-5,4	6,2	10,6	14,2	13,8	12,7	-2,1	5,0
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	-6,8	-52,2	-21,3	-63,5	-36,1	269,3	-8,8	-74,4	-48,2	594,1	123,5	88,5	7,4	34,1	-16,3	4,5
GSMH	7,5	5,7	2,6	2,9	4,1	6,0	7,4	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	13,2	-2,5	5,0

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:25	Kaynaklar – Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007^T	2008^H
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.864.678.497,2	5.090.543.457,0
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.105.680.795,5	1.162.683.916,1
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.758.997.701,7	3.927.859.540,9
4. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	865.380.795,5	927.189.916,1

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007^T	2008^H
1. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.105.680.795,5	1.162.683.916,1
1.1. Sabit sermaye Yat.	236.220,0	4.247.018,7	102.823.019,5	140.749.578,3	199.231.606,8	306.203.356,7	466.600.661,0	645.460.056,4	966.659.314,9	1.045.644.371,5	1.099.457.239,4
1.2. Stok Değişimleri	24.081,0	579.670,0	9.649.532,0	16.536.800,8	25.205.219,4	23.069.109,9	43.234.076,3	40.551.250,4	51.384.926,1	60.036.424,0	63.226.676,7
2. Toplam Tasarruflar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.105.680.795,5	1.162.683.916,1
2.1. Yurtiçi Tas.	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	865.380.795,5	927.189.916,1
2.2. Dış Tas.	42.819,2	572.620,5	20.545.843,6	20.141.570,0	-20.571.259,8	-28.820.482,1	20.135.615,7	373.143.150,0	293.489.400,0	240.300.000,0	235.494.000,0

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:27	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla YTL)										
	Sektörler	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^T
1. Tarım	16.266,1	291.465,0	6.287.369,1	11.273.995,9	15.876.418,2	19.505.376,0	25.067.329,5	30.288.995,7	37.031.696,5	40.964.483,4	35.802.089,5
2. Sanayi	29.880,2	424.680,0	13.592.581,5	15.288.051,7	22.529.433,0	40.640.073,2	70.693.090,7	84.573.998,0	154.480.514,6	166.070.402,9	212.591.883,6
3. İnşaat	7.281,6	86.069,4	2.065.985,6	2.544.432,3	4.327.423,0	8.909.608,5	21.259.857	43.258.675,4	34.687.310,1	38.022.508,4	34.005.047,0
4. Ticaret-Turizm	1.7135,1	426.138,0	8.500.384,0	11.290.015,6	19.239.532,6	35.370.682,2	55.650.643,9	68.847.433,3	90.649.789,0	95.729.755,8	136.038.364,5
5. Ulaştırma-Haberleşme	65.352,6	842.923,0	15.590.051,2	14.193.791,5	29.705.307,4	44.707.365,5	63.636.784,3	86.087.316,9	125.687.146,5	118.132.669,4	141.641.196,8
6. Mali Müesseseler	315,9	46.561,4	980.516,9	1.193.000,5	1.371.729,5	1.953.076,3	7.523.937	9.103.826,6	10.069.587,4	11.212.337,2	14.969.556,3
7. Konut Sahipliği	76.299,5	1.649.636,0	26.985.759,6	58.768.951,8	66.347.993,9	91.113.091,2	121.390.563,7	204.215.564,9	353.405.768,1	424.474.231,8	262.213.147,0
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	7.118,4	121.667,0	6.896.702,1	5.518.412,4	7.999.201,9	12.718.481,6	22.014.944,9	25.959.956,5	49.092.282,6	57.586.817,1	124.282.823,8
9. Kamu Hizmetleri	16.570,6	357.879,0	21.923.669,5	20.678.926,6	31.834.567,3	51.285.602,2	79.363.510,0	93.124.289,1	37.031.696,5	93.451.165,5	192.885.992,8
Toplam	236.220,0	4.247.019,0	102.823.019,5	140.749.578,3	199.231.606,8	306.203.356,7	466.600.661,0	645.460.056,4	966.659.314,9	1.045.644.371,5	1.154.430.101,3

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:28	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^T	2008 ^H
1. Kamu Gelirleri	573.648,1	10.753.633,8	268.893.117,8	395.046.274,1	558.491.102,9	819.182.191,5	1.085.934.862,3	1.289.682.412,7	1.570.994.590,6	1.853.301.037,0	2.051.312.013,1
2. Transferler	167.717,1	5.787.485,4	137.670.634,1	264.734.268,3	450.263.752,6	494.826.495,5	594.650.637,6	692.099.945,0	768.021.456,6	881.250.885,7	945.945.181,3
3. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	131.222.483,7	130.312.005,8	108.227.350,2	324.355.696,0	491.284.224,7	606.582.467,7	802.973.134,0	972.050.151,3	1.105.366.831,8
4. Kamu Cari Giderleri	350.359,4	8.078.733,9	178.984.668,9	233.532.591,0	322.959.794,0	478.793.537,1	597.959.676,7	749.134.768,6	988.884.634,8	1.197.884.610,6	1.299.285.542,8
5. Kamu Tasarrufu	55.571,6	-3.112.585,5	-47.762.185,2	103.220.585,2	214.732.443,8	154.437.841,1	-106.675.452,0	-142.552.300,9	-185.911.500,8	-225.834.457,3	-193.918.711,0
6. Kamu Yatırımı	102.328,4	1.275.418,4	44.290.236,6	47.900.944,5	78.583.801,2	106.416.004,5	147.760.223,3	181.099.777,0	315.787.586,7	288.288.431,5	318.597.446,0
7. Kamu Finansman Gereği	46.756,8	4.388.003,9	92.052.421,8	151.121.529,7	293.316.245,0	260.853.845,6	254.435.675,3	323.652.077,9	501.699.087,5	514.122.888,8	512.516.157,0

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^T	2008 ^H
1. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	520.157.571,3	940.112.467,2	1.310.475.913,4	1.582.715.268,0	2.029.522.522,7	2.537.117.143,9	3.298.414.065,5	3.652.328.343,9	3.992.435.098,1
2. Özel Tüketim	979.951,8	22.846.169,6	380.468.678,2	699.747.072,9	850.735.383,6	1.070.184.478,2	1.433.147.949,1	2.081.696.686,2	2.387.947.714,7	2.561.113.091,1	2.824.966.975,1
3. Özel Tasarruf	161.910,2	7.366.653,7	139.688.893,1	240.365.394,3	459.740.529,8	512.530.789,8	596.374.573,6	455.420.457,7	910.466.341,8	1.091.215.252,8	1.167.468.122,9
4. Özel Yatırım	157.972,6	3.551.270,3	68.182.314,9	109.385.434,6	145.853.025,0	222.856.462,1	362.074.514,0	504.911.529,8	702.256.654,3	817.392.364,0	902.220.666,0
5. Kamu Kesimine İkras	3.937,6	3.815.383,4	71.506.578,2	130.979.959,7	313.887.504,8	289.674.327,7	234.300.059,6	-49.491.072,1	208.209.687,5	273.822.888,8	265.247.457,0

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^T	2008 ^H
I. Bütçe Gelirleri	441.214,0	9.758.343,6	246.610.362,1	320.490.269,9	462.215.751,1	764.430.180,2	1.113.058.470,5	1.249.910.179,1	1.509.540.794,2	1.816.551.141,5	1.975.636.496,6
1. Yerel Gelirler	390.329,1	8.463.386,0	182.290.670,1	261.902.473,9	349.495.497,3	600.616.770,8	937.103.669,8	1.042.305.418,6	1.215.615.338,9	1.494.444.691,3	1.639.636.496,6
2. Dış Yardımlar	50.884,9	1.294.957,6	64.319.692,0	58.587.796,0	112.720.253,8	163.813.409,4	175.954.800,7	207.604.760,5	293.925.455,2	322.106.450,2	336.000.000,0
II. Bütçe Giderleri	524.749,0	13.655.393,2	332.228.068,4	492.609.666,7	801.470.483,8	1.027.199.638,9	1.261.834.304,7	1.500.220.978,1	1.923.710.074,6	2.145.303.712,8	2.355.058.716,7
1. Cari Giderler	247.636,2	6.263.359,4	129.126.690,9	162.283.573,5	220.646.137,4	334.498.045,2	436.157.692,2	571.203.866,0	742.526.703,9	907.818.360,6	962.434.946,9
2. Transferler	182.573,9	5.794.161,5	142.693.624,5	261.048.321,4	455.145.454,4	506.948.350,6	617.197.819,0	700.234.763,2	784.546.989,9	845.050.666,8	950.795.304,9
3. Savunma	20.140,0	747.500,0	24.275.000,0	34.870.000,0	54.000.000,0	68.918.000,0	78.000.000,0	80.145.649,0	118.843.456,0	125.000.000,0	136.000.000,0
4. Yatırımlar	74.398,9	850.372,3	36.132.753,0	34.407.771,8	71.678.892,0	116.835.243,1	130.478.793,4	148.636.700,0	277.792.924,8	267.434.685,4	305.828.464,9
III. Finansman Dengesi	-83.535,0	-3.897.049,6	-85.617.706,3	-172.119.396,8	-339.254.732,7	-262.769.458,7	-148.775.834,2	-250.310.799,0	-414.169.280,4	-328.752.571,3	-379.422.220,1
GSMH	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.250.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.624.378.497,2	4.855.049.456,5

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)																		
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^T	2008 ^H
I. Bütçe Gelirleri	28,5	28,0	25,5	28,6	32,4	27,7	34,2	37,5	35,0	35,4	37,9	29,9	32,6	40,1	44,7	39,8	36,8	39,3	40,7
1. Yerel Gelirleri	25,2	23,0	21,7	24,3	28,6	24,1	24,4	29,2	26,9	27,8	28,0	24,5	24,6	31,5	37,7	33,2	29,6	32,3	33,8
2. Dış Yardımlar ve Krediler	3,3	5,0	3,7	4,3	3,8	3,7	9,8	8,3	8,1	7,6	9,9	5,5	8,0	8,6	7,1	6,6	7,2	7,0	6,9
II. Bütçe Giderleri	33,9	39,2	33,9	36,1	37,8	38,8	38,3	42,6	45,3	47,2	51,0	46,0	56,5	53,9	50,7	47,7	46,9	46,4	48,5
1. Cari Giderler	16,0	17,6	16,2	16,7	18,3	17,8	16,8	17,3	16,9	18,7	19,8	15,2	15,6	17,5	17,5	18,2	18,1	19,6	19,8
2. Transferler	11,8	14,6	12,3	13,0	13,9	16,5	15,5	16,5	17,6	18,2	21,9	24,4	32,1	26,6	24,8	22,3	19,1	18,3	19,6
3. Savunma	1,3	2,1	2,1	1,8	1,9	2,1	2,0	3,7	4,7	5,5	3,7	3,3	3,8	3,6	3,1	2,5	2,9	2,7	2,8
4. Yatırımlar	4,8	4,9	3,3	4,5	3,7	2,4	4,1	5,2	6,1	4,8	5,5	3,2	5,1	6,1	5,2	4,7	6,8	5,8	6,3
III. Bütçe Dengesi	-5,4	-11,2	-8,5	-7,5	-5,3	-11,1	-4,1	-5,1	-10,3	-11,8	-13,1	-16,1	-23,9	-13,7	-6,0	-7,9	-10,1	-7,1	-7,8

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)															
	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^T	2008 ^H	
1. Cari İşlemler																
2. Sermaye Hareketleri																
3. Rezerv Hareketleri (-Artış,+Azalış)	-6,5	-66,1	-95,9	0,9	-112,3	-32,1	22,5	-90,7	-219	-281	-322	-53	-433,3	-264,0	-138,9	
4. Net Hata ve Noksan	-2,3	1,9	-1,5	-14,8	21	-9,7	-36,4	-35,2	-11,4	36,1	81,4	46,1	246,0	125,3	--	
Ortalama ABD \$ Kuru (1\$=TL)	2.618,98	46.554,51	82.150,5	154.893,3	262.384,34	422.312,6	626.397,67	1.177.869,6	1.507.052	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1.4415	1.3500	1,41	

16 Temmuz 1997 tarih ve 38/97 sayılı yeni Para ve Kambiyo Yasası ile resmi döviz işlemlerinin durdurulmasına bağlı olarak Bedelsiz Dışalım kalemi 1997 yılından itibaren kaldırılmıştır
2005 yılından itibaren ortalama döviz kuru YTL olarak belirtilmiştir.

(T) Gerçekleşme tahmin

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:33	Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasitelerinin Dağılımı - A:Tesis																		
	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Toplam	A....	54	89	80	86	93	93	93	99	104	109	115	116	120	123	128	128	133	139
	B....	4.120	6.125	6.633	7.087	7.462	7.814	7.774	8267	8.940	9.365	9.932	10.520	10.798	10.916	11.858	12.222	13.145	13.755
1. Otel, Otel Apt. Ve Diğer	A....	37	55	59	68	74	78	78	81	87	93	102	103	107	110	115	116	121	127
	B....	3.687	5.414	6.012	6.630	7.017	7.469	7.453	7821	8.504	8.972	9.557	10.213	10.507	10.611	11.550	11.926	12.839	13.453
2. Pansiyon ve Misafirhaneler	A....	17	34	21	18	19	15	15	18	17	16	13	13	13	13	13	12	12	12
	B....	433	711	621	457	445	345	321	446	436	393	375	307	291	305	308	296	306	302
3. Doluluk Oranı		23,07	35,27	22,7	31,2	36,3	37,3	37,5	31,8	34,8	30,6	36,7	37,2	30,9	37,8	37	40,7	40,2	33,2

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi, Devlet Planlama Örgütü

Tablo:34	Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)																			
	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ocak	0,1	6,4	3,3	7,4	4,9	4,8	9,5	6,7	5,2	4,6	4,9	4,3	2,6	1,8	3,4	0,7	-0,9	1,0	1,3	1,6
Şubat	2,5	16,9	6,4	18,3	12,1	14,4	17,0	13,7	14,0	13,1	9,5	10,7	5,9	3,9	6,0	0,3	-0,9	0,7	2,0	2,2
Mart	5,9	20,8	10,7	22,3	17,9	39,6	25,9	18,6	24,2	19,0	15,5	16,6	13,3	6,2	7,9	1,8	-0,9	2,5	3,5	3,8
Nisan	8,9	25,0	15,2	25,6	20,5	66,8	27,4	22,9	29,1	24,4	18,9	19,8	30,7	7,3	9,8	2,4	0,5	4,2	4,2	
Mayıs	12,2	28,3	18,0	28,1	22,4	109,4	29,6	30,6	32,8	29,2	21,0	21,0	34,5	7,3	12,9	4,6	-0,2	6,4	4,3	
Haziran	13,6	32,2	23,8	30,5	25,3	116,4	31,6	36,6	34,3	32,8	23,8	25,3	39,2	8,2	9,0	4,2	-0,4	8,5	3,4	
Temmuz	16,3	35,4	26,8	34,6	31,5	126,6	40,7	48,1	39,7	36,7	26,3	32,2	43,3	11,4	6,9	4,2	-0,2	10,2	3,6	
Ağustos	42,0	51,0	29,2	39,1	37,8	149,3	50,6	60,8	50,8	43,9	34,1	38,9	50,8	15,2	7,1	6,5	0,5	12,6	5,9	
Eylül	47,7	58,2	34,9	44,2	40,5	166,1	60,1	67,0	56,6	53,0	42,9	42,9	59,7	16,9	9,1	8,4	2,0	15,9	7,7	
Ekim	52,2	62,0	39,1	50,1	44,0	179,1	63,8	73,5	64,5	56,1	47,5	46,4	69,1	20,7	10,9	10,3	2,5	18,6	9,3	
Kasım	47,8	65,6	42,5	55,9	50,9	192,9	67,2	79,9	73,6	61,1	50,2	49,2	71,9	21,9	11,7	10,9	2,3	19,0	9,0	
Aralık	43,0	69,4	46,3	63,4	61,2	215,0	72,2	87,5	81,7	66,5	55,3	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2	9,4	

Kaynak: DPÖ

Tablo:35		KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)			
Yıllar	KKTC	TC	Yıllar	KKTC	TC
1984	70,7	49,7	1997	81,7	99,1
1985	43,0	44,2	1998	66,5	69,7
1986	48,1	30,7	1999	55,3	68,8
1987	43,0	55,1	2000	53,2	39,0
1988	62,6	77,1	2001	76,8	68,5
1989	51,8	64,3	2002	24,5	29,8
1990	69,4	60,4	2003	12,6	18,4
1991	46,3	71,1	2004	11,6	9,3
1992	63,4	66,0	2005	2,7	7,7
1993	61,2	71,1	2006	19,2	9,7
1994	215,0	125,5	2007	9,4	8,4
1995	72,2	76,1	2008-Q1	3,8	3,09
1996	87,5	79,8			

Kaynak: DPÖ, TCMB

Tablo:36		Tüketici Fiyatları Endeksi (1998-1999=100 Temel Yılı)				
Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri						
Ana Gruplar	2007				2008	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	
1. Gıda ve Alkolsüz İçecekler	1,5	-1,5	3,5	0,7	2,0	
2. Alkollü İçecekler ve Tütün	0,2	0,1	0,3	0,0	0,0	
3. Giyim ve Ayakkabı	-0,7	1,2	-0,2	-0,1	-0,1	
4. Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	0,1	0,2	0,0	0,0	0,8	
5. Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	0,4	0,0	0,2	0,1	0,3	
6. Sağlık	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	
7. Ulaştırma	0,1	0,0	-0,1	0,1	0,2	
8. Haberleşme	0,0	-0,1	0,1	0,0	0,0	
9. Eğlence ve Kültür	-0,1	0,0	0,0	0,1	-0,1	
10. Eğitim	0,0	0,0	0,1	0,5	0,1	
11. Lokanta ve Oteller	0,2	0,1	0,1	0,1	0,3	
12. Çeşitli Mal ve Hizmetler	1,4	0,0	0,0	0,0	0,3	
Genel	3,4	0,0	4,0	1,6	3,8	

Kaynak: DPÖ

Tablo:37

Dış Ticaret Verileri

İthalat

	YTL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	401.138.581	509.524.226	535.881.196	537.276.998	1.983.821.001	300.714.537	350.917.765	355.753.551	368.834.425	1.376.220.278
2007	449.824.830	504.160.486	508.028.299	626.818.571	2.088.832.186	319.138.673	376.248.537	394.431.906	526.783.172	1.616.602.288
2008	461.626.925				461.626.925	383.690.036				383.690.036

TC. ve 3. Ülkelerden İthalat (ABD \$)

	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	199.406.774	251.330.686	248.738.247	247.503.262	946.978.969	101.307.763	99.587.079	107.015.305	121.331.163	429.241.310
2007	228.921.827	267.959.769	259.539.159	288.545.100	1.044.965.855	90.216.846	108.288.768	134.892.747	238.138.072	571.536.433
2008	255.083.098				255.083.098	128.606.838				128.606.838

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İthalat İçindeki Payları (%)

	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	66,3	71,6	69,9	67,1	68,8	33,7	28,4	30,1	32,9	31,2
2007	71,7	71,2	65,8	54,8	64,4	28,3	28,8	34,2	45,2	35,6
2008	66,5				66,5	33,5				33,5

Dış Ticaret Verileri

İhracat

	YTL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	29.098.951	31.009.076	15.843.542	15.183.252	91.134.821	21.771.821	22.146.293	10.634.804	10.314.629	64.867.547
2007	41.291.600	28.893.664	17.979.422	22.629.862	110.794.548	29.493.028	21.563.963	14.005.438	18.622.384	83.684.813
2008	27.762.653				27.762.653	23.089.286				23.089.286

TC. ve 3. Ülkelerden İhracat (ABD \$)

	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	8.752.344	10.821.674	5.758.531	5.542.813	30.875.362	13.019.477	11.324.619	4.876.273	4.771.816	33.992.185
2007	14.706.847	15.570.218	8.645.572	9.984.806	48.907.443	14.786.181	5.993.745	5.359.866	8.637.578	34.777.370
2008	12.891.379				12.891.379	10.197.907				10.197.907

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İhracat İçindeki Payları (%)

	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	40,2	48,9	54,01	53,7	47,6	59,8	51,1	45,9	46,3	52,4
2007	49,9	72,2	61,7	53,6	58,4	50,1	27,8	38,3	46,4	41,6
2008	55,8				55,8	44,2				44,2

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo:38		
Asgari Ücret Gelişmeleri		
Yıllar	Asgari Ücret (TL)	Uygulama Tarihi
1977	1.820	6 Mayıs 1977
1978	2.780	30 Ağustos 1978
1979	4.333	18 Temmuz 1979
1980	8.660	4 Nisan 1980
1981	13.000	19 Haziran 1981
1982	22.000	10 Haziran 1982
1983	24.270	8 Temmuz 1983
1984	30.300	21 Şubat 1984
1985	46.000	1 Ocak 1985
1986	75.000	1 Ocak 1986
1987	90.000	1 Ocak 1987
1988	121.000	1 Ocak 1988
1989	205.001	1 Ocak 1989
1990	340.500	1 Ocak 1990
1991	520.000	1 Ocak 1991
1992	806.000	1 Ocak 1992
1993	1.373.000	1 Ocak 1993
1994	3.000.000	1 Ocak 1994
	5.000.000	1 Ağustos 1994
1995	9.420.000	1 Ocak 1995
	11.590.000	1 Eylül 1995
1996	14.800.000	1 Ocak 1996
1997	23.000.000	1 Ocak 1997
	33.800.000	1 Eylül 1997
1998	50.250.000	1 Ocak 1998
	67.000.000	1 Eylül 1998
1999	85.000.000	1 Ocak 1999
	103.000.000	1 Haziran 1999
2000	137.000.000	1 Ocak 2000
	160.000.000	1 Temmuz 2000
2001	200.000.000	1 Ocak 2001
	240.000.000	1 Ağustos 2001
2002	320.000.000	1 Ocak 2002
	380.000.000	1 Ekim 2002
2003	440.000.000	1 Ocak 2003
	500.000.000	1 Ağustos 2003
2004	550.000.000	1 Mart 2004
	627.000.000	1 Temmuz 2004
2005 (1)	720	1 Haziran 2005
2006	780	1 Ocak 2006
	860	1 Ağustos 2006
2007	950	1 Şubat 2007
2008	1.060	1 Ocak 2008

(1) 2005 yılından sonra YTL olarak belirtilmiştir.

Kaynak: DPÖ

Ürünler	Akaryakıt Satışı (Ton)																	
	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. Benzin (Super+Kurşunsuz)	15.883	34.796	34.131	36.467	41.116	42.122	43.490	44.499	49.338	51.742	51.995	48.492	45.385	44.214	46.537	51.187	55.714	59.877
2. Gazyağı	632	967	1.274	1.756	1.604	1.541	1.372	1.153	1.166	1.162	1.136	1.600	778	789	861	946	814	1.025
3. Motorin (Avro dizel dahil)	37.041	48.223	46.017	53.903	51.741	50.792	54.737	55.642	62.392	75.868	92.478	81.460	78.536	84.247	94.032	118.224	155.573	148.023
4. Fuel-Oil (1)	2.614	2.489	2.075	2.359	2.034	3.065	2.654	2.000	1.393	1.802	66	-	-	-	-	-	-	-
5. Jet A-1	3.555	6.726	5.427	8.299	12.339	12.131	13.658	15.749	12.995	7.958	13.445	16.788	13.266	11.598	11.291	12.371	15.196	21.409
6. LPG	290	3.054	3.219	7.154	8.529	8.913	10.553	11.293	13.060	13.618	14.405	15.196	12.989	12.843	13.716	16.475	16.541	17.784
7. Madeni Yağ	408	559	641	516	426	440	204	271	324	488	476	286	370	562	693	916	1.068	1.269
Toplam	60.423	96.814	92.784	110.454	117.789	119.004	126.668	130.607	140.668	152.638	174.001	163.822	151.324	154.253	167.130	200.119	244.906	249.387

(1) Elektrik Kurumu'nun ihtiyacı için 2004 yılında 138,050 mton ve 2005 yılında 176,964 mton olarak ithal edilen miktar belirtilmemiştir

Kaynak: K.T.Petrolleri Ltd. Şti., Altınbaş Petrol Ltd. Şti., DPÖ

Sektörler	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı																			
	1985	%	1990	%	1995	%	2000	%	2001	%	2002	%	2003	%	2004	%	2005	%	2006 ^T	%
1. Tarım	20.595	33,5	19.094	26,7	17.383	22,8	15.236	17,1	14.931	16,5	14.632	15,7	14.339	14,5	13.765	13,1	13.077	12,0	12.423	11,0
2. Sanayi	6.213	10,1	8.034	11,3	8.348	10,9	8.715	9,6	8.715	9,6	8.891	9,5	9.234	9,3	9.593	9,1	9.848	9,0	10.157	9,0
3. İnşaat	4.454	7,2	7.451	10,4	9.584	12,5	14.104	15,8	14.104	15,6	15.786	17,0	19.433	19,7	20.205	19,3	21.160	19,4	23.022	20,3
4. Ticaret-Turizm (1)	5.586	9,1	6.942	9,7	8.367	10,9	9.630	10,8	9.630	10,7	10.520	11,3	11.088	11,2	12.505	11,9	13.474	12,3	13.683	12,3
5. Ulaştırma-Haberleşme	4.004	6,6	5.728	8,0	6.510	8,5	8.104	9,1	8.104	9,0	8.310	8,9	8.550	8,7	9.067	8,7	9.952	9,1	10.280	9,1
6. Mali Müesseseler	1.531	2,5	1.968	2,8	2.397	3,1	2.397	2,7	2.397	2,7	2.397	2,6	2.509	2,5	2.509	2,4	2.583	2,4	2.635	2,3
7. Serbest Meslek ve Hiz. (2)	4.641	7,5	6.329	8,8	7.276	9,6	13.057	14,6	14.401	15,9	14.494	15,6	15.089	15,3	17.914	17,1	18.735	17,2	20.019	17,7
8. Kamu Hizmetleri (3)	14.475	23,5	15.979	22,3	16.589	21,7	18.084	20,2	18.084	20,0	18.084	19,4	18.618	18,8	19.315	18,4	20.261	18,6	21.180	18,7
Toplam İstihdam	61.499	100,0	71.525	100,0	76.454	100,0	89.327	100,0	90.366	100,0	93.114	100,0	98.860	100,0	104.873	100,0	109.090	100,0	113.399	100,0

(1) Ticaret ve Turizm ayrımı 1983 yılından itibaren yapılmaya başlanmıştır.

(2) Serbest Meslek ve Hizmetler 1983 yılından önce kamu hizmetleri içerisinde gösterilmiştir.

(3) KİT ve Belediyeler dahildir.

(T) Gerçekleşme tahmini.

Kaynak:DPÖ

Sektörler	Hanehalkı İşgücü Anketine Göre İstihdam					
	2004	%	2005	%	2006	%
1. Tarım, Ormancılık, Avcılık ve Balıkçılık	7.278	8,4	4.681	5,5	4.378	4,8
2. Madencilik ve Taşocakçılığı	114	0,1	144	0,2	113	0,1
3. İmalat Sanayi	9.490	10,9	8.440	9,9	8.006	8,7
4. Elektrik, Gaz, Su	607	0,7	641	0,7	644	0,7
5. İnşaat ve Bayındırlık İşleri	8.079	9,3	8.375	9,8	9.590	10,4
6. Toptan ve Perakende Ticaret	14.130	16,3	14.563	17,0	16.757	18,3
7. Lokanta ve Oteller	5.039	5,8	4.942	5,8	5.755	6,3
8. Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	5.289	6,1	5.378	6,3	5.250	5,7
9. Mali Aracı Kuruluşlar	3.403	3,9	3.044	3,5	3.541	3,9
10. Gayrimenkul Kiralama	3.595	4,1	4.261	5,0	3.319	3,6
11. Kamu Yönetimi	13.309	15,3	14.346	16,8	14.969	16,3
12. Eğitim Hizmetleri	8.576	9,9	9.120	10,6	9.743	10,6
13. Sağlık İşleri	2.545	2,9	2.470	2,9	2.931	3,2
14. Diğer Toplumsal Hizmetler	5.460	6,3	5.178	6,0	6.821	7,4
Toplam:	86.914	100,0	85.583	100,0	91.815	100,0

Kaynak: DPÖ

Notlar

Para Arzı

En geniş anlamıyla ‘para arzı’; bir ekonomide belirli bir anda dolanımda bulunan ve para olarak kullanılan araçların toplamını ifade etmektedir. Ülkeden ülkeye veya zaman içerisinde farklılık gösterse de ‘para arzı’ likidite derecelerine göre M1 (Dar Para Arzı), M2 (Ara Para Arzı) ve M3 (Geniş Para Arzı) şeklinde tanımlanmakta ve aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

M1= Dolaşımdaki Para+Bankalardaki Vadesiz Mevduat+KKTCMB’deki Mevduat

M2= M1+Bankalardaki Vadeli Mevduat

M3= M2+ Bankalardaki Resmi Mevduat+ KKTCMB’deki Diğer Mevduat

Mevduat

Yazılı veya sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığında istendiğinde veya belli bir vadede iade edilmek üzere para alınması mevduat kabulü sayılır. Ancak bono ve tahvil piyasalarını düzenleyen mevzuat kuralları saklıdır. Kabul edilen para karşılığında mevduat hesap cüzdanı yerine, adi veya ticari senetler, makbuz veya sertifika verilmesi durumu değiştirmez.

Kredi

Belirli miktardaki satın alma gücünün (nakit), belirli bir süre için ve geri verilmek üzere bir bedel (faiz) karşılığı gerçek ya da tüzel kişilere verilmesidir.

39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ uygulamasında; bir bankanın vereceği nakdi krediler ile teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayri nakdi krediler, satın alacağı tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette vereceği ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler ve gayri nakdi kredilerin nakdi tahvil olan bedelleri, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler ve ortaklık payları izlendikleri hesaba bakılmaksızın kredi sayılır.

Banka

Şirketler Yasası ve 39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ altında kurulan bankalar ile yabancı bankaların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde açılan şubelerini anlatır. Halen KKTC’de faaliyet gösteren toplam 24 tane mevduat bankası bulunmaktadır.

Bankacılık Sektörü

Yukarıda tanımlanan bankalardan oluşan sektörü ifade etmektedir. Tanıma uygun 24 bankanın haricindeki her türlü finansal kuruluş sektörün dışında tutulmuştur.

Bankacılık Sektörü Parasal Verileri

Sektöre ait parasal büyüklükler bankaların KKTC Merkez Bankası'na göndermiş oldukları geçici bilançolardan derlenmiştir. Söz konusu bilançolar her takvim ayının son günü itibarıyla hazırlanmakta ve bankaların o gün itibarıyla bilanço durumlarını göstermektedir. Ancak, Merkez Bankası yapacağı incelemeler neticesinde, bu bilançoların bazı kalemlerinde düzeltmeler talep edebileceğinden dolayı bu bilançolar 'geçici' olarak kabul edilmektedir.

Dönüşüm Metodu

Bülten'de yabancı para miktarının Yeni Türk Lirası karşılıkları hesaplanırken Bankamızın gösterge niteliğinde belirlediği günlük döviz kurları kullanılmaktadır. Söz konusu dönüştürme, ilgili yabancı para birimine ait 'döviz alış kuru' kullanılmak suretiyle yapılmaktadır.

Bültenin Kapsadığı Dönem

Bülten'de bankacılıkla ilgili veriler Eylül-Kasım 2007 dönemini, Merkez Bankası verileri ise Ekim-Aralık 2007 dönemini kapsamakta ve her iki veri grubu da çoğunlukla aylık bazda düzenlenmiştir. Bankacılık sektörü ve Merkez Bankası ile ilgili söz konusu aylık veriler aynı zamanda Bankamızın resmi internet sitesinde (www.kkctmb.trnc.net) 'de yayınlanmaktadır.

Bültenle İlgili Diğer Hususlar

Yukarıda da belirtildiği gibi, bankacılık verileri geçici bilançolardan derlendiğinden dolayı, Bankamız bu mali verilerin doğruluğunu garanti etmemekte ve tamamen bilgi amaçlı yayınlanan bu verilerle ilgili hiçbir sorumluluk kabul etmemektedir. Ayrıca Bankamız, söz konusu verilerde önceden haber vermeden kısmen veya tamamen değişiklik/düzeltilme yapma hakkını saklı tutmaktadır. Bu nedenle, Bülten'de yer alan dönemselsel bir bilgi, önceki veya sonraki bültenlerde çeşitli sebeplerle meydana gelecek güncellemeler sonucunda değişikliğe uğrayabilir.

Bu Bülten, Araştırma ve Fon Yönetimi Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olup, KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu onayı ile yayımlanmıştır.